

KHAZAR REVIEW

XƏZƏR XƏBƏR

№ 411 Noyabr 2021

AYLIQ DƏRGI
ISSN 2218-2772
khazar-review.khazar.org

“DÜNYA” MƏKTƏBİNDƏ ZƏFƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ TƏDBİR

Noyabrın 4-də “Dünya” məktəbində Zəfər Günü münasibətilə tədbir keçirildi. Tədbir iştirakçıları torpaqlarımızı düşmən tapdağından azad edərkən şəhid olmuş əsgər və zabitlərimizin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad etdilər.

Şəhidlərin adı verilmiş sinif otaqlarından çəkilmiş, eyni zamanda, şəhid analarının, qazilərin, müharibə iştirakçılarının müsahibələrindən hazırlanmış videolar nümayiş etdirildi.

Tədbir iştirakçıları məktəbin müəllim və şagirdlərinin ifasında ev-əşiklərindən, yaşadıkları torpaqlardan didərgin düşmüş, 30 il qaçqın həyatı sürən insanların həyatına həsr edilmiş tamaşanı seyr etdilər. Tamaşanın ümumi ideyası Birinci Qarabağ müharibəsində atasını itirən, anası və qardaşı ilə başsız qalan ailədə uşaqlığının ən gözəl dövrləri qaçqın həyatında puç olan gənc bir qızın acı xatirələrinin, İkinci Qarabağ müharibəsində qəhrəmancasına şəhid olmuş qardaşının taleyi təmsalında münəqişə və müharibə qurbanlarının həyatlarının reallığını ifadə etməkdən ibarət idi.

(Ardı sah.6-da)

VICTORY DAY EVENT AT DUNYA SCHOOL

On November 4, an event dedicated to Victory Day was held at Dunya School. The participants of the event paid tribute to the soldiers and officers who were martyred while liberating our lands from the enemy.

Videos taken from the classrooms named after the martyrs, as well as interviews with the mothers of martyrs and war veterans were shown.

The participants of the event watched a play performed by teachers and students of the school, dedicated to the lives of people displaced from their homes and lands, living as refugees for 30 years. The general idea of the play was expressing the reality of the lives of the victims of the conflict and the war via bitter memories of a young girl who lost her father in the First Karabakh War, was left alone with her mother and brother, and the best moments of her childhood were ruined during the life as a refugee and in the example of the fate of his brother, who was heroically martyred in the Second Karabakh War.

(To be continued page 7)

İÇİNDƏKİLƏR

"Dünya" məktəbində Zəfər Günü münasibətilə tədbir.....	2
Zəfər bayramı musiqili-bədii kompozisiya ilə qeyd edildi	8
Nailəxanım fondunun təsis etdiyi Nailəxanım təqaüdünün ilk təqdimat mərasmi.....	14
"Xəzər" ölkə mediasında	23
"Tükənmişlik sindromu" mövzusunda seminar.....	24
"Xəzər" xarici mediada.....	27
Kitabxana İnformasiya Mərkəzində Zəfər Günü münasibətilə sərgi	29
"Qarabağın dünəni, bugünü və sabahı" adlı beynəlxalq konfrans.....	30
Coğrafiya İnstitutunda Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyi münasibətilə keçirilən tədbirdə professor, akademik Hamlet İsaخانlı məruzəçi olub	32
AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun xəbərləri	36
"Xəzər" in beynəlxalq əlaqələri	40
Anar Cəfərov. Ədalət anlayışı barədə.....	44
"Xəzər" in xarici nəşrləri.....	47
"Xəzər" in əcnəbi tələbələri "Zəfərdən yaşıl düşüncəyə" devizi altında ağacəkmə kampaniyasında	50
İqlim dəyişmələrinə həsr olunmuş təlim	52
UniLab layihəsi çərçivəsində Karyera sərgisi	54
BMT-nin Miqrasiya Şəbəkəsinin növbəti koordinasiya iclasında Xəzər Universitetinə minnətdarlıq ifadə olunub	56
"Xəzər" in dövrü nəşrləri.....	58
Г.М. Юсупов. Механизм превращения приграничного региона в туристскую дестинацию.....	60
NDU xəbərləri.....	68
Leonid Andreyev. Sükut (hekayə).....	70

1995-ci ilin
yanvarından nəşr olunur

Təsisçi:
Xəzər Universiteti

Baş redaktor:
Hamlet İsaخانlı

Baş redaktor müavini:
Əlirza Balayev

Foto:
Multimedia Mərkəzi

Khazar
University

Ünvan:
Bakı, Məhsəti küçəsi 41

Tel.: (+9912 323 93 13
(+9912 421 10 93
Mob.: (+99450) 321 31 69

E-mail: contact@khazar.org
Tiraj: 3000

Redaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli
Alla Axundova
Şahin Fazil
Knyaz Aslan

**İngilis dilində
mətnlərin redaktoru:**
Zamirə Qurbanova

Kompüter tərtibatçısı:
Günəl Əkbərova

CONTENTS

Victory Day Event at Dunya School	3
Victory Day Was Celebrated With a Musical-Artistic Composition	9
First presentation Ceremony of Nailakhanım Scholarship established by Nailakhanım Foundation	15
Seminar on "Burnout Syndrome"	25
Conference on "the Evolution of Communication: From Cave Paintings to Digital Images"	26
Exhibition on November 8 Victory Day at Library Information Center.....	29
International Conference on "Karabakh: Yesterday, Today and Tomorrow"	30
Professor, Academician Hamlet İsaخانlı was the speaker at the Event Dedicated to the 880th Anniversary of Nizami Ganjavi at the Institute of Geography	32
Victory Day Celebrated in the Capital of Kazakhstan, Nur-Sultan.....	34
Charity Fair Initiated By Students.....	35
"Khazar"s International Relations	41
"Khazar"s Foreign Publications.....	49
khazar`s Foreign Students in a Tree-Planting Campaign Under the Motto "From Victory to Green Thought"	50
Training on Climate Change	52
Career Fair Within the Framework of UniLab Project.....	54
Gratitude was Expressed to Khazar University at the Next Coordination Meeting of an Migration Network.....	56
Meeting With the Representative of Selçuk	57
Periodical Publications of Khazar`s	59

It has been published
since January 1995

Founder:
Khazar University

Editor-in-chief:
Hamlet İsaخانlı

Associate editor:
Alirza Balayev

Photo:
Multimedia Centre

Khazar
University

Ünvan:
Bakı, Məhsəti küçəsi 41

Tel.: (+9912 323 93 13
(+9912 421 10 93
Mob.: (+99450) 321 31 69

E-mail: contact@khazar.org
Tiraj: 3000

Editorial members:

İsa Habibbaylı
Alla Akhundova
Şahin Fazil
Knyaz Aslan

Editor of English Texts:

Zamira Gurbanova

Computer graphics:

Gunel Akbarova

"DÜNYA" MƏKTƏBİNDƏ ZƏFƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ TƏDBİR

(Əvvəli sah.2-də)

Tamaşadan sonra məktəbin şagird və müəllimləri şəhid uşaqların xatirəsinə həsr edilən sürrealist üslubda hazırlanmış müasir xoreoqrafik səhnə nümayiş olundu.

Zəfər bayramı münasibətilə təşkil olunan tədbirdə Bakı "Dünya" məktəbi ilə bərabər Sumqayıt "Dünya" məktəbinin də zəfər tantənəsi ilə bağlı mətnlər və şeirlər səsləndirdilər, qəhrəmanlıq nəğmələri və rəqsləri ifa etdilər.

Tədbirdə müharibə iştirakçıları, Xəzər Universitetinin şəhid tələbələrini valideynləri, "Dünya" məktəbinin müharibədə iştirak edən əməkdaşları, oğulları müharibədə olmuş müəllimlər, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanları - əsgərlər və qazilər, şəhid anaları və ailələri, o cümlədən, Azərbaycanın bölgələrindən dəvət olunan şəhid ailələri, Xəzər Universiteti və "Dünya" Təhsil Kompleksinin rəhbərliyi və əməkdaşları, Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyətinin və Binəqədi Rayon Ağsaqqallar Şurasının nümayəndələri iştirak edirdilər.

VICTORY DAY EVENT AT DUNYA SCHOOL

(The beginning is on the page 3)

After the performance, students and teachers of the school performed a modern choreographic scene in a surreal style dedicated to the memory of the martyred children.

Pupils of Baku Dunya School as well as Sumgayit Dunya School performed at the event dedicated to the Victory Day. Pupils from both schools recited texts and poems on the victory ceremony, sang heroic songs and danced.

The event was attended by war veterans, parents of martyred students of Khazar University, employees of Dunya School who took part in the war, teachers whose sons were at war, Heroes of the Great Patriotic War - soldiers, veterans, mothers and families of martyrs, as well as families of martyrs invited from the regions of

Azerbaijan, administration and staff of Khazar University, employees of the Dunya Educational Complex, and representatives of the Binagadi District Executive Power and the Binagadi District Council of Elders attended.

ZƏFƏR BAYRAMI MUSIQLI-BƏDİİ KOMPOZİSİYA İLƏ QEYD EDİLDİ

Noyabrın 5-də Xəzər Universitetinin F.Əmirov adına Konsert-Konfrans Mərkəzində Qarabağda qazılan Böyük Qələbənin birinci ildönümü - ilk Zəfər Bayramı qeyd edildi.

Bayram tədbirində 44 günlük müharibənin xronikası əsasında hazırlanmış videoçarx təqdim olunduqdan sonra şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirildi.

Tədbirin rəsmi hissəsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "Türkiyə və Azərbaycan bir millət, iki dövlətdir" və Böyük Öndər Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın kədəri bizim kədərimiz, sevinci bizim sevincimizdir" kəlamlarına əsaslanan Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığına dair videoçarx təqdim edildi, sonra Türkiyənin Akdeniz Universitetinin professoru Şenol Kantarcı öz ürək sözlərini tədbir iştirakçıları ilə bölüşdü.

Xəzər Universitetinin 44 günlük müharibədə iştirak edən məzunlarının səhnəyə çıxması böyük coşqu ilə qarşılandı. Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qeydiyyat Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı qazi məzunları salamlayaraq, onlarla qürur duyduğunu söylədi.

Qazi məzunlardan baş leytenant Cavad Həşimov dəvət üçün təşəkkür edərək, doğma universitetə minnətdarlıq duyğularını ifadə etdi.

(Ardı səh.10-da)

VICTORY DAY WAS CELEBRATED WITH A MUSICAL-ARTISTIC COMPOSITION

On November 5, the first anniversary of the Great Victory in Karabakh - the first Victory Day was celebrated at Khazar University's F. Amirov Concert and Conference Center.

After the presentation of the video based on the chronicle of the 44-day war, the memory of the martyrs was commemorated with a minute of silence, and the national anthem of the Republic of Azerbaijan was played.

In the official part of the event, a video on the Turkish-Azerbaijani brotherhood based on the words of national leader Heydar Aliyev "Turkey and Azerbaijan are one nation, two states" and great leader Mustafa Kemal Atatürk "Azerbaijan's sorrow is our sorrow, joy is our joy" was presented, and then, Professor of Eastern Mediterranean University of Turkey Senol Kantarci shared his heartfelt words with the participants of the event.

Khazar University graduates who took part in the 44-day war were greeted with great enthusiasm. Professor, Academician Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of its Board of Directors and Trustees, greeted the veterans and said he was proud of them.

Among the veterans, senior lieutenant Javad Hashimov thanked for the invitation and expressed his gratitude to the native university.

(To be continued page 11)

Musiqili-bədii kompozisiya Xəzər Universitetinin tələbələri Ləman Rzaquliyeva, Təhmin Bəkirov, Vəlixan Vəlixanlı, Yegane Quliyeva, Nəzrin Əsgərova, Səma Mehdiyeva, Ləman Hacı, Solmaz Mirzəliyeva, Aytən Kərimxanova və İmaməli İbrahimovun müxtəlif janrlarda hazırladıkları çıxışları ilə davam etdi.

Zəfər bayramında istedadlı müğənni Həmid Həməzəyev "Döyüşə gedirəm, ana", "Dərviş" qrupunun üzvü Cavidan Məmmədov isə "Cənab leytenant" mahnılarını ifa etdilər. "Dərviş" qrupunun ifasında səsləndirilən maraqlı kompozisiyalar ("Xudayar təsnifi" və "Vətəndir" kompozisiyası) tədbir iştirakçılarının alqışları ilə qarşılandı.

Zəfər Bayramı Xəzər Universitetinin tələbələri və "Dərviş" qrupunun birgə hazırladıkları "Çırpınırdı Qara dəniz" musiqili-bədii kompozisiya ilə yekunlaşdı.

(Ardı səh.12-də)

The musical-artistic composition continued with performances by Khazar University students Laman Rzaguliyeva, Tahmin Bakirov, Valikhan Valikhanli, Yegana Guliyeva, Nazrin Askerova, Sema Mehdiyeva, Laman Hajili, Solmaz Mirzaliyeva, Ayten Karimkhanova, and Imamali Ibrahimov in various genres.

The talented singer Khamid Khamzayev sang "I am off to war, mother", and Javidan Mamedov, a member of the "Dervish" group, sang "Mister Lieutenant". Interesting compositions performed by the "Dervish" group (compositions "Khudayar classification" and "Vatandır") drew applause from the participants of the event.

The Victory Day ended with a musical-artistic composition, "The Black Sea Flickering," co-produced by Khazar University students and the Dervish Group.

(To be continued page 13)

TƏDBİRDƏN SONRA UNIVERSİTETİN RƏHBƏRLİYİ VƏ ƏMƏKDAŞLARI İLƏ QAZI MƏZUNLARIN SƏMİMİ GÖRÜŞÜ OLDU.

AFTER THE EVENT, A CORDIAL MEETING OF VETERANS WAS HELD WITH UNIVERSITY ADMINISTRATION AND STAFS.

NAILƏXANIM FONDUNUN TƏSİS ETDİYİ NAILƏXANIM TƏQAÜDÜNÜN İLK TƏQDİMAT MƏRASİMİ

Noyabrın 12-də Xəzər Universitetinin Mərmər salonunda Nailəxanım fondunun təsis etdiyi Nailəxanım təqaüdünün ilk təqdimat mərasimi keçirildi. Mərasimdə Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı başda olmaqla universitetin rəhbərliyi və əməkdaşları,

“Dünya” məktəbinin rəhbərliyi və əməkdaşları, elm və mədəniyyət xadimləri iştirak edirdilər.

Mərasim Nailəxanım İsayevanın həyat tarixçəsini əks etdirən ekran xronikası ilə başlandı. İştirakçılar görkəmli pedaqoqun geniş və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə tanış oldular.

(Ardı səh.16-da)

FIRST PRESENTATION CEREMONY OF NAILAKHANIM SCHOLARSHIP ESTABLISHED BY NAILAKHANIM FOUNDATION

On November 12, the first presentation of the Nailakhanim Scholarship, established by the Nailakhanim Foundation, took place in the Marble Hall of Khazar University. The ceremony was attended by Khazar University's founder, Chairman of its Board of Directors and Trustees, Professor, Academician Hamlet Isakhanli, the uni-

versity administration and staff, Dunya School administration and staff, and scientists and cultural figures.

The ceremony began with a screen chronicle of Nailakhanim Isayeva's life history. The participants got acquainted with the wide and multifaceted activity of the prominent pedagogue.

(To be continued page 17)

Tədbir Xəzər Universiteti Kamera orkestrinin (bədi rəhbər universitetin Musiqi və incəsənət departamentinin nüdiri, pianoçu, əməkdar müəllim Zülfiyyə Sadıqova) müşayiəti ilə davam etdi. Nailaxanım İsayevanın çox sevdiyi musiqi - XVIII əsr italyan bəstəkarı Tomazo Albinoni'nin "Adajio"su ifa olundu.

Tədbirin aparıcısı – "Dünya" məktəbinin müəllimi Arzu Ömərova Nailaxanım İsayevanın müasirlərinə məlum olan parlaq surətini, əvəzsiz xidmətlərini gələcək nəsillərə ötürmək üçün Xəzər Universiteti rəhbərliyinin qərarını nəzərə çatdırdı.

(Ardı səh.18-də)

The event continued with the accompaniment of the Khazar University Chamber Orchestra (artistic director is the head of the Music and Art Department, pianist, honored teacher Zulfiya Sadigova). Nailakhanim Isayeva's favorite music "Adajio" by 18th century Italian composer Tomazo Albinoni was performed.

The host of the event, Arzu Omarova, the teacher at Dunya School, emphasised Khazar University administration's decision to pass on the brilliant image of Nailakhanim Isayeva known to her contemporaries and her invaluable services to future generations.

(To be continued page 19)

2017-ci ildə "Dünya" məktəbinin studiyasında çəkilmiş "İnci çiçəyi" filmindən bir hissə, Nailəxanım İsayevanın bestələdiyi mahnılar Flora Kərimova, Brilliant Dadaşova, Manana, Aygün Bəylər, İlqar Muradov, Fərid Əliyev, "Kristal" qrupu və "Dünya" uşaq xorunun ifasında kiçik fraqmentlərlə, Xalq artisti Alim Qasımov və "Dünya" məktəbi studiyasının hazırladığı "Nə olaydı", "Dünya" məktəbi studiyasının

hazırladığı "Mən xoşbəxtəm" videominiatürləri nümayiş etdirildi.

Kamera orkestrinin ifasında Xalq artisti, bəstəkar Sərdar Fərəcovun Nailəxanımın xatirəsinə həsr etdiyi "Elegiya" (müəllifin dirijorluğu ilə), görkəmli bəstəkar Cavanşir Quliyevin Kiprdən göndərdiyi "Nailə - elegiya və ya simfonik lövhə" səsləndirildi.

(Ardı səh.20-də)

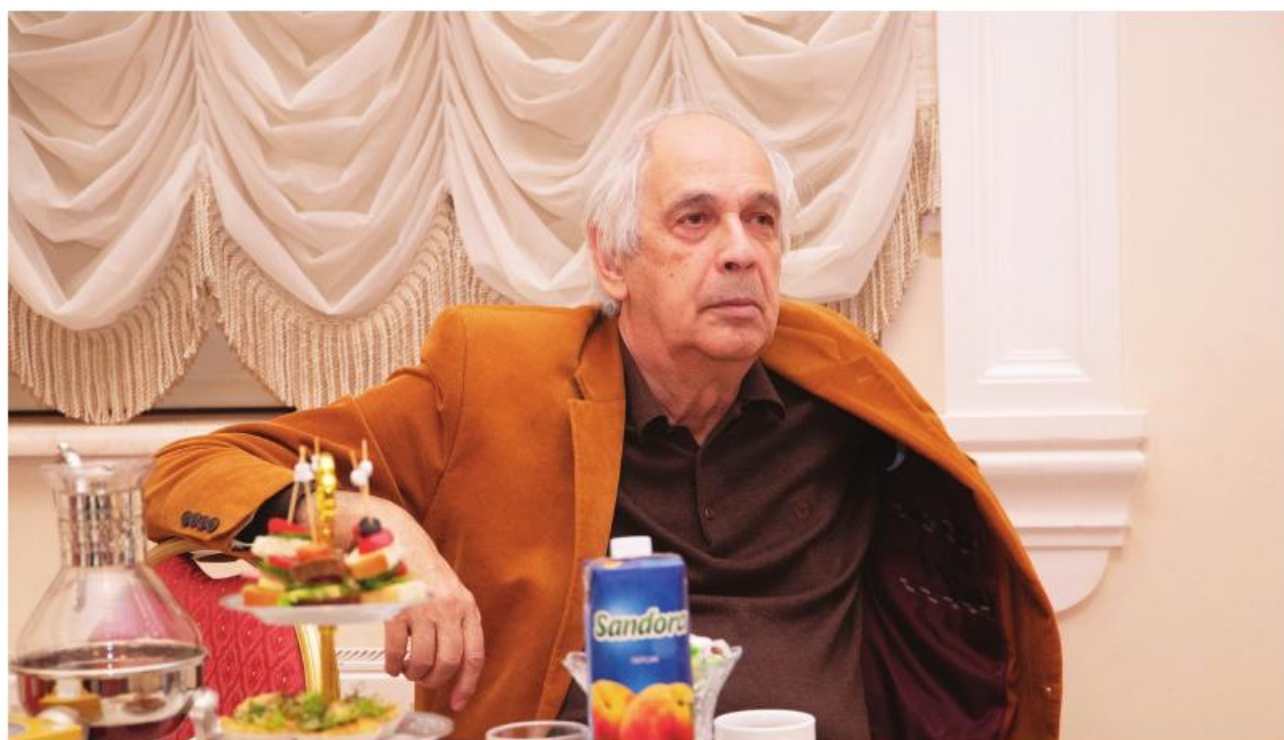

Excerpt from the film “Pearl Flower” shot in the studio of “Dunya” school in 2017, small fragments of songs composed by Nailakhanim Isayeva and performed by Flora Karimova, Brilliant Dadashova, Manana, Aygun Beylar, Ilgar Muradov, Farid Aliyev, “Crystal” group and “Dunya” children’s choir, video miniatures “If only” made by People’s Artist Alim Gasimov and “Dunya”

school studio, “I am happy” prepared by “Dunya” school studio were demonstrated.

“Elegy” (conducted by the author), dedicated to the memory of Nailakhanim by People’s Artist, composer Sardar Farajov and “Naila - elegy or symphony plaque” sent by the famous composer Javanshir Guliyev from Cyprus were performed by the chamber orchestra.

(To be continued page 21)

Mərasimdə Xalq artisti Flora Kərimova çıxış edərək, sözləri Hamlet İsaخانlının, musiqisi Nailəxanım İsayevanın olan “Təklük” mahnısını ifa etdi. Əməkdar artist Nuriyyə Hüseynova Nailəxanım İsayeva haqqında xatirələrini danışdı və mahnı oxudu.

Sonra Nailəxanım təqaüdünün təqdimatı oldu. Təqaüdü müəssisələrin təşkili və idarə olunması üzrə əfqanıstanlı doktorant Bibi Raihan Hamidi'yə Xəzər Universiteti Direktorlar və

Qəyyumlar Şurasının üzvü – Aygün Gardiner və universitetin Təbiət elmləri, sənət və mühəndislik yüksək fakültəsinin dekanı Səidə Şərifova təqdim etdilər. Doktorant Bibi Raihan Hamidi bu təqaüdə layiq görüldüyünə görə Xəzər Universitetinə təşəkkürünü bildirdi.

Qeyd edək ki, Nailəxanım fondunun təsis etdiyi Nailəxanım təqaüdü magistr və doktorantura təhsili almaq istəyən xanım namizədlər üçün tam maliyyələşdirilmiş təqaüd programıdır.

Speaking at the ceremony, People's Artist Flora Karimova sang the song "Loneliness" with lyrics by Hamlet Isakhanli and music by Nailakhanim Iayeva. Honored artist Nuriya Huseynova shared her memories of Nailakhanim Isayeva and sang a song.

Then there was a presentation of Nailakhanim's scholarship. The scholarship was presented to Bibi Raihan Hamidi, an Afghan doctoral student in organization and management of enterprises, by member of Khazar University's

Board of Directors and Trustees - Aygun Gardiner, and Saida Sharifova, Dean of the University's Graduate School of Science, Arts, and Technology. Doctoral student Bibi Raihan Hamidi thanked Khazar University for awarding this scholarship.

It should be noted that the Nailakhanim Scholarship, established by the Nailakhanim Foundation, is a fully funded scholarship program for female candidates wishing to study for a master's or doctoral degree.

**PROFESSOR, AKADEMİK HAMLET İSAXANLI YENİDƏN
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ YANINDA STATİSTİKA
ŞURASININ TƏRKİBİNDƏ**

**PROFESSOR, ACADEMICIAN HAMLET ISAXANLI IS
AGAIN A MEMBER OF THE STATISTICAL COUNCIL
UNDER THE STATE STATISTICS COMMITTEE**

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Dövlət Statistika Komitəsi yanında Statistika Şurasının səlahiyyət müddəti bitdiyinə görə onun yeni tərkibini təsdiq etmişdir. Bu barədə 19 noyabr 2021-ci il tarixli qərarı Baş nazir Əli Əsədov imzalayıb.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaxanlı yenidən şuranın tərkibinə daxil edilmişdir.

The Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan has approved the new members of the Statistical Council under the State Statistics Committee due to the expiration of its term. The decision dated November 19, 2021 was signed by Prime Minister Ali Asadov.

Professor, academician Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of its Board of Directors and Trustees, has been reinstated.

**"XƏZƏR"İN MƏZUNU AZƏRBAYCAN
YERÜSTÜ NƏQLİYYAT
AGENTLIYINƏ SƏDR TƏYİN
OLUNUB**

**KHAZAR UNIVERSITY GRADUATE
APPOINTED CHAIRMAN OF
AZERBAIJAN LAND TRANSPORT
AGENCY**

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) İdarə Heyətinin sədri vəzifəsinə təyinat olub. Bu vəzifəyə Anar Rzayev gətirilib. O, indiyə qədər ləğv edilmiş Dövlət Avtomobil Nəqliyyatı Xidmətinin (DANX) rəis müavini işləyib.

Qeyd edək ki, A.Rzayev 1973-cü ildə Bakıda anadan olub, Xəzər Universitetinin Hüquq və sosial elmlər fakültəsini bitirib.

1994-1995-ci illərdə ABŞ-ın Nyu-York ştatının Sirakuz Universitetinin Yutika Kollecinə təhsil alıb. O, ötən il ölkə prezidentinin sərəncamı ilə "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilib.

Hergun.az və digər saytlar bu barədə xəbər yayımlayıb:

https://hergun.az/article/az/55868#new_base

Anar Rzayev has been appointed Chairman of the Board of the Azerbaijan Land Transport Agency under the Ministry of Digital Development and Transport. Until now, he worked as deputy head of State Road Transport Service.

Note that, A.Rzayev was born in Baku in 1973 and graduated from Khazar University's Faculty of Law and Social Sciences.

He studied at Utica College, Syracuse University, New York, USA, 1994-1995.

He was awarded the Taraggi (Progress) Medal by presidential decree last year.

Hergun.az and other sites published news about it:

DEPARTAMENT MÜDİRİ
ARB24 TELEKANALINDA

DEPARTMENT HEAD IS
ON ARB24 TV CHANNEL

Xəzər Universiteti Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri Rövçən Abbasov 2021-ci il oktyabrın 29-da ARB24 telekanalının “İşgüzar səhər” verilişinin qonağı olmuşdur.

Aparıcıların suallarını cavablandıran Rövçən Abbasov global istiləcmə, iqlim dəyişmələri haqqında geniş bəhs etmişdir.

On October 29, 2021, Rovshan Abbasov, Head of the Department of Geography and Environment at Khazar University, was a guest on ARB24's “Business Morning” program.

Answering the questions of the presenters, Rovshan Abbasov spoke in detail about global warming and climate change.

<https://www.youtube.com/watch?v=sUWZ3lAnHJI>

ÖLKƏ SAYTLARI NAILƏXANIM FONDUNUN TƏSİS ETDİYİ NAILƏXANIM TƏQAÜDÜNÜN İLK TƏQDİMAT MƏRASİMİ HAQQINDA XƏBƏR YAYIMLAMISLAR

FIRST PRESENTATION CEREMONY OF NAILAKHANIM SCHOLARSHIP ESTABLISHED BY NAILAKHANIM FOUNDATION IN COUNTRY MEDIA

2021-ci il noyabrın 17-də bir sıra ölkə saytları Xəzər Universitetində Nailəxanim fondunun təsis etdiyi Nailəxanim təqaüdünün ilk təqdimat mərasiminin keçirilməsi haqqında xəbər yayımlamışlar:

On November 17, 2021, a number of national websites published news on the first presentation of the Nailakhanim Scholarship, established by the Nailakhanim Foundation, at Khazar University:

https://www.aznews.az/news/take_a_look/285410.html

<https://azpost.info/x%99z%99r-universitetind%99-nail%99xanim-t%99qaudu-t%99qdim-olunub/>

<https://moderator.az/cemiyyet/401624/nailaxanim-teqaudunun-teqdimat-merasimi-kecirilib/> və.s

“TÜKƏNMIŞLIK SİNDROMU” MÖVZUSUNDA SEMİNAR

Oktyabrın 28-də Xəzər Universitetində “Tükənmişlik sindromu” mövzusunda seminar keçirilmişdir.

Seminarda Psixologiya departamentinin müəllimi və doktorantı Nilufər Əlizadə “Tükənmişlik sindromu” haqqında məruzə ilə çıxış etmişdir. Klinik psixoloq tələbələrə xroniki stresin biopsixo-sosial səbəblərini izah edərək, insana neqativ təsirləri haqqında məlumat vermişdir. Uzun müddət davam edən xroniki stresin tükənmişliyə, yeni emosional yanma ilə nəticələnməməsi üçün praktiki və nəzəri texnikaları iştirakçılar ilə bölüşmüşdür.

Maraqla qarşılanan təlim iştirakçıların sualları və müzakirələr ilə davam etmişdir. Təlimin sonunda bu mövzunun Xəzər Universitetinin əməkdaşları arasında da vorkşop şəklində keçirilməsi üçün təkliflər verilmişdir.

SEMINAR ON "BURNOUT SYNDROME"

On October 28, a seminar on "Burnout Syndrome" was held at Khazar University.

Nilufar Alizadeh, the lecturer and doctoral student of the Department of Psychology, delivered a lecture on "Burnout Syndrome" at the seminar. The clinical psychologist explained to students the biopsychosocial causes of chronic stress and its negative effects on humans. She shared practical and theoretical techniques with the participants which prevent long-term chronic stress from resulting in burnout, i.e. emotional burnout.

The training continued with discussions and questions from the participants. At the end of the training, suggestions were made to hold a workshop on this topic for Khazar University staff.

“ÜNSİYYƏTİN TƏKAMÜLÜ: MAĞARA RƏSMLƏRİNDƏN RƏQƏMSAL GÖRÜNTÜLƏRƏ” MÖVZUSUNDA KONFRANS

CONFERENCE ON “THE EVOLUTION OF COMMUNICATION: FROM CAVE PAINTINGS TO DIGITAL IMAGES”

Oktyabrın 28-də Xəzər Universitetinin Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin təşkilatçılığı ilə “Ünsiyyətin təkamülü: Mağara rəsmlərindən rəqəmsal görüntülərə” mövzusunda onlayn konfrans keçirildi.

Konfransda Türkiyədən Dokuz Eylül Universiteti Ədəbiyyat fakültəsi dilçilik bölümündən Prof. Dr. V. Doğan Günay, Giresun Universiteti Sosial Elmlər İnstitutu Avrasiya araşdırmaları bölümü tədqiqatçısı Betül Çanakpınar və Ardahan Universiteti Humanitar Elmlər və Ədəbiyyat Fakültəsi Türk dili və ədəbiyyatı bölümünün elmi işçisi Z. Hande Akata çıxış etdilər. “Ünsiyyət nədir?”, “Yazının yaranma tarixi”, “Bu günün kommunikasiya texnologiyaları”, “Süni intellekt”, “Gələcəyin insanı azaddırımı?”, “Yeni elm yaranır!”, “Səhərin ünsiyyət vasitələri nə dərəcədə təhlükəsizdir?” mövzuları ətrafı izah edilməklə *big data* və texno-millətçilik haqqında məlumatlar təqdim olundu və insanın əsas ehtiyaclarından biri olan ünsiyyətin dəyişməsi, inkişafı məsələlərinə münasibət bildirildi.

Konfransın sonunda tələbələrin sualları cavablandırıldı.

On October 28, 2021, Department of Languages and Literature, at Khazar University organized a conference on “The Evolution of Communication: From Cave Paintings to Digital Images.”

Prof. Dr. V. Dogan Gunay from the Linguistics Department, Faculty of Literature, Dokuz Eylul University, Turkey, Researcher Z. Hande Akata from the Department of Turkish Language and Literature, Faculty of Humanities and Literature, Ardahan University and Betul Canakpinar from Giresun University, Institute of Social Sciences Eurasian Studies delivered speeches at the conference. “What is communication?”, “History of writing”, “Today’s communication technologies”, “Artificial intelligence”, “Is the man of the future free?”, “New science is emerging!”, “How safe are tomorrow’s means of communication?” topics were explained in detail, information on big data and techno-nationalism was presented, and attitude to the issues of change and development of communication, which is one of the basic human needs, was expressed.

At the end of the conference, students’ questions were answered.

ABŞ-IN AZƏRBAYCANDAKI SƏFİRLİYİ TƏRƏFİNDƏN MƏLUMAT SESSİYASI KEÇİRİLDİ

INFO SESSION WAS HELD BY THE US EMBASSY IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Noyabrın 1-də Karyera İnkişaf Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə ABŞ-ın Azərbaycan Respublikasındakı səfirliyi tərəfindən tələbələr üçün məlumat sessiyası keçirildi. Səfirliyin İnsan resursları üzrə mütəxəssisi Sevim Nuriyeva tələbələrə səfirlik tərəfindən elan edilən təcrübə proqramı və proqrama müraciət üçün lazım olan sənədlərin hazırlanması, anket formasının doldurulması qaydaları və digər zəruri məlumatlar verdi.

Görüşün sonunda səfirlik nümayəndəsi təcrübə proqramı ilə bağlı tələbələri maraqlandıran sualları cavablandırdı.

On November 1, with the initiation of Career Development Center, an info session was held by the US Embassy in the Republic of Azerbaijan. During the meeting, Sevim Nuriyeva, Human Resource Assistant, Embassy of the United States of America, informed students about the internship program announced by the embassy as well as the necessary documents to apply, the rules for filling out the application form.

At the end of the meeting, Ms.Nuriyeva answered students’ questions about the internship program.

DEPARTAMENT MÜDİRİNİN ZƏFƏR GÜNÜ İLƏ BAĞLI TÜRKİYƏ KANALLARINDA ÇIXIŞI

SPEECH OF DEPARTMENT HEAD ON TURKISH CHANNELS ON THE OCCASION OF VICTORY DAY

Azərbaycan ordusunun əldə etdiyi Qarabağ zəfəri və bu zəfərin ildönümünü müxtəlif ölkələrdəki analitik mərkəzlər, media qurumları tərəfindən müzakirə edilməkdədir.

2021-ci il noyabrın 8-də Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsrətəoğlu yerli kanallarla birlikdə Türkiyənin CNN Türk, TRT Haber kimi nüfuzlu televiziya kanallarında da çıxış etdi. Telman Nüsrətəoğlu şərhlərində 44 günlük müharibənin gedişatı, xarici və daxili amillər, zəfərin regional və global proseslərə təsiri üzərində durmuş, qardaş ölkə Türkiyənin Azərbaycana olan birnəməli dəstəyinin həlledici rol oynadığını ifadə etmişdir.

The victory of the Azerbaijani army in Karabakh and the anniversary of this victory are being discussed by analytical centers and media outlets in different countries.

On November 8, 2021, the head of the Department of History and Archeology, Associate Professor Telman Nusratoglu Guliyev, appeared on local TV channels, as well as Turkish channels, such as CNN Turk and TRT Haber. In his speech, Telman Nusratoglu focused on the course of the 44-day war, external and internal factors, the impact of victory on regional and global processes, noting that the unequivocal support of the fraternal country Turkey played a decisive role.

TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ ZİRVƏ GÖRÜŞÜNÜN NƏTİCƏLƏRİ HAQQINDA

ON RESULTS OF COOPERATION COUNCIL OF TURKIC SPEAKING STATES SUMMIT TO TURKISH MEDIA

2021-ci il noyabrın 12-də İstanbulda Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (görüşdə yeni adı qəbul edilmişdir: Türk Dövlətləri Təşkilatı) VIII Zirvə görüşü keçirilib. Təşkilat Türk Dünyasının inteqrasiyasının daha da dərinləşdirilməsi, 2040-cı ilə qədər strateji hədəflərin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində mühüm qərarlar qəbul edib.

Xəzər Universitetinin Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsrətəoğlu TRT Avaz'ın "Avrasiya Gündəmi" proqramında mövzu ilə bağlı geniş çıxış edərək, Türk Dünyasının vahid təhsil konsepsiyası və ortaq bazarının yaradılmasının önəminə diqqət çəkmişdir.

Həmçinin, Telman Nüsrətəoğlunun Anadolu agentliyi üçün verdiyi açıqlama Türkiyə mediasında geniş yer almışdır.

Qeyd edək ki, onun AzTV - nin "Əsas Məsələ" proqramında da mövzu ilə bağlı çıxışı olmuşdur.

<https://www.sabah.com.tr/yasam/turk-konseyi-zirvesinde-alinan-kararlar-azerbaycanda-memnuniyetle-karsilandi-5745572>

On November 12, 2021, the VIII Summit of the Cooperation Council of Turkic Speaking States (new name was adopted at the meeting: The Organization of Turkic States) was held in Istanbul. The organization made important decisions to further deepen the integration of the Turkic World and to set strategic goals until 2040. Speaking on TRT Avaz's "Burasia Agenda", Associate Professor Telman Nusratoglu, Head of the Departme

nt of History and Archeology at Khazar University, highlighted the importance of creating a single educational concept and a common market in the Turkic World. Telman Nusratoglu's statement for Anadolu Agency was also widely covered in the Turkish media.

Note that he also spoke on the topic in AzTV's "Main Issue" program.

“SUKANAL” ETLİ-NİN RƏHBƏRLİYİ İLƏ GÖRÜŞ MEETING WITH ADMINISTRATION OF “SUKANAL” SRDI

Noyabrın 2-də Xəzər Universitetində universitetin rəhbərliyi ilə “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin tərkibində fəaliyyət göstərən “Sukanal” Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (“Sukanal” ETLİ) arasında görüş keçirilmişdir. Görüşdə Xəzər Universitetinin rektoru İradə Xəlilova, Təbiət elmləri və mühəndislik fakültəsinin dekanı Fəxrəndə Əlimərdanova, Təbiət elmləri, sənət və texnologiya yüksək təhsil fakültəsinin dekanı Səidə Şərifova, İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Ceyhun Məmmədov, “Sukanal” ETLİ-nin direktoru Vüqar Mirzəyev, direktor müavini Elnur Nəsirov iştirak etmişdir.

Görüşdə Xəzər Universitetinin tələbələrinin “Sukanal” ETLİ-də təlim və təcrübə proqramlarına cəlb olunması, yerli və beynəlxalq donor təşkilatların qrant müsabiqələrində birgə iştirakın və Xəzər Universiteti ilə “Sukanal” ETLİ arasında gələcək əməkdaşlığın təmin edilməsi məqsədilə memorandum imzalanması və buna əsasən əməkdaşlığın inkişafı, hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ağır metallarla çirklənmiş yerüstü suların təmizlənməsi məqsədilə təcrübədən istifadə etməklə Nazirlər Kabinetinə və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə müraciət edilməsi və s. məsələlər müzakirə olunmuşdur.

Sonda qonaqlar Xəzər Universitetinin rəhbərliyinə səmimi qəbula görə minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

On November 2, a meeting was held at Khazar University between the university administration and SUKANAL Scientific Research & Design Institute (SRDI) of AZERSU OJSC. Rector of Khazar University İradə Khalilova, Dean of the Faculty of Natural Sciences and Engineering Fəxrəndə Alimərdanova, Dean of the High School of Natural Sciences, Arts and Technology Səidə Sharifova, Dean of the Faculty of Economics and Management Jeyhun Məmmədov, Director of Sukanal SRDI Vüqar Mirzəyev, Deputy Director of Sukanal SRDI Elnur Nasirov attended the meeting.

The meeting covered the issues like involvement of Khazar University students in training and internship programs at Sukanal SRDI, signing a memorandum to ensure joint participation in grant competitions of local and international donor organizations and future cooperation between Khazar University and Sukanal SRDI and the development of cooperation accordingly, applying to the Cabinet of Ministers and the Ministry of Ecology and Natural Resources, using experience to purify surface waters contaminated with heavy metals in the currently liberated territories, et c.

At the end, the guests thanked the administration of Khazar University for the warm welcome.

XƏZƏR UNİVERSİTETİ TÜRKİYƏNİN MÜXTƏLİF UNİVERSİTETLƏRİ İLƏ ƏMƏKDAŞLIĞI DƏRİNLƏŞDİRMƏKDƏ DAVAM EDİR

KHAZAR UNIVERSITY CONTINUES TO DEEPEN ITS COOPERATION WITH VARIOUS UNIVERSITIES IN TURKEY

Xəzər Universiteti Türkiyənin müxtəlif universitetləri ilə əməkdaşlığı dərinləşdirməkdə davam edir. İstanbul Aydın Universiteti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən birgə dərslər, konfrans və simpoziumlar, tələbə və müəllim mübadiləsi həyata keçiriləcəkdir. Bu çərçivədə iki universitet arasında noyabrın 4-də növbəti birgə konfrans baş tutdu.

Konfransda Tarix və arxeologiya departamentinin müəllimi Dr. Bayram Quliyev “Kitabi Dədəm Qorqud və onun Türkmən səhra nüsxəsi” mövzusunda məruzə ilə çıxış etdi.

Konfransda, həmçinin, Xəzər Universiteti və İstanbul Aydın Universitetinin dekanları, departament müdirləri, müəllimləri ortaq təhsil proqramının genişləndirilməsi məsələsini müzakirə etdilər.

Khazar University continues to deepen its cooperation with various universities in Turkey. According to the agreement signed with Istanbul Aydın University, joint classes, conferences and symposiums, student and teacher exchanges will be held. In this context, the next joint conference between the two universities was held on November 4.

Dr. Bayram Guliyev, the lecturer of the Department of History and Archeology, delivered a lecture on “Kitabi Dadam Gorgud and his Turkmen desert copy” at the conference.

Deans, department heads, and faculty members from Khazar University and Istanbul Aydın University discussed the issue of expanding the joint education program at the conference as well.

**KİTABXANA İNFORMASIYA MƏRKƏZİNDƏ ZƏFƏR GÜNÜ
MÜNASİBƏTİLƏ SƏRGI**
**EXHIBITION ON NOVEMBER 8 VICTORY DAY AT LIBRARY
INFORMATION CENTER**

Noyabrın 4-də Kitabxana İnformasiya Mərkəzində 8 Noyabr Zəfər Günü münasibətilə tarixi qələbəmizə aid yeni kitabların sərgisi keçirildi. Sərgini Kitabxana İnformasiya Mərkəzinin direktor müavini Aytac Misgarlı giriş sözü ilə açaraq, kitabxanaya daxil olan yeni kitablar haqqında məlumat verdi. Sonra tələbələr tərəfindən sərgiyə baxış keçirildi.

On November 4, an exhibition of new books dedicated to our historic victory was held at the Library Information Center, on the occasion of November 8 "Victory Day". Opening the exhibition, Aytaj Misgarli, Deputy Director of the Library Information Center, gave information about the new books of the library. Then the students viewed the exhibition.

“QARABAĞIN DÜNƏNİ, BUGÜNÜ VƏ SABAHİ” ADLI BEYNƏLXALQ KONFRANS

INTERNATIONAL CONFERENCE ON “KARABAKH: YESTERDAY, TODAY AND TOMORROW”

Oktyabrın 12-13-də İstanbulda Türkiyənin Marmara Universiteti Türkiyyat Araşdırmalar İnstitutu və Azərbaycanın Xəzər Universitetinin əməkdaşlığı ilə “Qarabağın dünəni, bugünü və sabahı” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdi. Konfransın davamı 2021-ci il noyabrın 5-də Zəfər Günü ərəfəsində Xəzər Universitetində keçirildi.

Konfrans Xəzər Universitetinin Kamera orkestrinin ifası ilə açıldıqdan sonra Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nusratoglu giriş sözü söylədi və Türkiyənin Selenge nəşriyyatı tərəfindən çap olunmuş “Karabağ - Dünü, Bugünü, Yarını” adlı tədqiqat əsərini iştirakçılara təqdim etdi.

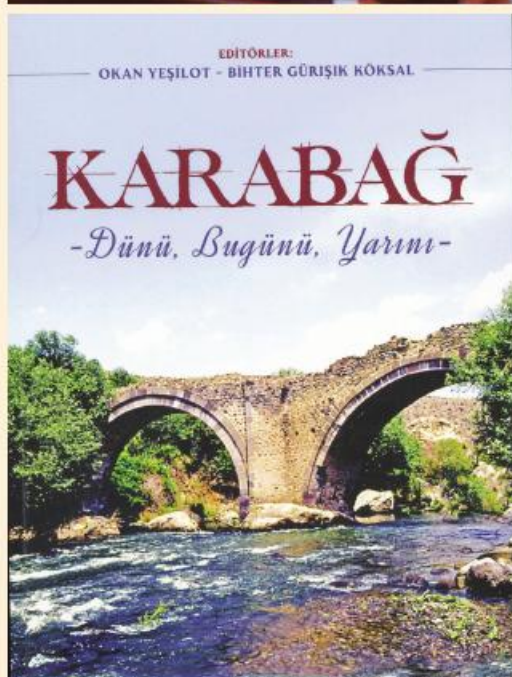
Konfransda Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı çıxış etdi. Sonra Marmara Universitetindən professor Okan Yeşilot, İlyas Kemaloğlu, Akdeniz Universitetindən Şenol Kantarcı və Xəzər Universitetinin əməkdaşı Afaq Kərimova məruzələrlə çıxış etdilər.

On October 12-13, an international conference on “Karabakh: yesterday, today and tomorrow” was held in Istanbul in cooperation with the Institute of Turkish Studies of the Marmara University of Turkey and Khazar University of Azerbaijan. The continuation of the conference was held on November 5, 2021, on the eve of Victory Day at Khazar University.

After the conference opened with a performance by the Khazar University Chamber Orchestra, Associate Professor Telman Nusratoglu Guliyev, Head of the History and Archeology Department, made an opening speech and presented a research work entitled Karabakh: yesterday, today, and tomorrow, published by Selenge Publishing House in Turkey.

Professor Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University and chairman of its Board of Directors and Trustees, made a speech at the conference. Then, Professor Okan Yesilot from Marmara University, Ilyas Kemaloglu, Senol Kantarci from Akdeniz University and Afaq Karimova, the staff member of Khazar University, delivered speeches.

COĞRAFIYA İNSTITUTUNDA NİZAMİ GƏNCƏVİNİN 880 İLLİK YUBİLEYİ MÜNASİBƏTİLƏ KEÇİRİLƏN TƏDBİRDƏ PROFESSOR, AKADEMİK HAMLET İSAXANLI MƏRUZƏÇİ OLUB

PROFESSOR, ACADEMICIAN HAMLET ISAXANLI WAS THE SPEAKER AT THE EVENT DEDICATED TO THE 880TH ANNIVERSARY OF NIZAMI GANJAVI AT THE INSTITUTE OF GEOGRAPHY

Noyabrın 5-də AMEA akademik H.Ə. Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunda Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsxanlının iştirakı ilə böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyi münasibətilə tədbir keçirilib.

İnstitutun baş direktoru, coğrafiya elmləri doktoru Zakir Eminov tədbiri giriş sözü ilə açaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə 2021-ci ilin ölkəmizdə Nizami ili elan edilməsini diqqətə çatdırıb. Direktor bildirib ki, dünya mədəniyyətinin görkəmli nümayəndəsi, dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin ölməz əsərləri şərhin misilsiz mədəni sərvətlər xəzinəsində özünəməxsus layiqli yer tutur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dahi mütəfəkkirin parlaq irsinin öyrənilməsi haqqında verilmiş qərar, yubileylərinin dövlət səviyyəsində keçirilməsi şairin əsərlərinin daha geniş tədqiqi və təbliği işində mühüm rol oynayır. AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutu və Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi Nizami Gəncəvinin adını daşıyır, onun doğma şəhəri Gəncədə məqbərəsi, Bakıda, Sankt-Peterburqda və Romada heykəlləri ucaldılıb.

Sonra professor, akademik Hamlet İsxanlı "Nizaminin coğrafi məkan və zaman fəlsəfəsi" mövzusunda məruzə edib. Çıxışına AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunda qonaq olmasından məmnunluğunu bildirməsi ilə başlayan H.İsxanlı Azərbaycan mədəniyyətinin nəhəngi sayılan Nizaminin yaradıcılığına xüsusi baxışı olduğunu

On November 5, an event on the occasion of the 880th anniversary of the great Azerbaijani poet and thinker Nizami Ganjavi was held at the Institute of Geography named after Academician H.A.Aliyev of ANAS with the participation of the founder of Khazar University, Chairman of its Board of Directors and Trustees, Professor, Academician Hamlet Isakhanli.

Opening the event, Director General of the Institute, Doctor of Geographical Sciences Zakir Eminov noted that 2021 was declared the Year of Nizami in our country by the Order of the President of the Republic of Azerbaijan. The director said that the immortal works of Nizami Ganjavi, a prominent representative of world culture, genius Azerbaijani poet and thinker, have a special place in the unique cultural treasures of the East. The decision made on the initiative of national leader Heydar Aliyev to study the brilliant legacy of the great thinker, the celebration of his anniversaries at the state level plays an important role in the wider study and promotion of the poet's works. The Institute of Literature of ANAS and the National Museum of Azerbaijan

Literature are named after Nizami Ganjavi, his mausoleum was built in his hometown of Ganja, statues were erected in Baku, St.Petersburg and Rome.

Then, Professor, Academician Hamlet Isakhanli delivered a speech on "Nizami's philosophy of geographical space and time." H. Isakhanli began his speech by expressing satisfaction with his visit to

vergüleyib. O bildirib ki, fars dilində yazan şairin sətiri tərcümələri əsasında əsərlərinin tədqiqi ilə məşğul olub və əsasən ingilis dilində silsilə məqalələr yazaraq çap etdirib. Bu yaxınlarda Nizami Gəncəvi haqqında İngiltərədə amerikalılar tərəfindən dərc edilən irihəcmli ikicildlik kitabın bir fəslinin müəllifinin özü olduğunu söyləyən H. İsaخانlı nəşrdə böyük mütəfəkkirin baxışları, fəlsəfi fikirləri, Çin haqqında düşüncələrinə öz münasibətini bildirib, əsərlərini coğrafi məkan və zaman baxımından təhlil edib. Diqqətə çatdırıb ki, insanın dünyagörüşünün təyin edilməsində ilk əvvəl onun coğrafi təsəvvürləri əsas rol oynayır. Bu baxımdan Nizaminin dünyanın coğrafi - fiziki, siyasi, iqtisadi xəritəsi haqqındakı bilikləri mühüm rol oynayır. Şair eyni zamanda tarix, ədəbiyyat, musiqi, təsviri incəsənət haqqında biliklərə malik, müxtəlif elmlərdən kifayət qədər xəbərdar olan geniş dünyagörüşlü şəxsiyyət olub.

Meruzesinin sonunda H.İsaخانlı tədbir iştirakçılarının müəllifin Nizami haqqındakı tədqiqatına dair çoxsaylı sualların cavablandırılıb.

Azpress.az və digər saytlar tədbir haqqında xəbər yayımlamışlar.

<https://azpress.az/index.php?lang=az&sectionid=news&id=116290>

"PAŞA BANK" ƏMƏKDAŞLIQ ETDİYİ UNIVERSİTETLƏRİN TƏLƏBƏLƏRİ ÜÇÜN MÜXTƏLİF MÖVZULARDA ONLAYN USTAD DƏRSLƏRİNİN KEÇİRİLMƏSİNƏ START VERİB

PASHA BANK LAUNCHED ONLINE MASTER CLASSES ON VARIOUS TOPICS FOR STUDENTS OF ITS PARTNER UNIVERSITIES

İnsan resursları, risklərin idarə edilməsi, biznes strategiyası, sağlamlıq və əməyin təhlükəsizliyi, uyğunluq (compliance) kimi mövzuları əhatə edən bu layihə tələbələrə gələcək peşəkar karyeralarını qurmaqda kömək etmək məqsədilə təşkil olunub.

Ustad dərslərinin sessiyalarının həftədə bir dəfə keçirilməsi nəzərdə tutulub. Sessiyalarda adı çəkilən universitetlərdə təhsil alan tələbələr iştirak edə bilərlər: Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Bakı Dövlət Universiteti, ADA, Xəzər Universiteti, Azərbaycan-Fransız Universiteti, Bakı Ali Neft Məktəbi, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Bakı Mühəndislik Universiteti.

Universitetlərin Karyera Mərkəzlərinə hər ustad dərsi barədə öncədən məlumat verilecək. İştirak etmək üçün müvafiq universitetin Karyera Mərkəzinə müraciət etmək kifayətdir.

the Institute of Geography of ANAS, emphasizing that he had a special view of the creativity of Nizami, a giant of Azerbaijani culture. He said that he studied the works of the poet, who wrote in Persian, through their translations and published a series of articles, mainly in English. Saying that he is the author of a chapter of a large two-volume book about Nizami Ganjavi recently published by Americans in England, H. Isakhanli expressed his attitude on the views of the great thinker, his philosophical views on China and analyzed his works in terms of geographical space and time. He noted that first of all, one's geographical imaginations play a key role in determining a person's worldview. In this regard, Nizami's knowledge of the geographical - physical, political, economic map of the world plays an significant role. The poet was also a broad-minded person with knowledge of history, literature, music, fine arts, and a wide range of sciences.

At the end of his speech, H. Isakhanli answered numerous questions of the participants about his research on Nizami.

Azpress.az and other sites published news about

Covering topics such as human resources, risk management, business strategy, health and safety, compliance, this project is designed to help students build their future professional careers.

Master class sessions are planned to be held once a week. Students studying at the below-mentioned universities can participate in the sessions: Azerbaijan State University of Economics, Baku State University, ADA, Khazar University, Azerbaijan-French University, Baku Higher Oil School, Azerbaijan State University of Oil and Industry, Baku Engineering University.

University Career Centers will be notified in advance of each master class. It is enough to apply to the Career Center of the relevant university to participate.

<https://marja.az/79410/pasa-bank-telebeler-ucun-master-klaslarin-kecirilmesine-start-verib>

**QAZAXISTANIN PAYTAXTI
NUR-SULTANDA ZƏFƏR
GÜNÜ QEYD EDİLİB
VICTORY DAY CELEBRATED
IN THE CAPITAL OF KAZAKHSTAN,
NUR-SULTAN**

Noyabrın 8-də Qazaxıstan paytaxtı Nur-Sultanda Azərbaycanın Zəfər Günü ilə əlaqədar rəsmi qəbul təşkil edilib. Qəbulda diplomatik missiya rəhbərləri və diplomatlar, Senatın üzvləri, ictimai-siyasi xadimlər, Azərbaycan diasporunun nümayəndələri və media mənsubları iştirak ediblər.

Tədbirin bədii hissəsində Xəzər Universitetinin Musiqi və incəsənət departamentinin müdiri, əməkdar müəllim, dosent, pianoçu Zülfiyyə Sadıqova və Azərbaycan Akademik Opera və Balet Teatrının solisti, əməkdar artist İlahə Əfəndiyevanın ifasında Azərbaycan və Avropa bəstəkarlarının əsərləri səsləndirilib.

On November 8, an official reception was held in the capital of Kazakhstan, Nur-Sultan, on the occasion of the Victory Day of Azerbaijan. The reception was attended by heads of diplomatic missions and diplomats, members of the Senate, public and political figures, representatives of the Azerbaijani diaspora and members of the media.

The artistic part of the event featured works by Azerbaijani and European composers performed by Zulfıya Sadıqova, Honored Teacher, Associate Professor, Pianist, Head of the Music and Art Department at Khazar University, and İlahə Əfəndiyeva, Soloist of the Azerbaijan Academic Opera and Ballet Theater.

TƏLƏBƏLƏRİN TƏŞƏBBÜSÜ İLƏ XEYRİYYƏ YARMARKASI

CHARITY FAIR INITIATED BY STUDENTS

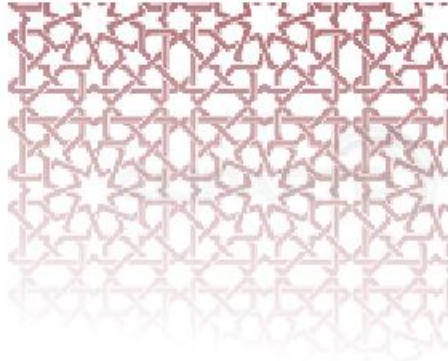
Noyabrın 11-də Xəzər Universiteti Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin filologiya (Azərbaycan dili və ədəbiyyatı) ixtisasında təhsil alan 2-ci kurs tələbəsi Fidan Hüseynova və 3-cü kurs tələbəsi Fatma Heydərovanın təşkilatçılığı ilə talassemiya xəstəliyindən əziyyət çəkən Ayla Səmədliyə dəstək üçün universitetdə xeyriyyə yarmarkası keçirilmişdir.

Toplanmış 333 AZN Ayla Səmədlinin hesabına köçürülmüşdür.

On November 11, Khazar University's Faculty of Humanities, Education, and Social Sciences hosted a charity fair organized by 2nd year student Fidan Huseynova and 3rd year student Fatma Heydarova, majoring in philology (Azerbaijani language and literature), to support Ayla Samedli, who suffers from thalassemia.

The collected 333 AZN was transferred to Ayla Samedli's account.

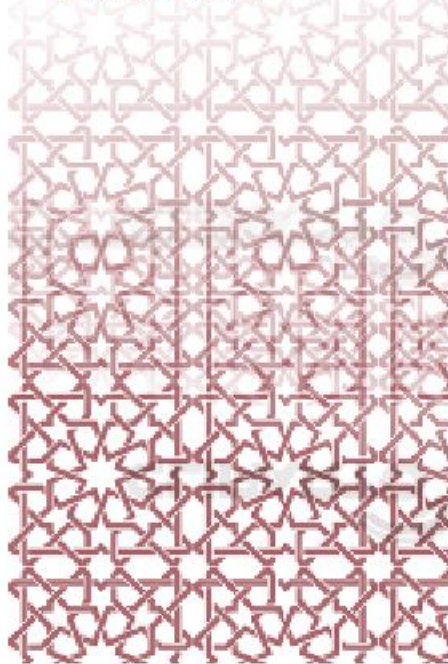

"XƏZƏR XƏBƏR"İN AMEA NİZAMI

ADINA ƏDƏBİYYAT İNSTITUTUNDA BÜROSU

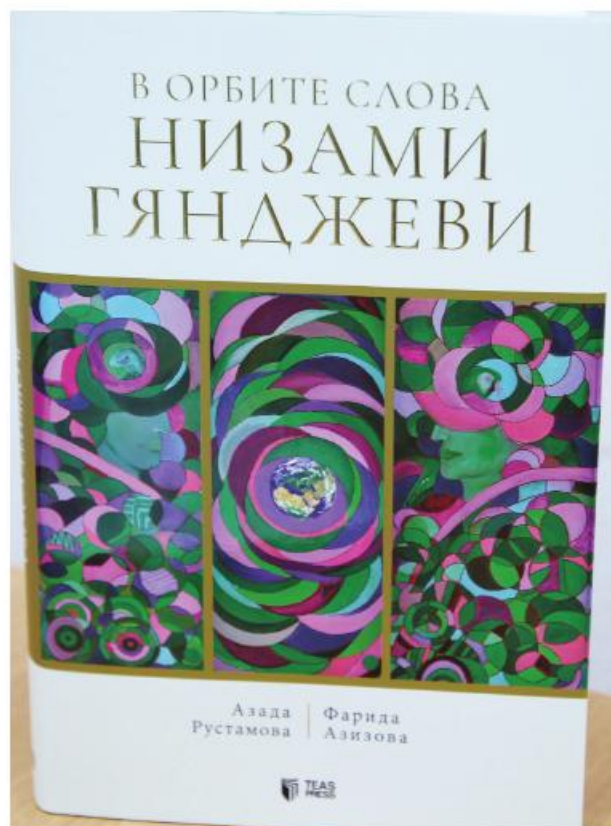
"NİZAMI GƏNCƏVİ SÖZÜNÜN ORBITİNDƏ" KİTABININ TƏQDİMATI

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda AMEA-nın müxbir üzvü Azadə Rüstəmovə (1932-2005) və filologiya elmləri doktoru Fəridə Əzizovanın "Nizami Gəncəvi sözünün orbitində"(rus dilində) kitabının təqdimatı keçirilib.

Tədbiri Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açaraq, "Nizami Gəncəvi ili"ndə Azadə Rüstəmovanın rus dilində çap olunan bu kitabının böyük önəm daşdığını bildirib. Akademik qeyd edib ki, nizamişünaslıq XX əsrin 30-cu illərindən inkişaf etməyə başlayıb. Buna da üç böyük qərarın təsiri olduğunu diqqətə çatdırıb. 1938-ci ildə verilən qərarla Nizami irsinin tərcümə və nəşri sahəsində canlanma olduğunu, nizamişünaslığın təməli qoyulduğunu vurğulayıb. İkinci qərarın ulu öndər Heydər Əliyev, üçüncünün isə cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən verildiyini və bu istiqamətdə xeyli işlər görüldüyünü əlavə edib. 2021-ci ilin sonuna qədər Prezidentin Sərəncamına uyğun olaraq bu sahədə akademiya qurx kitabın nəşr olunacağını deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli belə sanballı nəşrlərdən birinin Azadə Rüstəmovanın "Nizami Gəncəvi sözünün orbitində" kitabı olduğunu bildirib. Eyni zamanda, Azadə Rüstəmovanın iki böyük xidmətindən bəhs edib: "Onun birinci xidməti odur ki, o, 40-cı illərdən başlayan nizamişünaslığı mükəmməl

sistemli elm səviyyəsinə qaldırıb. İkincisi isə nizamişünaslığın məktəbini yaratması, gələcək nizamişünaslar yetişdirməsidir. Bu kitab da elmi-nəzəri və azərbaycanşünaslıq baxımından çox önəmlidir. “Nizami Gəncəvi ili”-nə Ədəbiyyat İnstitutunun hesabatıdır”.

Sonra filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zəhra Allahverdiyeva “Nizamişünaslıqda Azadə Rüstəmovaya mərhələsi” adlı məruzə edib.

Ardınca Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli çıxış edərək bildirib ki, “mən çox fəxr edirəm ki, onun ilk aspirantı olmuşam. Azadə xanım klassik nizamişünaslığın son böyük nümayəndələrindən biridir. O, elmin “qara fəhləliyindən çəkinmirdi, çox böyük zəhmətkeş idi. Bu kitab onu göstərir ki, bu gün də Azadə xanımın elmi fikirləri aktualdır”. XX əsr (Sovet dövrü) Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, professor Şirindil Alışanlı isə “Azadə xanımın kitabının təqdimatı mənim üçün çox önəmlidir. Mən onun dörd-beş kitabını çap etdirmişəm. Ədəbiyyat tarixi kitabında Azadə xanım haqqında oçerki öz üzərimə götürmüşəm” – deyə məlumat verib. Həm də şair Hüseyn Kürdoğlunun Azadə Rüstəmovaya həsr etdiyi bir şeir səsləndirib. Füzulişünaslıq sektorunun müdiri, filologiya elmləri doktoru Ataəmi Mirzəyev çıxışında qeyd edib ki, “mən onunla 1989-cu ildə diplom işimin müdafiəsində tanış olmuşam. Elmi rəhbərim məni akademiya gətirərək, Azadə xanımla tanış etdi. Beləliklə, mənə müəllim işləmədən birdəfəlik aspiranturaya qəbul olmaq icazəsi verildi. Mövzum orta əsrlərdən olsa da, Nizamişünaslıq şöbəsinin aspirantı oldum”. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Təhmimə Bədəlova da Azadə xanımla tanışlığından bahs edib: “Mən 1993-cü ildə BDU-da tələbə olarkən Ədəbiyyat İnstitutuna gəlib-gedirdim. O vaxtlardan da Azadə xanımla tanış olmağa başladım və davamçısı oldum. Onun kitabının yenidən nəşr olunmağı çox əlamətdar hadisədir”.

Sonda Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Fəridə Əzizova həm də Azadə xanımın ailə üzvü kimi tədbirin təşkilatçılarna və çıxış edənlərə böyük minnətdarlığını bildirib. Onun aspirantlarının öz müəllimlərinə qarşı bu cür sayğısını yüksək qiymətləndirib.

RUDOLF İVANOVUN 90 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ KONFRANS

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda görkəmli tarixçi alim, Rusiya Yazıçılar İttifaqının üzvü, professor Rudolf Nikolayeviç İvanovun (1931-2019) anadan olmasının 90 illiyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilib. Həm əyani, həm də onlayn formatda keçirilən konfransda Azərbaycan Respublikasının Ukraynada fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Elmira Axundova, professor Rudolf İvanovun həyat yoldaşı Yekaterina Anisimova və digər ziyalılar iştirak ediblər.

Konfransı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açaraq, Rudolf İvanovun Azərbaycanla bağlı fəaliyyəti haqqında giriş nitqi söyləyib: "Rudolf İvanovun əsərləri bizim üçün çox etibarlı və zəngin mənbədir. Heç kəs Rudolf İvanov qədər arxivlərdə bu dərinliyə çata bilməyib. Onun əsərləri tarixi sənədlər, nadir şəkillər və arxiv sənədləri saxlayırdı. Nəriman Nərimanova aid arxivdən səksən səhifəlik yeni material tapmışdı. Onları da əlavə edib, Nərimanov haqqında iki kitab çap etdirdi. İvanov Azərbaycan xalqının dostudur. Çoxcildlik Azərbaycan tarixi kitabı yazıb. Azərbaycan generalları haqqında çoxcildlik nəşrlər seriyasını bizə armağan edib. O, Azərbaycan tarixinin qaranlıq, çətin, mürəkkəb dövrlərini sənədlərlə işləməklə çoxlu məsələlərə aydınlıq gətirib. Bu gün Rudolf İvanovun əsərləri əsasında XIX-XX əsr, sovet dövrü tarixi yenidən yazılmalıdır. Onun Azərbaycanla əlaqələri təkcə əsərləri deyildir, bir çox insanlarla yaxından dostluq edirdi. Dəfələrlə Naxçıvan Muxtar

Respublikasında olub. Onu ilk dəfə Naxçıvana Elmira xanım gətirmişdi. Azərbaycana gəlməyinin böyük təşəbbüskarı cənab Prezident və Mehriban xanım olub. Rudolf İvanov Azərbaycan-Rusiya əlaqələrinin inkişafındakı xidmətlərinə görə "Dostluq" ordeni ilə təltif edilib".

Filologiya elmləri doktoru Elmira Axundova çıxış edərək bildirib ki, "Azərbaycanda İsa müəllim kimi Rudolf İvanova yaxın insan olmayıb. Həmişə onların dostluğunun şahidi olmuşam. Ancaq elmi müzakirələr edərdilər". Sonra rus dilində "Görkəmli tarixçi Rudolf İvanov haqqında söz" adlı geniş məruzə edib.

Tədbirdə AMEA Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev "Rudolf İvanovun Naxçıvan səfərləri və Naxçıvana dair əsərləri", AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli "Kalbalıxan Naxçıvanskiyin həyatı və xidmətlərinə Rudolf İvanov baxışı", Dövlət İdarəçilik Akademiyasının kafedra müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Firdovsiyyə Əhmədova "Nəriman Nərimanov mövzusu Rudolf İvanovun tədqiqatlarında", AMEA Tarix İnstitutunun şöbə müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlqar Niftəliyev "Rudolf İvanovun əsərlərində Azərbaycanın 1920-ci illər tarixinin əksi" adlı məruzələrlə çıxış ediblər.

Sonda Rudolf İvanovun həyat yoldaşı Yekaterina Anisimova çıxış edərək minnətdarlığını bildirib.

“BÖYÜK AZƏRBAYCAN ŞAIRİ NİZAMİ GƏNCƏVİ” KİTABI ON DİLDƏ İŞIQ ÜZÜ GÖRÜB

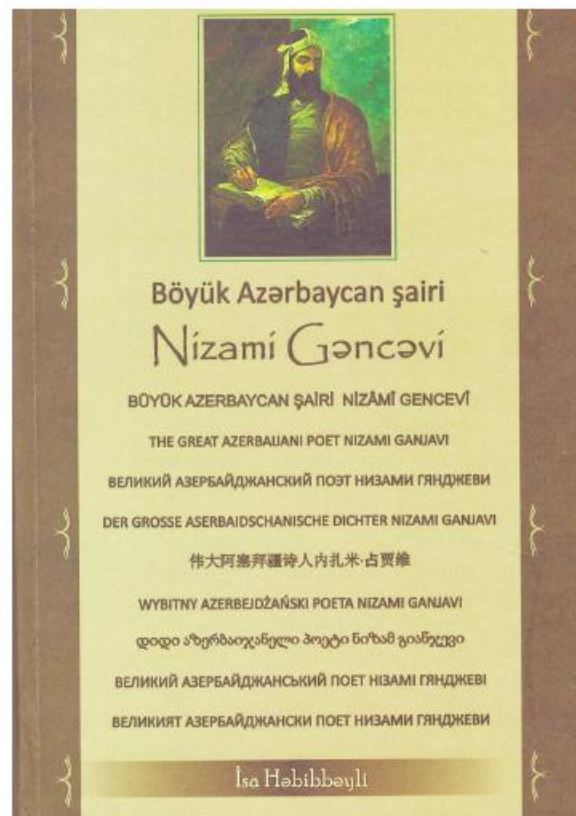
Akademik İsa Həbibbəylinin on dildə “Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi” kitabı nəşr olunub.

Kitabda Böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin həyatı və yaradıcılığından, nəsil şəcərəsindən, əsərlərindəki ölkə reallıqlarından və bəşəri dəyərlərdən bəhs olunur. Nizami Gəncəvinin ölkədə və dünyada tanıtımı və təbliği üçün sanballı mənbə olan bu kitabda yer alan araşdırmalar on dildə tədqim olunur. Azərbaycan, türk, ingilis, rus dillərində olan mətn irihəcmli, alman, çin, polyak, gürcü, ukrayna və bolqar dillərində isə ixtisarlardır.

Kitab görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin 24 may 2000-ci ildə Gəncədə Nizaminin məqbərəsini ziyarət edərkən çəkilən fotosu və dahi şair haqqında fikirləri ilə başlayır. Cənab Prezident İlham Əliyevin 24 yanvar 2014-cü ildə Gəncədə Nizami Gəncəvi Muzeyinin açılışında çəkilmiş fotosu və Nizami Gəncəvi haqqında fikirləri də kitabın əvvəlində yer alıb.

Kitabda Xalq rəssamları Mikayıl Abdullayev, Fuad Əbdürrəhmanov, Əməkdar mədəniyyət işçisi Fəxrəddin Əli və digər müəlliflərə məxsus rəsm əsərləri, mozaika, heykəl və başqa janrlarda olan nümunələr yer alıb.

“Elm” nəşriyyatında çap edilən kitabın məsul redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlı, ixtisas redaktoru isə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zəhra Allahverdiyevadır.

Gülzar Səmə
Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu,
İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsi

PICASP LAYIHƏSİNİN MONİTORİNQI**PICASP PROJECT MONITORING**

Oktyabrın 25-də Xəzər Universitetinin tərəfdaşı olduğu Erasmus+ *PICASP* layihəsinin Azərbaycan Milli Erasmus+ ofisi tərəfindən monitorinq keçirilmişdir. Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetində keçirilən monitorinqdə layihənin yerli tərəfdaşları-Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin əməkdaşı Faina Qaçabəyova, Miras İctimai Birliyinin sədri Fariz Xəlili və üzvləri, Xəzər Universiteti İnkişaf Mərkəzinin layihə meneceri Səbinə Quliyeva, Milli Erasmus+ Ofisinin rəhbəri Parviz Bağirov, Monitorinq və təşviqat üzrə əməkdaşı Zəfər Həsənov iştirak etmişlər.

Parviz Bağirov iştirakçıları salamlayaraq, monitorinq görüşünün məqsədini açıqlamışdır. Zəfər Həsənov layihənin gedişatı və yaranan problemlər haqqında danışmışdır.

Layihə tərəfdaşları layihə çərçivəsində görülmüş işlər və gələcəkdə həyata keçirilməsi planlaşdırılan fəaliyyətlər barədə hesabat vermişlər.

Sonda Milli Erasmus+ Ofisinin rəhbərliyi layihə çərçivəsində indiyə qədər görülmüş işləri qənaətbəxş hesab etmiş və layihə tərəfdaşlarına öz tövsiyələrini bildirmişdir.

On October 25, Erasmus+ *PICASP* project, to which Khazar University is a partner, was monitored by Azerbaijan National Erasmus+ Office. Local partners of the project-Faina Gachabeyova, the staff member of Azerbaijan University of Tourism and Management, Fariz Khalili, chairman of Miras Public Union, and its other members, Sabina Guliyeva, project manager of the Khazar University Development Center, Parviz Bagirov, head of National Erasmus+ Office, and Zafar Hasanov, Monitoring and Campaign Officer of National Erasmus+ Office, took part in the monitoring held at Azerbaijan University of Tourism and Management.

Parviz Bagirov greeted the participants and announced the purpose of the monitoring meeting. Zafar Hasanov spoke about the progress of the project and the problems that arose.

The project partners reported on the work done under the project and the activities planned for the future.

In the end, the management of National Erasmus+ Office considered the work done so far within the project satisfactory and expressed their recommendations to the project partners.

CƏNUBİ KOREYALI PROFESSOR XƏZƏR UNİVERSİTETİNDƏ TERRORLA MÜBARİZƏ MÖVZUSUNDA MÜHAZİRƏ İLƏ ÇIXIŞ EDİB

THE SOUTH KOREAN PROFESSOR DELIVERED LECTURE ON THE FIGHT AGAINST TERRORISM AT KHAZAR UNIVERSITY

Noyabrın 4-də professor Minwoo Yun (Gachon Universiteti, Cənubi Koreya) Xəzər Universitetinin şəhər mərkəzindəki kampusunda “Terrorizmə qarşı mübarizə tədbirləri” mövzusunda müəhazirə ilə çıxış edib. Müəhazirə Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin təşkilatçılığı ilə baş tutub. Tədbirdə magistraturanın II kurs tələbələri və professor-müəllim heyəti iştirak edib.

On November 4, Professor Minwoo Yun (Gachon University, South Korea) delivered a lecture on “Counter-Terrorism Measures” on Khazar University’s downtown campus. The lecture was organized by the Department of Political Science and Philosophy. The event was attended by second-year master’s students and faculty members.

ERASMUS+ ECAR LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ TƏDQIQATLARIN NƏTİCƏSİNƏ DAİR GÖRÜŞ

MEETING ON FINDINGS OF RESEARCH WITHIN ERASMUS+ ECAR PROJECT

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Noyabrın 10-da Bakı Ali Neft Məktəbində Erasmus+ ECAR layihəsi çərçivəsində Azərbaycandakı ali təhsil müəssisələrində ünsiyyət, əməkdaşlıq və şəbəkələşmə ilə bağlı keçirilən tədqiqatların nəticələrinə həsr olunmuş görüş keçirilmişdir. Görüşdə Xəzər Universitetini universitetin rektoru İradə Xəlilova, Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Vlad Vernygora və İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Raziyə İsayeva təmsil edirdilər.

Tədbir Təhsil Nazirliyinin elm, ali və orta ixtisas təhsili şöbəsinin müdiri Nicat Məmmədlinin giriş sözü ilə başladı. Milli Erasmus+ Ofisinin rəhbəri Pərviz Bağirov layihə haqqında qısa məlumat verdi.

Görüş Litvanın Mykolas Romeris Universitetinin əməkdaşı Dr. Inga Juknytė-Petreikienė'nin sorğunun nəticələrinə əsasən Azərbaycandakı ali təhsil müəssisələrinin ehtiyacları haqqında təqdimatı ilə davam etdi. Həmin universitetin elmi işlər üzrə prorektoru professor Regina Valutyte Azərbaycan Rektorlar Konfransının yaradılması üçün qanunvericilik bazasına aid izahat verdi.

Tədbirin növbəti hissəsində professor Regina Valutyte və Bakı Biznes Universitetinin əməkdaşı Gülşən Bayramova araşdırma nəticələrinə əsasən Azərbaycan Rektorlarının Konfransı üçün ən uyğun idarəetmə modelini təqdim etdilər. Layihənin Avropa İttifaqı (AI) tərəfdaşları tədqiqatın nəticələrinə dair öz fikirlərini bölüşdülər.

Tədbir Azərbaycan universitetlərindən olan rektorların müzakirəsi ilə yekunlaşdı.

On November 10, a meeting was held at the Baku Higher Oil School on the results of research on communication, cooperation and networking in higher education institutions in Azerbaijan within the Erasmus + ECAR project. Khazar University was represented at the meeting by Irada Khalilova, Rector of the University, Vlad Vernygora, Vice-Rector for International Relations, and Raziya Isayeva, Head of the Development Center.

The event began with an introductory speech by Nijat Mammadli, Head of the Department of Science, Higher and Secondary Special Education of the Ministry of Education. Head of the National Erasmus+ Office Parviz Bagirov briefed on the project.

The meeting continued with the presentation by Dr. Inga Juknytė-Petreikienė, the staff member of Mykolas Romeris University in Lithuania, on the needs of higher education institutions in Azerbaijan based on the results of the survey. Professor Regina Valutyte, Vice-Rector for Scientific Affairs of the same university, explained the legislative framework for the establishment of the Azerbaijan Rectors' Conference.

In the next part of the event, Professor Regina Valutyte and Gulshan Bayramova presented the most appropriate management model for the Conference of Rectors of Azerbaijan based on the results of the research. The project's European Union (EU) partners shared their views on the findings.

The event ended with a discussion of rectors from Azerbaijani universities.

ERASMUS+ ECAR LAYİHƏSİNİN 3-CÜ İDARƏETMƏ GÖRÜŞÜ

3RD MANAGEMENT MEETING OF ERASMUS+ ECAR PROJECT

Noyabrın 11-də Bakı Biznes Universitetində *Erasmus+ ECAR* layihəsi çərçivəsində növbəti idarəetmə görüşü keçirilmişdir. Görüşdə Azərbaycanlı olan layihə tərəfdaşları və Avropa universitetlərindən olan tərəfdaşlar daxil olmaqla 30-dan çox nümayəndə iştirak edirdi.

Tədbir layihənin koordinatoru Gülşən Bayramovanın giriş sözü ilə başladı. O, gündəlikdə duran məsələləri iştirakçıların diqqətinə çatdırdı.

Naxçıvan Universitetinin əməkdaşı Rəcəb Cəfərli layihənin daha çox auditoriyaya çatdırılması barədə öz məsləhətlərini verdi.

Bakı Biznes Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Eşqin Bayramov gündəlikdə duran maliyyə məsələlərindən bəhs etdi.

Görüş koordinatora ünvanlanan sualların cavablanması ilə yekunlaşdı.

Tədbirdə Xəzər Universitetini İnkişaf Mərkəzinin layihə meneceri Səbinə Quluyeva təmsil etdi.

On November 11, the next management meeting within the *Erasmus + ECAR* project was held at Bakı Business University. The meeting was attended by more than 30 delegates, including project partners from Azerbaijan and partners from European universities.

The event began with an introductory speech by the project coordinator Gulshan Bayramova. She brought to the attention of the participants the issues on the agenda.

Rajab Jafarli, the staff member of Nakhchivan University, gave his advice on how to bring the project to a wider audience.

Eshgin Bayramov, Vice-Rector for International Relations of Bakı Business University, spoke about the financial issues on the agenda.

The meeting ended with coordinator's answering questions addressed to her.

Khazar University was represented at the event by Sabina Guliyeva, Project Manager of the Development Center.

"XƏZƏR"İN ƏMƏKDAŞI "ALİ TƏHSİLDƏ ERASMUS+ POTENSİALIN GÜCLƏNDİRİLMƏSİ" MÖVZUSUNDA MİLLİ TƏSİR TƏDQIQATININ TƏQDIMATINDA

KHAZAR STAFF MEMBER AT PRESENTATION OF NATIONAL IMPACT SURVEY ON "ERASMUS+ CAPACITY BUILDING IN HIGHER EDUCATION"

Noyabrın 16-da Milli Erasmus Ofisində "Ali Təhsildə Erasmus+ Potensialın Gücləndirilməsi" mövzusunda Milli Təsir Tədqiqatının təqdimatı keçirilmişdir.

Görüşdə ali təhsil müəssisələrindən, hökumət təşkilatlarından nümayəndələr, eyni zamanda Erasmus+ Programının digər maraqlı tərəfləri iştirak edirdilər.

Milli Erasmus Ofisinin rəhbəri Pərviz Bağirov tədbiri açandan sonra Təhsil nazirinin müşaviri Ülker Səttərova çıxış edərək, ali təhsildə Erasmus+ Potensialın Gücləndirilməsinin (CBHE) Azərbaycan təhsil sistemində və təhsil işçilərinə təsirindən danışdı.

Xəzər Universiteti İnkişaf Mərkəzinin direktoru, eyni zamanda Ali Təhsil İslahatlar eksperti və araşdırmanın aparıcı tədqiqatçısı Raziyə İsayeva "Ali Təhsildə Erasmus+ Potensialın Gücləndirilməsi" mövzusunda Milli Təsir Tədqiqatının əsas nəticələrindən, bu layihədə ölkə və institusional səviyyədə təklif olunan tövsiyələrdən danışdı.

Milli Erasmus Ofisinin rəhbəri Pərviz Bağirov "2014-2020-ci illərdə Azərbaycandakı Erasmus+ və gələcək proqramlara baxış" mövzusunda çıxış etdi.

Mingəçevir Dövlət Universitetinin rektoru Şahin Bayramov, Azərbaycan Dillər Universitetinin prorektoru Jale Qəribova və Azərbaycan Texnologiya Universitetinin prorektoru Sübhan Məmmədov bu tədqiqatdakı iştirakçı kimi çıxış etdilər.

Sonda görüş sual-cavab sessiyası ilə yekunlaşdı.

On November 16, the National Erasmus Office hosted a presentation of the National Impact Survey on "Erasmus+ Capacity Building in Higher Education".

The meeting was attended by representatives of higher education institutions, government organizations, as well as other concerned parties of the Erasmus+ Program.

After the opening speech of Parviz Bagirov, Head of the National Erasmus Office, Ulker Sattarova, Advisor to the Minister of Education, spoke on the impact of Erasmus+ Capacity Building (CBHE) on higher education in Azerbaijan and the education system.

Raziya Isayeva, Director of the Khazar University Development Center, as well as a Higher Education Reform Expert and Lead Researcher, spoke about the key findings of the National Impact Survey on Erasmus+ Capacity Building in Higher Education and the recommendations made at the national and institutional levels.

Head of the National Erasmus Office Parviz Bagirov spoke on "Review of Erasmus+ future programs in Azerbaijan in 2014-2020".

Rector of Mingachevir State University Shahin Bayramov, Vice-Rector of Azerbaijan University of Languages Jala Garibova and Vice-Rector of Azerbaijan University of Technology Subhan Mammadov acted as participants in this study. The meeting ended with a question and answer session.

MBA TƏLƏBƏLƏRİ NİDERLAND BİZNES AKADEMİYASINDA MEDIASIYA ÜZRƏ TƏLİMDƏ İŞTİRAK EDİBLƏR

MBA STUDENTS TOOK PART IN TRAINING ON MEDIATION AT NETHERLANDS BUSINESS ACADEMY

Noyabrın 1-dən 14-dək "İqtisadiyyat və Biznes Yüksək Təhsil" fakültəsinin Mediasiya ixtisası üzrə MBA tələbələri "Mediasiyanın əsasları" fənninin müəllimi Nilufər Əlizadənin rəhbərliyi ilə Xəzər Universitetinin tərəfdaş kimi iştirak etdiyi Avropa Komissiyasının Erasmus+ proqramının MEDIATS layihəsi çərçivəsində Niderland Kralığının Dordrecht şəhərində Niderland Biznes Akademiyasının təşkil etdiyi mediasiya üzrə iki həftəlik intensiv təcrübə-təlim proqramında iştirak ediblər.

"MEDIATS" layihəsinin əsas məqsədi universitetləri mediasiya sahəsində aparıcı qüvvələrə çevirməklə Azərbaycan, Gürcüstan və Ukraynada Avropa təcrübəsindən faydalanaraq, münafişələrin məhkəməyə qədər obyektiv həllini yaxşılaşdırmaqdan ibarətdir.

Təlimdə tələbələr Mehriban Yusifova, Nəzrin Bağırılı, Qasım Şahiyev, Zaur Məmmədli və Orxan Məmmədli iştirak ediblər. Ümumi 250 saatlıq (9 AKTS) tədris yükü ilə mediasiya kursunu uğurla başa vuran tələbələr Beynəlxalq Magistr Mediasiya Federasiyası və Hollandiya Biznes Akademiyası tərəfindən mediasiya üzrə diplomlara layiq görüldü. Eyni zamanda, müəllim Nilufər Əlizadə həmqiymətləndirici kimi fəaliyyətinə görə xüsusi fərqlənmə sertifikatı ilə təltif edilmişdir.

Tələbələrimizi bu böyük nailiyyət münasibətilə təbrik edir, onlara akademik və peşəkar karyeralarında yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

On November 1-14, MBA in Mediation students of Graduate School of Economics and Business, under the guidance of the instructor of "Principles of Mediation" Nilufar Alizada, participated in a two-week intensive internship training program on mediation organized by Netherlands Business Academy in Dordrecht, the Kingdom of the Netherlands, within the framework of "MEDIATS" project of the European Commission's Erasmus+ program.

The main objective of the "MEDIATS" project is to make universities a driving force in the field of mediation, using European experience in Azerbaijan, Georgia, and Ukraine to improve the objective pre-trial resolution of conflicts.

The training was attended by Mehriban Yusifova, Nazrin Baghirli, Gasim Shaliyev, Zaur Mammadli, and Orkhan Mammadli. Having successfully completed the basic course of mediation with a total study load of 250 hours (9 ECTS), the students were awarded diplomas in mediation by the International Master Mediation Federation and the Netherlands Business Academy. Meanwhile, instructor Nilufar Alizada was honored with special distinction for acting as a co-assessor.

We congratulate our students on this great achievement and wish them new successes in their academic and professional careers.

ƏDALƏT ANLAYIŞI BARƏDƏ

Anar Cəfərov

2021-ci il noyabrın 9-da Xəzər Universiteti Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müəllimi, fəlsəfə doktoru Anar Cəfərovun Bakı Araşdırmalar İnstitutunun onlayn sahifəsində "Ədalət anlayışı barədə" adlı məqaləsi yayımlanıb. Məqaləni oxucularımıza təqdim edirik.

Ədalət həm əxlaqi və hüquqi, həm də siyasi baxımdan çox böyük əhəmiyyətə malik fəlsəfi anlayışlardandır. O, etika və siyasi fəlsəfenin ən mühüm mövzularından biri olmaqla yanaşı, fəlsəfə ilə məşğul olmayan insanların belə vaxtaşırı istifadə etdiyi, vasitəsilə ətrafi haqqında fikirlər söylədiyi, suallar qoyduğu və ona əsasən davranışını müəyyən etdiyi nəsnələrdəndir. Tez-tez olur ki, ətrafımızdakıların bizə və ya başqalarına qarşı ədalətli davranıb-davranmadığını sorğulayırıq. Məsələn, yüksək vəzifəli məmurun qazancının adi işçilərininki ilə müqayisədə dəfələrdə çox olmasını qınayırıq və ya məhkəmə qərarlarının ədalətli olub-olmaması barədə düşünürük. Bəzən isə bu həyatda ümumiyyətlə ədalətin olmamasını deyib, ondan giley edirik. Başqa sözlə, ədalətlə bağlı suallar həyatımızı, daha dəqiq desək, cəmiyyəti anlamaqda mühüm yer tutur və bu səbəbdən onun nə olması ilə bağlı fəlsəfi izaha da ehtiyac yaranır. Beləliklə, bu yazıda biz ədalət anlayışı üzərində fokuslanmış olacağıq.

Belə mərkəzi və çox işlənən fəlsəfi anlayışların izahında problem yaradacaq mühüm məsələlərdən biri odur ki, onların tərifini aydın və əhatəedici etmək çətin olur. Fəlsəfi ədəbiyyatda ədalət termininin müxtəlif mənalarda işlənməsinə, yəni müxtəlif ədalət anlayışlarına rast gələ bilərik.¹ Ancaq bu kiçik yazıda məsələni sadə tutmaq üçün biz fərqli ədalət anlayışları arasında ortaqları sayıla biləcək, belə demək mümkündürsə, ədalət anlayışının nüvəsindən bəhs edəcəyik ki, oxucuda ümumi və dolğun təsəvvür yarada bilsin.

Ümumiliyi və əhatəliliyi baxımından fəlsəfi ədəbiyyatda müxtəlif ədalət anlayışları üçün ortaqları sayılmağa ən yaxşı namizəd VI əsrə aid Yustinian kodeksində istifadə olunan ədalət anlayışıdır. Bu anlayış orada aşağıdakı cür təqdim olunur: ədalət – daimi və dayanıqlı olaraq, hər kəsə haqqını vermək istəyidir. Gəlin burada məsələnin izahını vermək üçün bu kiçik cümlədə ifadə olunan anlayışı açmağa çalışaq. Biz görəcəyik ki, əslində, bu kiçik cümlə ədalətlə bağlı özündə xeyli informasiya ehtiva edir.

Daha aydın olsun deyə, tərifin təhlilinə birbaşa keçməmişdən əvvəl ondan başlayaq ki, ədalət əsasən davranışlarda ifadəsini tapan insanlararası münasibətlərə tətbiq olunan anlayışdır. Yəni biz, insanlar, gün ərzində istər nitq aktları, istərsə də digər bədən hərəkətləri vasitəsilə bir-birimizə müxtəlif davranışlar sergiləmiş oluruq və bir sıra hallar üçün isə bu davranışların ədalətli olub-olmaması barədə düşünürük. Məsələn, ustanın əmək haqqı kimi işinin sonunda aldığı məvacib onun gördüyü işə müvafiq olub-olmaması baxımından sorğulana bilər. Başqa sözlə, ustaya, eləcə də digər işçilərə, hansısa məbləğdə əmək haqqı vermək bir davranış olaraq ədalətli olub-olmaması baxımından sorğulana bilər. Ancaq əlbəttə, bu, o demək deyil ki, bizim bütün davranışlarımız

1. Daha ətraflı məlumat üçün bax: Miller, David, "Justice", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/justice/>>

ədalətli və ya ədalətsizdir. Ədalət anlayışı bir çox davranışlarımıza ümumiyyətlə tətbiq olunmur. Məsələn, bir yaşlı xanma qarşı alicənablıq edərək yol vermək, tanımadığımız köməksiz insana yardım etmək, yaxud da münasibətimiz olmadığı qonşuya salam verməmək ədalətli olub-olmaması baxımından irrelevantdir. Çünki belə vəziyyətlərdə, düşünmək olar ki, sizin insanlar qarşısında müvafiq öhdəliyiniz yoxdur; köməksiz insana təmənnəsiz yardım etmək, əslində, ədalətli deyil, xeyirxah davranış nümunəsidir. (yaşlı insanlara yol vermək, qonşu ilə salamlaşmaq isə nəzakətli davranışa nümunə sayıla bilər). Deməli, ilk baxışdan görünən budur ki, ədalət, əslində, bizim bütün deyil, bir sıra davranışlarımızın xüsusiyyətidir.

Sual oluna bilər ki, yuxarıdakı tərifdə ədalət istək kimi qələmə verilərsə də, nəyə görə davranışlardan başladıq? Davranışlardan başlamamızın əsas səbəbi bundan ibarətdir ki, davranışları, onların arxasında dayanan istək və ya niyyətlərdən fərqli olaraq, müşahidə etmək mümkün olduğundan, ədaləti də bir xüsusiyyət kimi onlara aid etmək daha uyğun görünür. (Hər bir insanın niyyət və ya məqsədi onun fərdi, yəni yalnız özünün dəqiq biləcəyi mental vəziyyət olduğundan başqalarının kənardan onu müşahidə etmək imkanı yoxdur.) Digər tərəfdən, ədalətli olub-olmaması baxımından əhəmiyyəti olan davranışlar da zəruri olaraq istək və ya məqsədlərimizdən motivasiya olunur və bu səbəbdən tərifdə istəyə aid edilən ədalət, həmin istəkdən yaranan davranışa da eyni dərəcədə tətbiq olunur². Beləliklə, sözügedən tərifdə davranışlardan bəhs edilməməsi heç də onun qüsuru deyil.

Əksinə, ədalətin, davranışın arxasında dayanan istəyin xüsusiyyəti olması daha fundamental görünür; ona görə ki, bir sıra hallarda biz haqqını vermək istəyinə malik olsaq da, müvafiq davranışları sərgiləmək ehtiyacı yaranmaya da bilər³. Məsələn, sizin istəyiniz ola bilər ki, evdə usta işlətsəniz, onun gördüyü işi layiqincə qiymətləndirərsiniz. Ancaq vəziyyət elə gətirə bilər ki, heç vaxt evdə usta işlətmək ehtiyacı yaranmasın və siz ustaya əmək haqqı vermək davranışı sərgiləməyəsınız. Təsədüfdən belə bir davranışı sərgiləmək imkanımızın olmaması, sizin bu məsələdə ədalətli insan olmamağınız anlamına gəlmir. Müvafiq davranışı sərgiləmək üçün yalnız istək və ya meylinizin olması bu baxımdan kifayətdir.

Diqqət yetirirsinizsə, yuxarıdakı tərifdə haqqını vermək istəyinin daimi və dayanıqlı olmasından bəhs edilir. Bu, o deməkdir ki, ədalətin subyektivi (yəni ədalətli olub-olmaması baxımından suala gələcək davranışı sərgiləyən şəxs və ya qrup) ədalət obyektini (yəni ədalətli olub-olmaması baxımından suala gələcək davranışın yönəlmiş olduğu şəxsi və ya qrupu) ixtiyari olaraq öz istəyinə uyğun şəkildə yox, daimi və davamlı prinsiplərə uyğun şəkildə diqqətə almalıdır. Başqa sözlə, haqqını vermək istəyi qarşıdakı şəxsin (yəni ədalətin obyektinin) kimliyindən asılı olmayaraq, potensial olaraq hər bir zaman və hamıya qarşı tətbiq olunmalıdır. Yuxarıdakı misalə oxşar misalla davam edək. Tutaq ki, siz evdə iki usta işlədirsiniz və ustalardan biri digərindən fərqli olaraq sizin tanışınızdır. Hər iki usta sizin evdə eyni dərəcədə iş görsə də, əgər sizin yalnız tanış ustaya gördüyü işin dəyərinə müvafiq pul vermək istəyiniz varsa, daha sadə desək, bu məsələdə ayrı-seçkiliyə yol verirsinizsə, deməli, ədalətli deyilsiniz. Başqa cür ifadə etsək, ədalət obyektinin kimliyindən və sizin ona münasibət və ya əhvalınızdan, edəcəyiniz ədalətli davranışın özünüze xoş gəlib-gəlməməsindən asılı olmayaraq, o, müvafiq məsələdə eyni cür, ədalət prinsiplərinə əsasən nəzərdən keçirilməlidir. Ədalət subyektinin ədalət obyektinə haqqını vermək istəyi məhz bu baxımdan davamlı səciyyə daşmalıdır.

2. "İstək" dedikdə burada, hiss və emosiyalarımızdan və ya yaşamaq üçün zəruri olacaq tələbatlarımızdan birbaşa olaraq motivasiya olan arzuları deyil, normativ səciyyə daşıyan, öhdəliyə bağlı istək nəzərdə tutulur. Əslində, nə qədər qaribə səslənsə də, ədalətli davranış motivasiya edəcək bu istək bir sıra hallarda davranış icra edən subyektin arzusuna uyğun olmaya bilər. Məsələn, kiməsə pul borcu olan insan öz maddi tələbatlarına uyğun "kaş ki borcu qaytarmazdım, mənim pulum azdır, borcu verəcəyim insan isə onsuz da çox varlıdır" arzusunda ola bilər, ancaq o, yəni də borcunu qaytarmağın öhdəlik olduğunu anlayaraq onu qaytarar. Başqa sözlə, burada nəzərdə tutduğumuz istək normativ səciyyəlidir və onu acıqda nəse yemək, uzunmüddətli amakdən sonra dincəlmək, çoxlu pula malik olmaq və s. bu kimi qeyri-normativ arzulardan fərqləndirmək lazımdır.

3. Haqq sözünün Azərbaycan dilindəki çoxmənalılığı bizi çağıra bilər (bu sözün fərqli mənaları üçün bax: Azərbaycan dilinin izahı lüğəti II cild səh. 320-321). Bizim istifadə etdiyimiz kontekstdə haqq dedikdə, ədalət baxımından relevant olan davranışın mütləq qiymətləndirilməsi və ona uyğun davranılması nəzərdə tutulur. Məsələn, əgər ustaya çəkdiyi zəhmətinə uyğun məbləğ ödəyirsinizsə, deməli, onun haqqını vermiş olursunuz. Və ya məhkəmə hakimi təqsirləndirilən şəxsə gördüyü cinayət əməlinə uyğun cəzam verirsə, deməli onun haqqını (obrazlı desək, bir növ, payını) vermiş olur.

Davamlılıq həm də ədalətli olmaq məsələlərində bizim nəyə görə qayda və ya qanunlara uyğun davranmalı olduğumuzu göstərir. Müvafiq qayda və qanunlara uyğun davranmaqla biz davranışlarımızın ədalətli olmasını təmin edə bilərik. Ancaq burada bir mühüm məsələ var ki, bu və ya digər cəmiyyətdə əxlaq normaları kimi qəbul edilmiş qaydalar və ya dövlət qanunlarının özü bir sıra hallarda ədalətli olmaya bilər. Başqa sözlə, qayda və qanunlar özlüyündə ədaləti təmin etmir. Bununla belə, məlum məsələdir ki, müvafiq əxlaq qaydaları və qanunların əsas məqsədi məhz ədalət obyektinə haqqını vermək istəyini özlündə əks etdirmək olmalıdır. Ədalət bu baxımdan yerli icmanın əxlaq qaydaları və ya dövlətin qanunlarından daha dəyərlidir.

Qayda və qanunların ədalətli olub-olmamasını müəyyənləşdirmək mübahisə yaradan məsələlərdəndir. Bu baxımdan, nəzərə almaq lazımdır ki, ədaləti sadəcə haqqını vermək istəyi kimi abstrakt nəsnə olaraq təqdim etməklə, ədalətlə bağlı mübahisələrin həllini vermək çox zaman çətin olur. Buna görə də ədalət anlayışının istifadə olunduğu kontekst həmişə nəzərə alınmalıdır. Başqa sözlə, qayda və qanunların nə dərəcədə ədalətli olduğunu biz vəziyyəti mümkün qədər konkretliyində nəzərə almaqla müəyyənləşdirə bilərik.

Gəlin bunu nümunə əsasında açmağa çalışaq. Təsəvvür edin ki, 900 manatı üç nəfərə ədalətli qaydada verməlisiniz. Bunu necə edərdiniz? İlk ağıla gələn cavab odur ki, hər nəfərə bərabər qaydada 300 manat verərdik. Məbləği bərabər bölüşdürmək cavabı ilkin olaraq burada ona görə uyğun görünür ki, konteksti tam müəyyən etmək üçün əlavə məlumatımız yoxdur. Biz bilmirik ki, həmin o üç nəfərin hərəsinin ortada olan 900 manatın hansı hissəsinə haqqı çatır. Konteksti müəyyən etmək üçün misalə belə bir əlavə edə bilərik ki, həmin üç nəfər fəhlədir və siz 900 manatı onlara gördükləri işin müqabilində verməlisiniz. Onda 900 manatı fəhlələr arasında ədalətli bölüşdürmək üçün onların gördüyü işin həcmi nəzərə alınmalıdır. Məsələn, əgər fəhlənin biri digərilərindən iki dəfə az, digər ikisi isə bərabər həcmdə iş görübsə, onda proporsional qaydada hesablaşma apararaq, az işləyən fəhləyə 180 manat, digər ikisinə isə 360 manat verilməlidir. Və ya təsəvvür edə bilərik ki, ortada olan məbləği fəhlələr deyil, ehtiyacı olan insanlar arasında bölməliyik. Bu kontekstdə isə kimin daha çox ehtiyacı var, ona imkan daxilində daha çox düşsün qaydasına əməl edə bilərik. Əlbəttə, bu qaydanı tətbiq etmək üçün gərək biz həmin insanların ehtiyacları barəsində məlumata da malik olaq. Əks halda, bu qaydanı tətbiq etməyərək, məbləği ehtiyacları proporsional olaraq deyil, yalnız sadə şəkildə, bərabər hissələrə bölmüş olası olarıq.

Başqa kontekstlər də təsəvvür etmək olar ki, orada yuxarıda qeyd olunan qaydaların deyil, başqa qaydaların ədaləti təmin edildiyi düşünülür. Məsələn, biz təsəvvür edə bilərik ki, 900 manat fəhlələr arasında ən yaxşı işləyənlərdən birinə hədiyyə kimi nəzərdən keçirilsin və ya sadəcə kiminsə qismətinə düşəsi olan bir lotoreya uduşu olsun. Belə kontekstlərdə bizə həmin məbləğin bərabər bölünməsinə təklif etsələr, onda təklif ədalətli görülməyə bilər.

Söylənilənlərdən belə bir nəticə çıxarmaq olar ki, haqqını vermək istəyi bizim müəyyən etdiyimiz qaydalarda da əks olunur və biz ədalətli davranmaq üçün kontekstə baxaraq, hansı qaydaya uyğun davranması olduğumuzu müəyyən edə bilərik. Ancaq burada bir mühüm məsələ var ki, qayda və ona uyğun (ədalətli) davranış çox zaman intuitiv səciyyə daşıyır və intuitivlər fərqli olduğundan ədalətli davranışın, əslində, subyektiv səciyyə daşıma ehtimalı yüksəkdir; daha sadə desək, kontekst nə qədər aydın olsa da, haqq anlayışı insandan insana dəyişə bilər və birisi üçün ədalətli görünən davranış, digəri üçün ədalətli görülməyə bilər. Ancaq yenə də, haqq anlayışı yaygın istifadə olunmuş olsa belə, üzərində dayandığımız tərifi əsasən bir daha qeyd etmək yerinə düşər ki, Yustinian kodeksində ədalətin haqqını vermək istəyi kimi verilməsi onun məzmununu kifayət qədər açmış olur. Əlbəttə, daha ətraflı və ortadakı problemləri nəzərə alaraq ədalət konsepsiyası irəli sürmək isə müvafiq sahə ilə məşğul olan filosofların işidir ki, bu barədə də fəlsəfi ədəbiyyatda ətraflı məlumat yerini tapmaqdadır⁴.

4. Daha ətraflı məlumat üçün bax Raphael, D. D., 2001, *Concepts of Justice*, Oxford: Clarendon Press.

https://bakuresearchinstitute.org/az/edalet-anlayisi-barede/?fbclid=IwAR0HbLW075UJTXXdap-pkXY_GHRYnhLclahs0OzL39jGv0AYvw7SPj9_UOEG

**DEPARTAMENT
MÜDİRİNİN
MƏQALƏSİ “RUSSIAN
ANALYTICAL DIGEST”
JURNALINDA**

Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müdiri Dr. Fərid Quliyevin “Azerbaijani-Russian Relations: Transactional Diplomacy in Action” (“Azərbaycan-Rusiya münasibətləri: Transaksiya diplomatiyası fəaliyyətdə”) başlıqlı məqaləsi “Russian Analytical Digest” jurnalının 2021-ci il noyabr sayında dərc olunub.

Məqələdə 2020-ci il Azərbaycan Vətən müharibəsinin gedişində və sonrasında Azərbaycan-Rusiya əlaqələrinin təhlil olunur, tranzaksiya və kontingensiya kimi konseptual baxışların Dağlıq Qarabağ regionunda Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin gələcək inkişafının anlaşılmasında faydalı olacağı qeyd edilir.

Russian Analytical Digest (RAD) Sürixdəki (İsveçrə) Təhlükəsizlik Araşdırmaları Mərkəzi (CSS) tərəfindən nəşr olunur.

https://css.ethz.ch/en/publications/rad/details.html?id=/n/o/2/7/no_273_russia_and_the_conflicts_in_the_s

**ARTICLE BY HEAD OF POLITICAL SCIENCE AND
PHILOSOPHY DEPARTMENT PUBLISHED IN “RUSSIAN
ANALYTICAL DIGEST”**

Professor Farid Guliyev’s article entitled “Azerbaijani-Russian Relations: Transactional Diplomacy in Action” was published in the November 2021 issue of the “Russian Analytical Digest”. In analyzing Azerbaijani–Russian relations during the course and aftermath of 2020 Patriotic war, the article argues that transactionalism and contingency are useful conceptual lenses which will be useful to understand the current and future development of Azerbaijani–Russian relations around the Upper Karabakh region.

The “Russian Analytical Digest” (RAD) is published by the Center for Security Studies (CSS) at ETH Zürich.

The article can be found here:

https://css.ethz.ch/en/publications/rad/details.html?id=/n/o/2/7/no_273_russia_and_the_conflicts_in_the_s

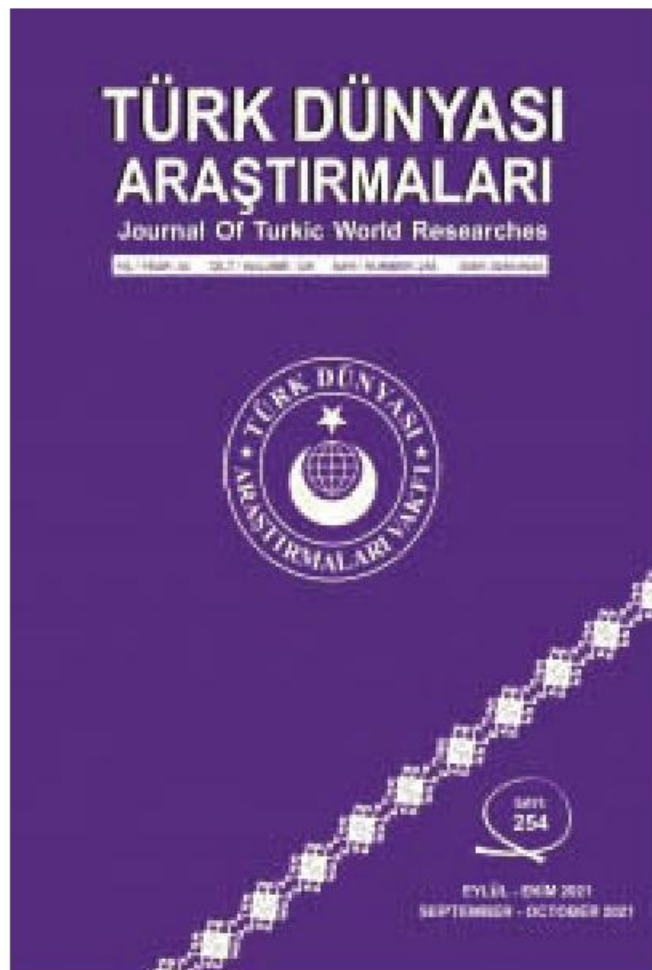
www.css.ethz.ch/en/publications/rad.html

**RUSSIA AND THE CONFLICTS IN THE SOUTH CAUCASUS:
PERSPECTIVES FROM ARMENIA AND AZERBAIJAN**

■ ANALYSIS	Russia in the South Caucasus: Armenia, Artsakh, and the Developing New World Order By Ruben Elamiryan (Russian-Armenian University and Public Administration Academy of Armenia, Yerevan)	2
■ ANALYSIS	One Year After the Karabakh War: What Is the Kremlin Up To? By Anar Valiyev and Nigar Gurbanli (ADA University, Baku)	6
■ ANALYSIS	Azerbaijani–Russian Relations: Transactional Diplomacy in Action By Farid Guliyev (Khazar University, Baku)	10

[German Association for European Studies](#) |
 [Institute for European, Russian, and Eurasian Studies The George Washington University](#) |
 [Research Centre for East European Studies University of Bremen](#) |
 [Center for Security Studies ETH Zurich](#) |
 [Center for Eastern European Studies University of Zurich](#)

DEPARTAMENT MÜDİRİNİN MƏQALƏSİ “TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI” JURNALINDA

Tarix və Arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsrətoğlunun Osmanlı arxiv sənədləri əsasında hazırlanan “Güney Kafkasya Şəhbəndərlik Raporlarında Ermeni Meselesi” adlı elmi məqaləsi Türkiyənin nüfuzlu tarix dərgilərindən olan “Türk Dünyası Araştırmaları” jurnalında dərc edilmişdir (129-cu cild, sayı 254, 2021).

Məqalədə Cənubi Qafqazdakı Osmanlı diplomatik təmsilçilərinin zərərli Erməni cəmiyyətləri, silahlı qruplarının bölgədəki fəaliyyətləri, onların Çarlıq Rusiyasının məmurları ilə əlaqələri haqqında Osmanlı hökumətinə göndərdikləri hesabatlar şərh olunmuşdur.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tda/issue/65604/933613>

ARTICLE BY DEPARTMENT HEAD IN THE JOURNAL “TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI”

The scientific article by the head of the Department of History and Archeology, Associate Professor Telman Nusratoglu entitled “The Armenian Issue in the South Caucasus Consulate Reports” written on the basis of Ottoman archival documents was published in the journal “Türk Dünyası Araştırmaları” (“Turkish World Studies”, 129, 20, issue 254).

The article deals with the reports sent to the Ottoman government by the Ottoman diplomatic representatives in the South Caucasus about the deleterious Armenian societies, the activities of armed groups in the region, and their relations with the officials of Tsarist Russia.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tda/issue/65604/933613>

**“XƏZƏR”İN
MÜƏLLİMİNİN
MƏQALƏSİ “ВЕСТНИК
КАЗНУ. СЕРИЯ
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ”
JURNALINDA**

İqtisadiyyat və menecment departamentinin müəllimi Qəhrəman Yusupovun “Механизм превращения приграничного региона в туристскую дестинацию” (“Sərhədyanı regionun turizm destinasiyasına çevrilməsi mexanizmi”) adlı məqaləsi Əl-Fərabi adına Qazax Milli Universitetinin beynəlxalq indekslərdə adı olan “Вестник КазНУ. Серия экономическая” jurnalının 2021 il 3-cü sayında dərc olunub.

Məqalədə turizmin regionların sosial-iqtisadi inkişafında rolu, sərhədyanı turizmin ölkələr üçün əhəmiyyəti əsaslandırılır və sərhədyanı regionun turizm destinasiyasına çevrilməsi yolları araşdırılır.

(Məqalə jurnalın 60-67-ci səhifələrində dərc olunur)

<https://be.kaznu.kz/index.php/math/issue/view/98>

<https://be.kaznu.kz/index.php/math>

**ARTICLE BY KHAZAR
FACULTY MEMBER IN “ВЕСТНИК КАЗНУ. СЕРИЯ
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ”**

Article by Gahraman Yusupov, the lecturer of the Department of Economics and Management entitled “Mechanism of transformation of the border region into a tourism destination” was published in the 3rd issue of “Вестник КазНУ. Серия экономическая” (“Bulletin of КазНУ. Economic series”) Al-Farabi Kazakh National University in 2021.

The article substantiates the role of tourism in the socio-economic development of the regions, the importance of cross-border tourism for countries and studies ways to turn the border region into a tourism destination.

(The article is on the pages 60-67)

<https://be.kaznu.kz/index.php/math/issue/view/98>

<https://be.kaznu.kz/index.php/math>

Noyabrın 20-də Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi və IDEA İctimai Birliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Xocəsən qəsəbəsində "Yaşıl Marafon" layihəsi çərçivəsində "Zəfərdən yaşıl düşüncəyə" devizi altında ağacəkmə kampaniyası baş tutub.

Ağacəkmə kampaniyasında müvafiq qurumların rəhbər şəxsləri və aidiyyəti struktur bölmə rəhbərləri, ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi tələbələr, ali təhsil müəssisələrinin nümayəndələri, "2007-2015 Dövlət Proqramı" və "Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları (HTP)" məzunları iştirak ediblər. Dövlət Miqrasiya Xidmətinin və Xarici İşlər Nazirliyinin Beynəlxalq İnkişafa Yardım Agentliyinin (AIDA) nümayəndələri də sözlügedən marafona qoşulublar.

Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, yaşıllıqların artırılması, eyni zamanda əcnəbi tələbələrin şəbəkələşməsi və ictimai aktivliyinin artırılması, əcnəbilərin Azərbaycanda təhsilinin təşviqi məqsədilə payız ağacəkmə marafonunda 17 ali təhsil müəssisəsindən 48 ölkəni əhatə edən 100-dən çox əcnəbi tələbə iştirak edib. Xəzər Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Vlad Vernygora'nın rəhbərliyi ilə universitetin bir qrup nümayəndəsi - Məhəmməd Əli Mofleh Əl Qudah (İordaniya), Bongumusa Mdluli (Esvatini kralığı), Fudia Turay (Syerra-Leone), Hudhoodha Waheed (Maldiv), Momeena Mehdi (Pakistan), Abebe Gule Girma (Efiopiya), Martin Flemming Panggabean (İndoneziya), Əli Mirzazadə (Azərbaycan) və Rauf İsmayilov (Beynəlxalq işlər ofisi) tədbirdə iştirak ediblər.

Sonda ağacəkmə meydançasında "Xəzər" qrupunu hərərətə salamlayan Təhsil Naziri Emin Əmrullayevlə xatirə şəkli çəkilibdir.

"XƏZƏR"İN ƏCNƏBİ TƏLƏBƏLƏRİ "ZƏFƏRDƏN YAŞIL DÜŞÜNCƏYƏ" DEVİZİ ALTINDA AĞACƏKMƏ KAMPANIYASINDA

KHAZAR'S FOREIGN STUDENTS IN A TREE- PLANTING CAMPAIGN UNDER THE MOTTO "FROM VICTORY TO GREEN THOUGHT"

On November 20, a tree-planting campaign under the motto "From Victory to Green Thought" was held in Khojasan settlement within the framework of the "Green Marathon" project jointly organized by the Ministries of Ecology and Natural Resources, Education and IDEA Public Union.

The tree-planting campaign was attended by heads of relevant agencies and heads of relevant departments, foreign students studying in our country, representatives of higher education institutions, graduates of the "State Program 2007-2015" and "Intergovernmental Scholarship Programs". Representatives of the State Migration Service and the Ministry of Foreign Affairs' International Development Agency (AIDA) also joined the marathon.

More than 100 foreign students from 17 universities from 48 countries took part in the autumn tree planting marathon to improve the environmental situation, increase greenery, as well as increase the networking and social activity of foreign students, and promote the education of foreigners in Azerbaijan. Khazar University's Vice Rector for International Relations, Vlad Vernygora, led a group of university representatives - Mohammad Ali Mofleh Al Qudah (Jordan), Bongumusa Mdluli (Eswatini Kingdom), Fudia Turay (Sierra Leone), Hudhoodha Waheed (Maldives), and Momeena Mehdi (Pakistan), Abebe Gule Girma (Ethiopia), Martin Flemming Panggabean (Indonesia), Ali Mirzazadeh (Azerbaijan) and Rauf Ismayilov (International Affairs Office) attended the event.

At the end, a memory photo was taken with Emin Amrullayev, the Minister of Education in the tree-planting area

İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİNƏ HƏSR OLUNMUŞ TƏLİM

TRAINING ON CLIMATE CHANGE

Noyabrın 25-də Xəzər Universiteti və BMT Azərbaycan ofisinin təşkilatçılığı ilə tələbələr üçün İqlim dəyişmələrinə həsr olunmuş təlim keçirilmişdir. Təlimdə Azərbaycanda həyata keçirilməyə başlanan Milli Adaptasiya Proqramı barədə məlumat verilmişdir.

Tədbirdə BMT-nin ekspertləri, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin nümayəndələri, Xəzər Universiteti Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müəllimləri iqlim dəyişmələri haqqında məruzə etmişlər.

Görüşü BMT-nin Milli Adaptasiya Proqramı üzrə koordinatoru Zaur Əliyev açmışdır. Sonra Xəzər Universitetinin Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri Dr. Rövşən Abbasov, departamentin müəlimi Rövşən Kərimov, Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentinin əməkdaşları Ceyhun Həsənov, Əkbər Əsgərov, eləcə də BMT eksperti Elçin Məmmədov iqlim dəyişmələrinin təhlükələri və bu təhlükələrin yumşaldılma istiqamətləri haqqında maraqlı məruzələr etmişlər. Sonra tələbələr və ekspertlər arasında müzakirələr olmuş, tələbələrin sualları cavablandırılmışdır.

Təlimi yekunlaşdıran Zaur Əliyev bildirmişdir ki, bu cür təlimlər həm Xəzər Universitetində, həm də digər universitetlərdə müntəzəm olaraq keçiriləcək.

Görüşdə təkcə Xəzər Universitetinin deyil, digər universitetlərin tələbələri də iştirak etmişlər.

On November 25, Khazar University and the United Nations Office in Azerbaijan organized a training for students on climate change. The training provided information on the National Adaptation Program launched in Azerbaijan.

At the event, UN experts, representatives of the Ministry of Ecology and Natural Resources, and teachers from Khazar University's Department of Geography and Environment reported on climate change.

The meeting was opened by the UN Coordinator for National Adaptation Program Zaur Aliyev. Then Dr. Rovshan Abbasov, Head of the Department of Geography and Environment at Khazar University, the lecturer of the department Rovshan Karimov, employees of the National Hydrometeorology Department of the Ministry of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan Jeyhun Hasanov, Akbar Asgarov, as well as UN expert Elchin Mammadov delivered lectures on the threats of climate change and ways to mitigate these threats. Afterwards, there were live discussions between students and experts, and students' questions were answered.

Concluding the training, Zaur Aliyev said that such trainings will be held regularly at Khazar University and other universities.

The meeting was attended not only by students of the Khazar University, but also students from other universities.

UnLab LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ KARYERA SƏRĞİSİ

CAREER FAIR WITHIN THE FRAMEWORK OF UnLab PROJECT

Noyabrın 25-də Xəzər Universiteti Karyera İnkişaf Mərkəzi tərəfindən Erasmus+ UniLab layihəsi çərçivəsində Karyera Sərgisi keçirildi. Sərgi universitetin rektoru İradə Xəlilovanın çıxışı ilə başladı. Rektor sərgidə iştirak edən şirkət nümayəndələrini və tələbələri salamladı.

Dövlət Məşğulluq Agentliyinin sədri Mustafa Abbasbəyli çıxış edərək, gənclərin əmək bazarına cəlb olunmasının vacibliyi barədə danışdı.

Sərgidə SOCAR Polymer, EY, KPMG, Fireworks, DOST Agentliyi, AzIntelekom, Azarsun, Baker Tilly kimi nüfuzlu şirkətlərin nümayəndələri iştirak edərək, tələbələrlə görüşdülər.

On November 25, at Khazar University Career Development Center organized Career Fair within the framework of Erasmus+ UniLab project. The event started with the greetings of Khazar University Rector Irada Khalilova. Ms. Khalilova greeted the company representatives and students participating in the event.

Then, the Chairman of the State Employment Agency Mustafa Abbasbayli spoke about the importance of attracting young people to the labor market.

Representatives of prestigious companies as SOCAR Polymer, EY, KPMG, Fireworks, DOST Agency, AzIntelecom, Azarsun, Baker Tilly took part in the exhibition and met with students.

BMT-NİN MIQRASIYA ŞƏBƏKƏSİNİN NÖVBƏTİ KOORDİNASIYA İCLASINDA XƏZƏR UNIVERSİTETİNƏ MİNNƏTDARLIQ İFADƏ OLUNUB

GRATITUDE WAS EXPRESSED TO KHAZAR UNIVERSITY AT THE NEXT COORDINATION MEETING OF UN MIGRATION NETWORK

Noyabrın 25-də BMT-nin Azərbaycandakı Miqrasiya Şəbəkəsi quruma üzv olan agentliklərin, beynəlxalq təşkilatların, hökumət, vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin, akademik dairələrin və özəl sektorun iştirakı ilə növbəti əlaqələndirmə görüşünü keçirib.

Şəbəkənin həmsədrləri - BMT-nin Azərbaycandakı rezident əlaqələndiricisi Vladanka Andreyeva, BMQ-nin Azərbaycan nümayəndəliyinin rəhbəri Vladimir Qorçiyev və DMX-nın rəisi Vüsal Hüseynov çıxışlarında Şəbəkə daxilində birgə fəaliyyətin vacibliyini vurğulayıblar.

Sonda Şəbəkənin fəaliyyətində iştirak edən və bu quruma maraq göstərən BMT-nin agentliklərinə, Avropa İttifaqının nümayəndəliyinə, Avropa Şurasına, Almaniya səfirliyinə, Dövlət Miqrasiya Xidmətinə, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə, Ombudsman Aparatına, Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarına, Xəzər Universitetinə və BP-nin təmsilçilərinə minnətdarlıq ifadə olunub.

AZƏRTAC tədbir haqqında geniş xəbər yayımlayıb:

https://azertag.az/xeber/BMT_nin_Miqrasiya_uzre_Sebekesi_novbeti_koordinasiya_iclasini_kechirib-1935508

BDU-NUN DOSENTİ XƏZƏR UNIVERSİTETİNDE MƏRUZƏ İLƏ ÇIXIŞ ETMİŞDİR

ASSOCIATE PROFESSOR OF BSU DELIVERED LECTURE AT KHAZAR UNIVERSITY

Noyabrın 25-də Xəzər Universitetində Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin təşkilatçılığı ilə "İntegrativ dərslər" layihəsi çərçivəsində növbəti açıq dərslər keçirildi.

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Beynəlxalq jurnalistika kafedrasının dosenti Vəfa İskənderoва "Azərbaycan folklorunda ənənəvi nağıl formulları" adlı məruzə ilə çıxış etdi. Formullar haqqında geniş məlumat verən məruzəçi nağıllarla yanaşı, digər folklor janrlarının formulları və işlənmə məqamları haqqında geniş məlumat verdi. Ölkəmizdə bu istiqamətdə aparılan tədqiqatlardan bəhs edərək, dosent Oruc Əliyevin də formulların kompozisiya xüsusiyyətlərini araşdırdığını vurğuladı. O, təhkiyə formullarında daxili, xarici və keçid formullarının özəllikləri haqqında geniş bəhs edərək dastan, rəvayət, bayatı və s. folklor janrlarının hər birinin xüsusi formulları olduğunu bildirdi.

Açıq dərslər məruzəçi tərəfindən tələbələrin suallarının cavablandırılması ilə yekunlaşdı.

On November 25, 2021, the UN Migration Network in Azerbaijan held a coordination meeting with the participation of member agencies, international organizations, government, civil society, academia and the private sector.

The co-chairs of the Network - UN Resident Coordinator in Azerbaijan Vladanka Andreyeva, Head of the UN Office in Azerbaijan Vladimir Giorgiyev and Chief of the State Migration Service Vusal Huseynov stressed the importance of joint activities within the Network.

At the end, gratitude was expressed to UN agencies participating in the Network and interested in this organization, the EU Delegation, the Council of Europe, the German Embassy, the State Migration Service, the State Committee for Work with the Diaspora, the Ombudsman's Office, the Ministry of Labour and Social Protection of Population, civil society organizations, Khazar University and BP representatives.

AZERTAC published news on the event:

On November 25, the next open lesson was held at Khazar University, organized by the Department of Languages and Literature, as part of the "Integrative Lesson" project.

Vafa Iskenderova, Associate Professor of the Department of International Journalism, Baku State University (BSU) delivered a lecture entitled "Traditional tale formulas in Azerbaijani folklore". Giving detailed information about the formulas, the speaker provided elaborate information about the formulas of other folklore genres along with tales and their points of use. Speaking about the research conducted in this direction in our country, she emphasized that associate professor Oruj Aliyev studied the compositional features of formulas as well. Talking about the features of internal, external, and transition formulas in the narrative formulas, she mentioned that epos, legend, bayati, et c.- each of these folklore genres has its own formulas.

The open lesson ended with the speaker's answering students' questions.

"XƏZƏR"İN MÜƏLLİMİ BDU-DA SEMİNAR KEÇİRMİŞDİR

KHAZAR FACULTY MEMBER CONDUCTED SEMINAR AT BSU

Noyabrın 25-də Xəzər Universitetinin Psixologiya departamentinin müəllimi və doktorantı Nilufər Əlizadə BDU-da "Klinik müsahibə" adlı seminar mövzusu ilə çıxış etmişdir. Qeyd edək ki, tələbələrin səsverməsi əsasında dəvət olunan qonaq seminar boyu onların suallarını cavablandırmış, psixoterapiyada ilkin klinik dəyərləndirmənin əhəmiyyəti, vacib praktiki texnikalar haqqında məlumat vermişdir.

Seminar tələbələr tərəfindən maraqla qarşılanmışdır.

On November 25, Nilufar Alizadeh, the lecturer and doctoral student in the Department of Psychology at Khazar University, delivered a speech on "Clinical Interview" at BSU.

Note that the guest, who was invited on the basis of students' voting, answered their questions during the seminar, gave information about the importance of initial clinical assessment in psychotherapy, important practical techniques.

The seminar was met with interest by students.

SELÇUK UNIVERSİTETİNİN NÜMAYƏNDƏSİ İLƏ GÖRÜŞ

MEETING WITH THE REPRESENTATIVE OF SELÇUK

Noyabrın 26-da Xəzər Universitetinin rəhbərliyi Türkiyənin Selçuk Universitetinin nümayəndəsi ilə görüş keçirmişdir. Görüşdə Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyümlər Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İ saxanlı, universitetin rektoru dosent İrada Xəlilova və Selçuk Universitetinin Mikrobiologiya Departamentinin professoru Uğur Uslu iştirak etmişdir.

Görüşdə Xəzər Universiteti və Selçuk Universiteti arasında baytarlıq təbabəti sahəsində iş birliyi, magistratura və doktorantura tələbələrinə elmi rəhbərlik, birgə elmi işlər, konfrans, seminar və layihələr haqqında müzakirələr aparılmışdır.

On November 26, the administration of Khazar University met with the representative of Selçuk University in Turkey.

The meeting was attended by Professor, Academician Hamlet Isaxanlı, Founder of Khazar University, Chairman of its Board of Directors and Trustees, Associate Professor İrada Khalilova, Rector of the University, and Uğur Uşlu, Professor of the Department of Microbiology, Selçuk University. During the meeting, discussions were held on cooperation between Khazar University and Selçuk University in the field of veterinary medicine, supervising master's and doctoral students, joint scientific work, conferences, seminars and projects.

“KHAZAR JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES” JURNALININ 1-Cİ VƏ 2-Cİ SAYI ÇAPDAN ÇIXIB

“Khazar Journal of Humanities and Social Sciences” (KJHSS) jurnalının yeni sayları (24-cü cild, 1-ci və 2-ci sayı, yaz, yay 2021) çapdan çıxıb. Jurnalın bu saylarında məqalələr geosiyasət, politexnika, dilçilik, təhsil və Qarabağ müharibəsi mövzularındadır. Məqalələri bu linkdən oxumaq olar: <https://jhss-khazar.org/>.

KJHSS jurnalının oxunması, nəşrlərindən sitat gətirilməsi və nəşr imkanı üçün keyfiyyətli tədqiqat sənədlərinin təqdim edilməsi tövsiyə olunur (hazırda prioritet sahələr təhsil, dil / dilçilik / ədəbiyyat, beynəlxalq əlaqələr və siyasi elmlərdir). Daha çox məlumatla bu link vasitəsilə tanış olmaq olar: <https://jhss-khazar.org/author-guidelines/>. Hər hansı bir sualla bağlı KJHSS@khazar.org elektron poçt ünvanına da müraciət etmək olar.

FIRST AND SECOND ISSUES OF THE KHAZAR JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES PUBLISHED

New issues of the Khazar Journal of Humanities and Social Sciences (KJHSS) (Volume 24, Issues 1 and 2, Spring, Summer 2021) have been published. Articles in these issues of the journal are on geopolitics, polytechnics, linguistics, education and the Karabakh war. Articles can be read via the following link: <https://jhss-khazar.org/>.

It is recommended to read KJHSS, cite publications, and provide quality research papers for publication (currently priority areas are education, language/linguistics/literature, international relations, and political science). More information can be found at this link: <https://jhss-khazar.org/author-guidelines/>. If you have any questions, please contact KJHSS@khazar.org.

“AZƏRBAYCAN ARXEOLÖGİYASI” JURNALININ YENİ SAYI ÇAPDAN ÇIXIB

Xəzər Universitetinin nəşri olan “Azərbaycan Arxeologiyası” jurnalının yeni sayı (cild 24, sayı 1, 2021) çapdan çıxmışdır.

Jurnalın bu sayında Qarabağın qədim abidələri, Gəmiqaya ətrafında qədim mədəniyyət izləri, Son Tuncdan Erkən Dəmirə keçid dövrünün kurqanları haqqında (Plovdağ nekropollarının materialları əsasında), Orta əsr Şəmkir şəhərinin şirli polixrom keramikasında antropomorf təsvirlər, Qarabağın arxeoloji abidələri (ən qədim dövrlərdən e.ə. VIII əsrə qədər), Düzən Qarabağ Son Neolit dövründə (Kamiltəpə yaşayış yerinin materialları əsasında), Qarabağın daş dövrü maddi mədəni irsi muzey arxeologiyası müstəvisində (Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin nümunəsində), Kərpidlitəpə keramikasının ornamentləri və Abşeron-Bakı yataqlarında erkən paleolit dövrünün izləri mövzularında məqalələr dərc olunmuşdur.

Məqalələrin müəllifləri Azərbaycanın tarixçi və etnoqraf alimləri və mütəxəssisləridir.

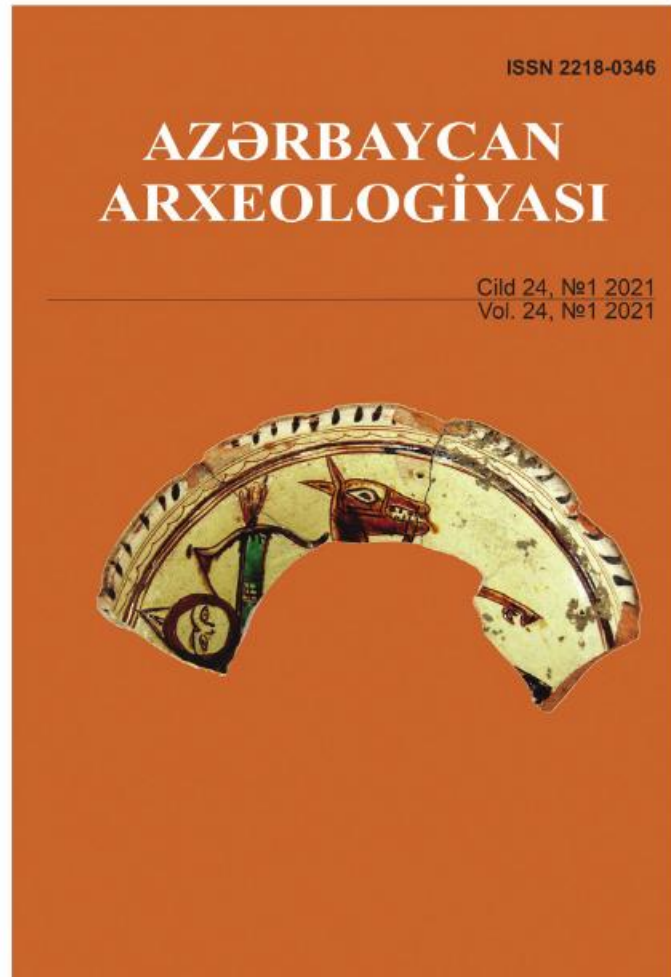
NEW ISSUE OF “AZERBAIJAN ARCHAEOLOGY” JOURNAL PUBLISHED

A new issue (Volume 24, Issue 1, 2021) of Azerbaijan Archaeology journal has been published by Khazar University Press.

In this issue articles are on the ancient monuments of Karabakh, traces of ancient culture on mount Gamigaya, the mounds of the transition period from the Late Bronze to the Early Iron (Based on materials from the necropolis of Plovdag), Anthropomorphic illustrations of glazed ceramics of the Medieval Shamkir city

archeological monuments of Karabakh (from the most ancient times to VIII century BC), Lowland Karabakh in the Late Neolithic period (Reconstruction based on materials from Kamiltəpə settlement), Stone Age material cultural heritage of Karabakh is on the context of museum archeology (on the example of the National History Museum of Azerbaijan), Patterns on Kerpidualitəpə ceramics and traces of the Early Paleolithic period in the Sediments of Absheron-Baku.

The authors of the articles are Azerbaijani historians and ethnographers.

МЕХАНИЗМ ПРЕВРАЩЕНИЯ ПРИГРАНИЧНОГО РЕГИОНА В ТУРИСТСКУЮ ДЕСТИНАЦИЮ

Г.М.Юсупов,
Университет Хазар, г. Баку,
Азербайджан; преподаватель
e-mail: gahraman.yusupov@khazar.org

*Представляем нашим читателям статью,
опубликованную в журнале "Вестник КазНУ.
Серия экономическая" (№ 3, 2021г.)*

Введение

Сближение социально-экономического уровня регионов является стратегически приоритетным требованием в управлении страной. Развитие определенного региона страны связано с некоторыми специфическими особенностями. Эти особенности связаны с природными, социально-политическими, экономическими, демографическими факторами, а также географическим расположением. Особенности приграничных регионов связаны с тем, что указанные регионы при соответствующих благоприятных отношениях соседних стран могут получить большой положительный торговый баланс. О территориях, охватываемых регионами, критериях, определяющих регионы, социально-экономических преимуществах отдельных регионов опубликованы работы авторов как из стран СНГ, так и дальнего зарубежья. Актуальность статьи заключается в том, что здесь предлагается создать специальную экономическую зону туристского направления в приграничной территории.

Правильное выявление границ региона, имеет большое значение для определения будущего развития. Так как, именно под этим самым определением разрабатывается программа развития региона, определяются ответственные структуры, при необходимости намечается организовать новую структуру управления региона и наконец разрабатывается краткосрочный комплексный план по развитию на ближайшие 3-5 лет с последующими направлениями.

Туристские регионы

Во всех странах мира поток иностранных туристов ежегодно увеличивается. Индустрия туризма занимает значительное место в образовании государственного бюджета во многих странах. Но для получения соответствующего эффекта есть необходимость в принятии государственных программ по развитию туризма в целом по стране и в частности, в регионах. В государственных программах выделяются отдельные виды туризма, отдельные регионы, которые в перспективе могут дать большую отдачу и оправдают вложенные инвестиции. Правительства многих стран предпринимают конкретные шаги по развитию отдельных регионов.

По сведениям Всемирной Туристской Организации (UNWTO) ежегодно 50-52%-а всех прибытий иностранных туристов в мире приходится на Европу. Нужно отметить развитие туризма в Юго-Восточной Азии. По сравнению с 2010-ым годом в 2019-ом году количество прибытий иностранных туристов в этом регионе увеличилось на 73%-а, в Америке на 45.9%, а в Европе на 50%-ов. В среднем рост международных потоков в мире увеличивался с 2010-го по 2019-й год в среднем на 6%-ов. В некоторых странах увеличение прибытия иностранных туристов в год доходит до 15%-ов. В общем объеме иностранных туристов туристы из приграничных стран имеют большую долю и в общем показателе внутрирегиональных поездок составляют до 70-80%-ов. В Азербайджане этот показатель

в 2014-ом году составил 84,7%, но в 2019-ом году был равен 69%-ам. Причина снижения данного показателя в том, что правительством Азербайджана в 2015 году был упрощен визовый режим с арабскими странами. Это отразилось в процентном отношении въезда иностранных туристов. По официальным данным Госкомстата Азербайджана, в 2014-ом году в Азербайджан прибыло из Саудовской Аравии, Кувейта, Ирака, Объединенных Арабских Эмиратов в общем 2485 граждан, но в 2019 году из этих стран прибыло 248602 человек, в том числе из Саудовской Аравии 107230 человек. Этот пример показывает, что открытость границы и смягчение её барьерных функций способствует реализации возможностей для туризма.

А.Алирзаев обозначил регион следующим образом: Регион в отличие от замкнутой экономики имеет входные и выходные параметры и является совокупностью специализированных хозяйственных объектов, комплексно действующих как территориальная единица соответственно своим экономико-социальным параметрам. Хозяйственные объекты ведут свою обособленную деятельность согласно имеющимся у них в структуре воспроизводства, финансовым, трудовым и природным ресурсам (Ә.Әлирзаев, 2005: 357). Основными показателями преимущества или слабости региона являются социально-экономические показатели. Обладание теми или иными природными особенностями, их распространение и выделение отличительных черт местными структурами в конце концов приводит к обладанию положительного имиджа. B.Andrlic и др. предлагают выделить такие типы регионов страны как «производственно-ориентированный регион», «социально-экономический регион», «торгово-ориентированный регион», «финансово-инвестиционный регион», «инновационно ориентированный регион» (B.Andrlic., 2019: 15). С нашей стороны предлагается добавить «туристско-ориентированный регион».

Определение со стороны Ю.Худеньких туристского районирования с некоторыми изменениями представляем следующим образом. Туристский регион или дестинацию можно определить по нижеследующим критериям:

- регион представляет собой единое природное пространство;
- исторически состоявшаяся хозяйственная деятельность;
- позитивное отношение местного населения к туристской деятельности;
- преобладание в деятельности определенных туристских видов;
- выделение организующих центров по видам туризма;
- туристские маршруты не выходят за пределы дестинации;
- высокий уровень развития туристской инфраструктуры.

Приграничные регионы

Среди вышеуказанных типов регионов приграничные регионы имеют особую притягательность, в связи с размещением у государственной границы. По мнению Бильчака «В настоящее время кризисные явления в экономике требуют более оперативно обеспечивать устойчивость развития приграничных регионов, а это, в свою очередь, предполагает усиление, пространственной и институциональной интеграции рынков, участие в трансграничном взаимодействии отдельных хозяйствующих субъектов, включая потоки товаров, услуг, капитала, технологий, информации, рабочей силы» (Бильчак, 2011).

Приграничные регионы выигрывают от того, что эти регионы превращаются в территорию приграничного или трансграничного вида туризма. Исследователи трансграничный туризм делят на 2 вида: «однодневный «трансграничный шоппинг-туризм» - это однодневный туризм в приграничных районах, основная цель которого - воспользоваться ценовой разницей, приобретая более дешевые товары или услуги более высокого качества или выбирая из более широкого ассортимента товаров в доступной соседней стране. И наоборот, «трансграничный туристский шоппинг» относится к обычному туризму в приграничном регионе с ночевкой, включая поездки на выходные и более длительные поездки через границы; эти поездки включают покупок за границу и использование жилья (гостиницы, пансионаты B&B, кемпинги) и ресторанное обслуживание. Для этих мероприятий шоппинг не является главной целью, хотя он широко представлен в диапазоне туристических мероприятий.

Для развития туристской индустрии только туристского потенциала приграничья недостаточно. «Источник регионального развития воспринимается как зависящий от внутреннего потенциала. Элементами развития определены человеческий капитал, местная интеграция фирм, обмен знаниями и опытом, социальный капитал, доверие и взаимность, географическая близость, внешняя экономика,

агломерация» (Çiçek, H., 2012: 4). Дополнительно следует отметить, что стабильность, экономическое развитие и взаимопонимание дает возможность интенсивно развивать приграничное сотрудничество. Анализ деятельности Еврорегионов выявил, что успех данной деятельности заложен в следующем:

- за граница всегда привлекает;
- разница в деятельности производственно-хозяйственных единиц;
- в большинстве случаев расселение на обеих сторонах границы населения, относящихся одному этносу и естественно говорящих на понятном друг-другу языке, что и приводит к успешному сотрудничеству;
- разница в ассортименте производимой продукции;
- единая географическая территория;
- полномочия соответствующего статуса местным органам власти для своевременного решения региональных проблем.

Приграничные свободные зоны

Свободные экономические зоны (СЭЗ) разного отраслевого направления и специализации, свободные торговые центры действуют во многих странах. Специальные (или свободные) зоны развития туристского направления есть в Украине, Иордании, Таиланде, Филиппинах, Гондурасе, Российской Федерации, Грузии. СЭЗ-ы создаются как во внутренних территориях стран, так и на приграничных территориях. Для успешной деятельности необходимо создание соответствующего производственно-коммерческого климата как для отечественных, так и для иностранных предпринимателей. Требования по коммерческой, производственной деятельности применяемые местным юридическим и физическим лицам не должны резко отличаться от требований для соответствующих лиц соседних стран. Пошлины, налоговые ставки применяются по двусторонним соглашениям. Цель создания СЭЗ-ов – это интенсивное внедрение экономических, социально-политических и научно-технических (Синенко и др., 2018 а) инноваций.

Приграничное региональное сотрудничество даёт пользу в разных сферах:

- Техническая инфраструктура – строительство, восстановление и эксплуатация коммунальных конструкций;
- Экономика – расширение производственной деятельности местных предприятий;
- Социальная сфера - увеличение доходов и повышение социального статуса у местного населения в приграничных территориях;
- Социальная инфраструктура – образование культурных, инновационных и технологических центров, повышение уровня социальной защиты местного населения;
- Охрана окружающей среды – формирование мониторинговой системы территории, восстановление охраняемых территорий на обеих сторонах границы.

Таким образом, туризм способствует не только материальному удовлетворению потребностей, но и духовному удовлетворению потребностей людей (Lipkova L., 2017).

Для создания эффективного механизма управления регионального туристско-рекреационного комплекса требуется познание отраслевого районирования, современных особенностей туристских регионов. По определению Tourism glossary – UNWTO, туристским регионом является территория, обладающая сетью специальных установок и услуг для организации системы оздоровления и отдыха (Glossary UNWTO). Под понятием «туристский регион» понимается место, область или географическая территория, которую с целью путешествия выбирает турист. Такие территории насыщены объектами размещения, питания и развлечения, требуемые для путешествующих. Под понятием туристская дестинация понимается «пункт назначения (основной пункт назначения поездки). Основной пункт назначения туристской поездки определяется как посещаемое место, которое имеет решающее значение для принятия решения о поездке.

Туризм опирается на туристские ресурсы и туристскую индустрию. Развитие регионального туризма связано с сохранением природного и историко-культурного наследия, в то же время эффективное функционирование данной отрасли обеспечивает поддержание и восстановление природных и историко-культурных ресурсов региона. В научных трудах разделяют туристские ресурсы на 2-е группы, это природные и историко-культурные, а также подвижные и неподвижные, природные и антропогенные, некоторые авторы добавляют в туристские ресурсы социально-экономическую группу,

другие смешивают сюда туристскую инфраструктуру. Мы предлагаем туристские ресурсы необходимо делить на 3 группы: природные, антропогенные и этнографические. Выделение этнографических особенностей населения обусловлено для мотивации сохранения культурной идентичности местного населения и привлечения их к участию в туристской деятельности. Туристов больше всего привлекают именно этнографические туры. Этнографические ресурсы – это народное ремесло, песни, танцы, легенды, быт местного населения, кулинария, своеобразное проведение праздников, свадеб, других обрядов. Выделение этнографических ресурсов в отдельную группу, это прежде всего сохранение мультикультурализма. Сохранение этнографической самобытности положительно влияет на сохранение окружающей природы.

С развитием туристской деятельности увеличивается эксплуатация рекреационных ресурсов территории. Экономическая эффективность туристических ресурсов исчисляется интенсивностью их привлечения в туристский оборот. Поток внутренних и иностранных туристов в регион определяет объём выделяемых средств для использования и повторного использования этих ресурсов. Перспектива туристских потоков определяется финансовыми, трудовыми ресурсами и возможностями туристских организаций. Маркетинговые исследования позволяют определить возможности привлекательности региона. У территории, имеющей богатые туристские ресурсы, находящаяся у государственной границы и в добавок не имеющая полезные ископаемые, предприятия тяжелой промышленности есть большие предпосылки стать известной туристской дестинацией. Под указанные критерии подходит Ленкоранский экономический район Азербайджана.

Результаты и обсуждение

В Стратегической дорожной карте по развитию специализированной индустрии туризма в Азербайджанской Республике, предусмотрено создание туристско-рекреационных зон. В эти зоны предусмотрено вовлечь несколько населённых пунктов в пределах каждого административного района. В нашем примере, Специальная экономическая зона туристского направления (СЭЗТН) охватывает несколько административных районов. Данную зону предлагается организовать в границах Ленкоранского экономического района (ЭР), охватывающего 6 административных районов. Ленкоранский ЭР приграничен с Исламской Республикой Иран. Приграничная зона с особым статусом получает шанс на большой резонанс в развитии экономики и вместе с тем имеет влияние на развитие внутренних регионов страны, стать главной причиной увеличения потока внутреннего и въездного туризма. Привлекательность приграничной зоны в том, что по обе стороны границы чаще всего проживает население, относящееся одному этносу и говорящее на понятном друг-другу языке, имеет схожую культуру, немногим отличается быт, но существует разница в производственно-хозяйственной деятельности. В дальнейшем предполагается превратить приграничную СЭЗТН в трансграничную туристскую территорию. «Чаще всего трансграничные туристские территории (ТТТ) формируются на основе общего туристского ресурса — общее природное или историко-культурное наследие, совместное использование которого становится более привлекательным для туристов и более выгодным для участников такого сотрудничества» (Салдатенко, 2015: 61). То есть, территории по обе стороны государственной границы могут превратиться в единую туристскую дестинацию.

На территории Ленкоранской СЭЗТН предполагается развить 5 туристско-рекреационных зон: 1. 2 Национальных парка с экологическими маршрутами; 2. Пляжно-рекреационные зоны на Каспийских приморских территориях; 3. Лечебно-оздоровительные зоны на основе термальных источников; 4. Зоны сельского туризма; 5. Международный торговый центр.

Механизм управления туристской дестинацией. Для повышения конкурентоспособности в туризме страны-дестинации, необходимы усилия по формированию её региональных и локальных дестинаций. Разработка механизма управления СЭЗТН требует основательной исследовательской работы с целью превращения данной территории в признанную туристскую дестинацию. Первые шаги для достижения цели, это:

- объявление данной приграничной территории «специальной экономической зоной туристского направления»;
- создание Регионального Совета по Туризму;
- разработка Программы по социально-экономическому развитию региона.

В Региональный Совет по Туризму (РСТ) приглашаются представители местной туристической индустрии,

производственных и финансовых организаций. Под контролем Республиканского Совета по Туризму или Кабинета Министров (или другого исполнительного, контрольного органа) РСТ осуществляет свою деятельность, разрабатывается Программа Развития региона, где делается ставка на туристскую деятельность, а также на межправительственные соглашения с соседней страной о статусе приграничных регионов.

Производственная деятельность в зоне осуществляется в соответствии с принятой Программой по нижеследующим привилегиям:

- предприятия сельского хозяйства, строительного-ремонтного, стройматериалов, услуг; в том числе коммунальных и бытовых услуг, транспорта и других обслуживающих деятельность туристской инфраструктуры получают налоговые, кредитные и другие сопутствующие льготы. Для успешной производственной деятельности в зоне, предприятия получают внеочередной доступ к сырью, продукции, технике и оборудованию. Благоприятный инвестиционный климат привлекает отечественных и особенно иностранных предпринимателей, которые вкладывая в регион капитал становятся активными пропагандистами данного региона;

- для целенаправленной производственной деятельности предприятия туристской инфраструктуры работают на кооперативной основе. Проведение совместных кампаний по рекламе туристских объектов, ярмарок, рекламных туров, выставок, создание единого электронного портала – это экономия финансовых средств, значительный эффект по привлечению в активную деятельность туроператоров и для отдыха туристов из других регионов страны и из-за рубежа;

- для своевременного оперативного решения региональных проблем передаются соответствующие полномочия местным органам власти и РСТ. В регионе осуществляются многодневные туры, а также 1-3 дневные туры, в том числе для иностранных туристов, в приграничный регион соседней страны без визовых процедур;

- открывается международный торговый центр, охватывающий обе стороны государственной границы. На прилегающих к торговому центру территории открываются параллельно с торговыми объектами размещения, развлечения, общественного питания, туристско-информационный центр, представительства турфирм, банков, транспортных предприятий;

- разрабатывается юридическая основа, где уделяется особое внимание на экономическую и экологическая безопасность зоны.

Привлекательность региона опирается на нижеследующие критерии:

- Для инвесторов - привлекательность инвестиционного климата, экономико-географическое расположение;

- Для банков – предпринимательская активность, социальная активность населения;

- Для туристов – географическая доступность, туристские ресурсы и инфраструктура, безопасность.

При согласованности руководств административных единиц по обе стороны границы, возможен переход жителей через границу по безвизовому режиму, создание совместных предприятий по упрощенной системе, проведение совместных выставок по достижениям местных сельскохозяйственных и промышленных предприятий. Деятельность международного аэропорта в городе Ленкорань расширяется с организацией международных авиачартерных рейсов для туристских групп. Возможностями данного аэропорта могут воспользоваться граждане Ирана.

Увеличение объема работы сельскохозяйственных и промышленных предприятий напрямую связано с потоком туристов в регион. Здесь главные показатели успешной деятельности туристской индустрии, это процент заполняемости объектов размещения и длительность пребывания туристов в регионе. Широкий ассортимент и качество предлагаемых услуг являются основными критериями привлечения и удержания туристов в дестинации. Разнообразие услуг и их увлекательность должны быть пригодны для разного сегмента туристов.

Создание туристских кластеров - одно из основных звеньев развития региона. Основными целями кластерной инициативы в регионе является создание необходимых условий для комплексного использования конкурентоспособных преимуществ. «Это влияет на развитие несырьевого сектора экономики и повышения конкурентоспособности региональных товаропроизводителей в стране и международном уровне» (Сейдахметов и др., 2017). Обуславливается создание кластеров по производственным направлениям и особым туристских. О.Синенко и Т.Цыганова предлагают применять льготы только к тем резидентами, которые заключат соглашение с руководством экономической зоны по промышленно-производственной и туристско-рекреационной деятельностью и объединенные в

кластер (Синенко и др., 2018 б). Вовлеченные в производственные кластеры предприятия осуществляют совместную деятельность на кооперативной основе. Тематический подход к объектам кластера позволяет мобилизовать в регионе ресурс малых и средних предприятий. Это даёт возможность обеспечения конкурентоспособности региона.

Экзотичность один из основных критериев привлечения туристов из Европы. Ленкоранский регион страны с национальными парками, прибрежной морской полосой Каспия, является весьма привлекательным для любителей экзотики. Вместе с тем необходимо соблюдение правил пользования природными ресурсами, так как чрезмерное количество посещения туристами мест может привести к истощению охраняемых территорий.

Одно из основных направлений в улучшении качества услуг в Программе уделяется на обучение, подготовку и переподготовку специалистов по туроператорской деятельности и гостеприимству. Параллельно предусматривается также обмен опытом специалистов в других регионах и странах. Обмен опытом специалистов имеет большое значение в оказании услуг туристам, таким образом не только перенимается разнообразие осуществления услуг, но и расширяется ассортимент туристских услуг. Особое внимание уделяется подготовке специалистов по ИТК, так как разработка и внедрение новых э-программ позволяет скорейшему распространению информации о регионе и приобретению туристского продукта со стороны потребителей.

На качество предоставляемых услуг большое влияние имеет также количество работников, оказываемых услуги туристам. Количество работников гостиниц и предприятий гостиничного типа должны соответствовать международным стандартам соответствующим Межрегиональным критериям гармонизации, основанные на классификации гостиничных требований одобренных в ноябре 1989 г. со стороны региональных комиссий UNWTO.

Развитие туризма вынуждает местные органы власти улучшать общую инфраструктуру, чтобы не получать отрицательные отзывы о благосостоянии региона. Туризм увеличивает в разы процент занятости, особенно среди женского населения. Туризм специфический вид деятельности, так как фактор сезонности имеет большое значение. По этой причине вне сезона часть работников туристских дестинаций, это работники по обслуживанию номеров, очистке территорий, общественного питания, освобождаются от работы. Сезонных работников, постоянно проживающих в регионе, со стороны руководства региона и туристских центров необходимо привлекать и мотивировать для работы по изготовлению изделий народного промысла. Вместе с тем, с увеличением спроса возросла потребность на рабочие места с сокращенным рабочим временем.

Важным фактором устойчивого развития является социальная ответственность. Е.А.Гречишкина социальную ответственность параллельно с исполнительной властью региона возлагает на туристические предприятия и понимает как систему его добровольных сознательных обязательств перед коллективом, туристами и экскурсантами, контрагентами и обществом, которая способствует обеспечению устойчивого развития региона.

Современные требования туристского обслуживания предусматривают поддержание коммуникации с потребителем-туристом не только в момент продажи турпродукта, но и на протяжении всего путешествия. Установление и поддержание цифровой коммуникации со своим потребителем становится нормой обслуживания во всех сферах деятельности. Организованному туризму обеспечить максимальный информационный комфорт должна туристская компания, предоставив возможность получения необходимой информации из различных источников, включая сайт компании, мобильное приложение, онлайн-помощь менеджера и т.д. При этом надо учитывать, что мобильные технологии становятся преобладающими цифровыми коммуникациями.

Туристская деятельность, это работа турагентств и объектов размещения, но и также является заботой органов местной власти, а в данном случае высокая деятельность Регионального Совета по Туризму. Именно РСТ в кооперации с турагентствами, объектами размещения, бюро по пропаганде, сообществами художественными, народного творчества, пчеловодов, флористов, технических новшеств, дизайнеров, спорта, совместно с местными жителями координирует и организует всевозможные праздники, ярмарки, конкурсы, выставки и всего прочего, что может привлечь и развлечь туристов, а параллельно принести выгоду участникам мероприятий и региону. РСТ имеет все полномочия по лишению всех льгот, предприятиям, нежелающих участвовать в совместных мероприятиях (общепроизводственных, рекламных, маркетинговых) по туристской деятельности. «Частные компании и государственные администрации, как по отдельности, так и в рамках соглашений о государственно-частном партнерстве,

должны направлять политику в отношении туризма, окружающей среды и занятости в сторону синергии, которые оптимизируют доступные ресурсы в приграничных районах, улучшают местную экономику, направляя таким образом население на туристические направления с большим потенциалом, но до сих пор мало ценимые» (Riva, 2017: 111).

Для развития туристской деятельности имеет значение применение принципа эластичности. Вместе с тем, необходимо опираться на уникальность природно-географических, социально-демографических, экономических, экологических ресурсов. Есть потребность в контроле за подготовленностью местного населения к туристской деятельности. (Юсупов, 2019b: 158).

Для привлечения внимания туристская дестинация представляется как единый туристский продукт. Принимается конкретное название - марка дестинации, под которым РСТ имеет все права представлять регион в отечественных и международных мероприятиях как единый туристский продукт. Кроме того, каждый продукт, будь то туристским или сельскохозяйственным, легкой промышленности, народного творчества предлагается как продукт данного региона под единым названием места производства. Этим методом распространяется марка дестинации (Юсупов, 2019c: 57). Для предприятий, которые являются частью дестинации, стратегически важно вписаться в дестинацию со своими услугами, как с туристическим продуктом. В данном случае речь идет о сотрудничестве туристических предприятий дестинации, специализирующихся в разных сферах. Их сотрудничество с целью создания единого туристического продукта - стратегически важное условие успешной долгосрочной деятельности на рынке.

По данным Бюллетеня «О гостиницах и предприятиях гостиничного типа» Госкомстата Азербайджана, загруженность отелей в 2019 г. по стране составило 22,1%, в Ленкоранском ЭР составило 10,1%. Средняя продолжительность размещения туристов по стране в 2019 г. было 1,71 дня. Создание СЭЗТН, под управлением РСТ (под контролем центрального государственного органа), применение всех усилий на туристскую деятельность даст возможность к повышению загрузки объектов размещения в регионе до среднегодового 60%. В Дорожной Карте, намечено увеличение ночёвок по стране до 3-х дней. Ленкоранский ЭР насыщен источниками термальных лечебных вод. В регионе несколько лечебно-оздоровительных санаториев, 4 олимпийских комплекса. При устойчивой и продолжительной рекламе дестинации как единого туристского продукта этот показатель в среднем в год может достигнуть до 4-х дней.

По прогнозам, с повышением среднегодовой загруженности объектов размещения в ЭР до 60%, увеличится региональный валовой продукт на душу населения в регионе на 10% (при стабильной деятельности других отраслей экономики региона), а уровень продукции объектов размещения и общественного питания увеличиться в 5 раз. Для достижение данного показателя в Программе развития региона, предусматривается план «4 сезона», с разнообразными турами с проживанием в сельских гостевых домах, добровольным участием туристов в сельхоз работах, пешеходные туры и туры верхом на лошадях, туры в приграничные районы соседнего государства, морские круизы и пр., с параллельным увеличением периода деятельности коттеджей в зимние месяцы.

Сближение основных социальных и экономических показателей регионов является неотъемлемой целью государства. «Конвергенция или выравнивание отражается в уровнях заработной платы и процентных ставках по регионам в целом, то есть в выравнивании доходности ресурсов по регионам» (Calero, 2020).

Доступность региона является основным фактором привлечения массового потока туристов. Для этого требуются нижеследующие шаги:

- тесная работа местных турагентств с зарубежными коллегами;
- согласованные действия РСТ с администрацией местного международного аэропорта для максимального использования технических возможностей аэропорта и организация авиачартерных рейсов для туристов «зарубеж – СЭЗТН – зарубеж»;
- автотранспорт, отвечающий по комфортности международным стандартам;
- скоростной железнодорожный транспорт;
- непрерывная реклама СЭЗТН как единого туристского продукта.

Это имеет очень большое значение для признания региона на международном уровне [Юсупов, 2019, с: 59].

Массовый поток отечественных и иностранных туристов в регион позволит повысить заполняемость гостиниц, сельских гостевых домов, увеличит активность временных палаточных лагерей.

Делая выводы, мы приходим к нижеследующим:

- туристская деятельность имеет большой потенциал для социально-экономического роста приграничного региона;
- регион, граничащий с соседним государством, имеет дополнительные преимущества;
- создание специальной экономической зоны туристского направления со всеми льготами для предпринимательства даёт все возможности для целенаправленного социального, экономического и демографического развития региона;
- только деятельность в кооперации предприятий туристской инфраструктуры и предприятий других отраслей, вовлечённых в туристскую деятельность под целевым руководством Регионального Совета по Туризму, может принести ожидаемый результат;
- СЭЗТН может иметь привлекательность как единый туристский продукт.

Список использованных источников

Andrić B., Shtuler I., Serzhanov V., (2019), Differentiation Content Analysis of Socio-Economic Development of Regions of Country, 46th International Scientific Conference on Economic and Social Development – “Sustainable Tourist Destinations” - Varazdin, 24-25 october 2019, p.12-17

Çiçek H., Eraydın A., (2012), Competing Regional Development Discourses: Conceptual Foundations, and the Recent Evidence, AESOP 26th Annual Congress, 11-15 July 2012, METU, Ankara, <https://www.researchgate.net/publication/>

Kotler Ph., Asplund Ch., Rein I., (1993), Marketing Places, New York, Free Press

Knezevic R., (2008), Contents and Assessment of Basic Tourism Resources, Tourism and Hospitality Management, Vol. 14, No. 1, pp. 79-94

Lipkova L., Ziyadin S., Blembaeva A., (2017), The Economic Essence of Management of The Tourist Industry, Al-Farabi Kazakh National University, The Journal of Economic Research & Business Administration. №4 (122), 2017 pp.73-81

Əlirzayev Ə.Q., Yusupov Q.M., (2019), Sərhədyanı regionun sosial-iqtisadi inkişafında turizmin rolu, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi xəbərləri, aprel-iyun 2019, s.5-17; [Алирзаев А.Г., Юсупов Г.М., Роль туризма в социально-экономическом развитии приграничного региона, Научные вестн. Аз. Экономического Ун., апрель-июнь 2019, с.5-17]; [Alirzayev A.Q., Yusupov Q.M., (2019), Role of Tourism in the Socio-Economic Development of the Frontier Region, Scientific News UNEC, pp.5-17] (in Aze)

Быльчак М.В., (2011), Совершенствование методологических аспектов развития приграничного региона: моделирование, методика, инструментарий регулирования, диссертация по ВАК 08.00.05, к.э.н., 206 стр., 2011 г.; [Bilchak M.V., (2011), Sovershenstvovanie metodologicheskikh aspektov razvitiya prigranichnogo regiona (2011) [Bilchak M.V., (2011), Improving the methodological aspects of the development of the border region: modeling, methodology, regulatory tools], dissertation, 206 p.] (in Rus)

Сейдахметов А., Тышканбаева М.Б., Тенденции кластерного развития экономики Казахстана, KazNu, Bulletin. Economy series. No1 (119). 2017, УДК 338:303.722.4 (574), с.92-97; [Seidakhmetov A., Tyshkanbayeva M.B., (2017). Tendensii klasterного razvitiya ekonomiki Kazaxstana [Seidakhmetov A., Tyshkanbayeva M.B., Trends of cluster development of Kazakhstan's economy], KazNu, Bulletin. Economy series. No1 (119)] (in Rus)

Солдатенко Д. Г., Трансграничные территории в туризме: теоретические аспекты. Наука и туризм: стратегии взаимодействия, 2015, с.60-65. [Soldatenko D. G., (2015). Transgranichniye territorii v turizme: teoretichwskie aspekti]; [Soldatenko D. G., (2015), Trans-border territories in tourism: Theoretical aspects, Science and Tourism: Interaction Strategies], p.60-65] (in Rus)

Синенко О.А., Цыганова Т.Д., Особые экономические зоны России: практика применения налоговых льгот и оценка эффективности, Вестник УрФУ/ Серия Экономика и управление. 2018. Т. 17. № 1]; Sinenko O.A., Tsiganova T.D., (2018). Osobiye ekonomicheskiye zoni Rossii; praktika primeneniya nalogovikh lgot i otsenka effektivnosti [Sinenko O.A., Tsiganova T.D., Special Economic Zones in Russia: Practice of Application of Tax Incentives and Assessment of Efficiency], Bulletin of Ural Federal University. Series Economics and Management. Vol. 17. No 1. PP. 166-191] (in Rus)

Юсупов Г.М., Проблемы управления социально-экономического развития туристической дестинации, Межд. журнал №3, Исследования по туризму и гостеприимству (Turizm və qonaqpərvərlik tədqiqatları), 2019 г., с.46-61; [Yusupov G.M., (2019). Problemi upravleniya soaialno-ekonomicheskogo razvitiya turisticheskoy destinasiy [Yusupov G.M., Problems of managing socio-economic development of the tourism destination] Tourism and hospitality studies International journal, #3, p65p.46-61], (in russian)

“ƏCNƏBİ TƏLƏBƏLƏR ÜÇÜN AZƏRBAYCAN DİLİ DƏRSLİYİ”NİN TƏQDİMAT MƏRASİMİ

Bu münasibətlə keçirilən tədbirdə giriş sözü ilə çıxış edən universitetin rektoru Elbrus İsayev ölkə üzrə əcnəbi tələbələrin sayına görə öncüllüyümü qoruyan ali təhsil ocağında xarici tələbələr üçün yaradılan şəraitdən danışib. Qeyd edilib ki, muxtar respublikada tolerant mühitin formalaşması, xarici vətəndaşlara xüsusi diqqətlə yanaşmanın, multikultural dəyərlərin təbliğ olunması nəticəsində əcnəbi tələbələrin sayı hər il artır. Rektor bildirib ki, ilk dəfə olaraq Naxçıvan Dövlət Universiteti “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı” kafedrasının müəllimi Nicat Yaqubov və “İngilis dili və tərcümə” kafedrasının dissertantı Rəcəb Cəfərlinin həmmüəllifi olduqları dərslik əcnəbi tələbələrin Azərbaycan dilini müasir tələblərə uyğun şəkildə öyrənilməsi məqsədi ilə hazırlanıb. Diqqətə çatdırılıb ki, təqdim edilən dərs vəsaiti doğma dilimizin əcnəbilərə öyrədilməsi işinə xidmət edən ilk və müasir dərs kitabıdır.

Xarici tələbələrlə iş üzrə dekanlığın müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zülfiyyə İsmayıl çıxışında bildirib ki, “Salam”, “Harada?”, “Nə edirsiniz?”, “Mənim həyatım”, “Zaman, ətraf mühit və biz” olmaqla 5 bölmə və 29 yarımbaşlıqdan ibarət olan kitabda hər bir bölmə öz növbəsində 30-a yaxın dərsi ehtiva edir. Dərslərdə oxu, şifahi nitq və qrammatika olmaqla

hissələrin hər birində mövzuya aid tapşırıqlar verilib. Kitabda doğma dilimizin qrammatikası ilə bağlı çalışmalar verilib, danışq və yazma verdişləri aşılanıb və bu kontekstdə əcnəbi tələbələr özlərini “Nələr öyrəndik?” sualı ilə test edir və qiymətləndirir.

Xarici tələbələrlə iş üzrə dekanlığın müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elxan Yurdoğlu vurğulayıb ki, kitabla ilk tanışlıq zamanı diqqəti cəlb edən məqam onun incə zövqlə tələbələrin göz yaddaşına xitab edəcək şəkildə hazırlanmasıdır. Qeyd edilib ki, dərslikdə Azərbaycan dilinin öyrənilməsində nəzəri və praktik məsələlər qarşılıqlı şəkildə sistemləşdirilib, əyani vəsaitlərdən geniş şəkildə istifadə olunub.

Hazırlıq kursunun tələbəsi Batuhan Gökhan xarici tələbələr üçün universitetdə yaradılan şəraitə görə əcnəbi tələbələr adından minnətdarlığını bildirib.

Sonda “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı” kafedrasının müəllimi, müəllif Nicat Yaqubov dərsliyin nəşr olunmasında göstərilən diqqət və qayğıya görə xüsusi minnətdarlığını ifadə edib və diqqətə çatdırılıb ki, gələcəkdə dərsliyin A, B, C səviyyələri üzrə hazırlanması nəzərdə tutulur. Sonda tələbələrə kitablar hədiyyə olunub.

“MƏRKƏZİ BANKÇILIQ VƏ MİLLİ PUL NIŞANLARI” MÖVZUSUNDA TƏLİM

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin Naxçıvan Dövlət Universitetində “Mərkəzi bankçılıq və milli pul nişanları” mövzusunda təlimi keçirilib. Tədbiri giriş sözü ilə açan ali təhsil ocağının rektoru Elbrus İsayev bank sektoru ilə keçirilən təlimin əhəmiyyətini önə çəkib. Qeyd edilib ki, tələbələrin bu təlimlərdə iştirak etməsi onların nəzəri biliklərinin təcrübədə formalaşması üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Rektor birgə əməkdaşlığın perspektivliyinə toxunub.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin sədri Elçin Əliyev müxtəlif maarifləndirici vasitələrlə tələbələrin bank bilik və bacarıqlarının artırılması, həmçinin bank məhsul və xidmətləri ilə bağlı düzgün qərarların verilməsini dəstəkləmək məqsədi daşıyan təlimin işinə uğurlar arzulayıb.

Tədbirə onlayn qatılan Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının prezidenti Zakir Nuriyev hər kəsi salamlayıb. Gələcəyin mütəxəssisləri olacaq tələbələrə öz tövsiyyələrini çatdıran Zakir Nuriyev gənclərə texnoloji inkişafın incəliklərinə dərinləndirən bələd olmağı və innovativ yeniliklərdən baş çıxarma bacarığına sahib olmağı tövsiyyə edib.

Qeyd edək ki, tədbirdə Azər-Türk Bank ASC və Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC-nin Naxçıvan filiallarının müdirləri də iştirak edib.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin İqtisadi təhlil və statistika şöbəsinin rəisi Azər Səfərov Mərkəzi Bankın inkişaf tarixi, məqsədi və funksiyalarından danışdı.

Həmin şöbənin aparıcı mütəxəssisləri Qənbər Xudiyev “Pul və valyuta siyasəti” Mərhəməd Bayramov isə “İnflyasiya anlayışı və onun hesablanması” mövzusunda çıxış ediblər.

“Milli pul nişanlarının dizayn və mühafizə fəlsəfəsi” haqda isə şöbənin mütəxəssisi Pərviz Babayev çıxış edib. Çıxışda pul nişanlarının dizayn fəlsəfəsi və 4 mühafizə elementlərinə nəzər salınıb. Qeyd edilib ki, Beynəlxalq Holoqram İstehsalçıları Assosiasiyası tərəfindən Böyük Britaniyada təşkil edilmiş beynəlxalq konfransda Azərbaycan Mərkəzi bankı tərəfindən tədaviyə buraxılmış yeni 50 manatlıq pul nişanı “ilin mütərəqqi dizayna malik ən təhlükəsiz banknotu” nominasiyası üzrə qalib seçilərək xüsusi mükafata layiq görülüb.

Tələbələrin mövzularla bağlı sualları cavablandırılıb.

Sonda iştirakçılar arasında oyun əsaslı tədris platforması olan “Kahoot” sistemi vasitəsilə yarış keçirilib. “Qarabağ”, “Dəmir yumruq”, “Xudafərin”, “Zəfər yolu”, “Xarı bülbül” olmaqla 5 komandanın iştirak etdiyi bilik yarışında tələbələrə 20 sual ünvanlanıb. “Mərkəzi bankçılıq və pul nişanları” mövzusunda keçirilən yarışmada “Dəmir yumruq” komandası qalib olub. “Qarabağ” komandası II, “Xudafərin” komandası isə III yerin sahibi olublar. İlk üç yerin sahibinə “Zəfər Yolu” kitabı, oxunması zəruri olan kitablar, sertifikatlar, Naxçıvanbank ASC, Beynəlxalq Bank ASC-nin və Azər-Türk Bank ASC-nin yerli filialları tərəfindən dəyərli hədiyyələr təqdim edilib.

NDU-nun Televiziya, mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr bölməsi

SÜKUT

(*Hekayə*)

Leonid Andreyev

(1871-1919)

Rusiya

I

Bülbüllərin cəh-cəh vurduğu aylı bir may gecəsində İqnati atanın kabinetinə arvadı daxil oldu. Üz-gözündən iztirab yağdı, balaca lampanı tutan əli əsirdi. Ərinə yaxınlaşıb, çiyinə toxundu və hıçqıra-hıçqıra söylədi:

– Kişi, gəl Verocəkanın yanına gedək!

İqnati ata başını çevirmədən, eynəyinin üstündən arvadını qaşqabaqla süzdü, özü də aramsız və diqqətlə, ta ki qadın boş qalan əlini yelləyib alçaq divana oturdu.

– İkiniz də... amansızsınız! – keşiş arvadı son kəlməsini xüsusi vurğuyla dedi, mehriban, dolu sifəti ağrı və qəzəbdən əyildi, sanki bu ifadəsiylə əriylə qızının necə qəddar olduqlarını göstərmək istədi.

İqnati ata rişxəndlə gülümsünüb, ayağa qalxdı. Kitabı bağladı, eynəyini çıxarıb qabına qoydu.

Hər dərinədən nəfəs aldıqca, sinəsinə çatan iri çal saqqalı ağır-ağır tərpanirdi...

– Yaxşı, gedək! – dedi.

Olqa Stepanovna cəld ayağa qalxdı və ərinin qılığına girmək üçün bir az da ürək səsə dedi:

– Kişi, birəcə onu danlamal Xasiyyətinə bələdsən...

Veranın mezonində (*üst tikili, yarımmərtəbə - tərcüməçinin qeydi*) yerləşən otağına qalxan İqnati atanın ağır addımlarına dözməyən ensiz taxta pilləkənlər əyilir və sanki inildəyirdi. Boylu-buxunlu və cüssəli keşiş yuxarı mərtəbənin tavanına dəyməmək üçün başını əyməli olurdu, arvadının ağ köynəyi üzünə dəyəndə çimçəşərək, ağız-burnunu büzürdü. Əslində, Verayla söhbətindən bir şey çıxmayağını bilirdi.

– Xeyir ola? – bir əliylə gözlərini tutan Vera soruşdu, digərini yüngül ağ ədyalın üstünə

uzatmışdı. Qızın solğun, bəmbəyaz, soyuq əlləri yatağıyla həmahəngidi.

– Veroçka... – anasının başlamağıyla hıçqıraraq dayanmağı bir oldu.

– Vera! – quru və sərt səsini yumşaltmağa çalışan ata dilləndi. – Vera, sənə nə olub?

Vera susurdu.

– Vera, məgər ananla mən etibarına layiq deyilik? Məgər biz səni sevmirik? Məgər sənə bizdən yaxın olan bir kimsə var? Qarşındakı bu qoca və təcrübəli adamın sözüne inan, içini açıb-töksən yüngülləşəcəksən. Elə bizim də çiyimizdən ağır yük götürüləcək. Bir qoca anana bax, gör necə əzab çəkir...

– Veroçka!..

– Elə bilirən... – ötkəm səsi titrədi, qəribə şəkildə dəyişdi, – mənə asandı? Axı dərd çəkdiyini görürəm... amma səbəb? Bax bunu sənın atan bilmir. Məgər bu insaflandı?

Vera susurdu. İqnati ata saqqalını sığalladı, sanki barmaqlarının iradəsinin ziddinə olaraq qızının xirdəyindən yapışacağından ehtiyatlandı və sözüne davam elədi:

– Sözümdən çıxdın, Peterburqa getdin – məgər bu özbaşınalığını lənətlədim? Yoxsa sənə pul vermədim? Bəlkə yetərinə mülayim davranmadım? Axı niyə susursan? Gördün də, yaman razı qaldın Peterburqundan!

İqnati ata susdu, təsəvvüründə sirli təhlükələrlə və yad, etinasız adamlarla dolu nəşə iri, dəhşətli bir şey canlandı. Qızının evini orda yıxdılar. İqnati ata ürəyində bu dəhşətli və müəmmalı şəhərə, üstəlik inadkarcasına susan qızına qəzəb dolu nifrət bəslədi.

– Peterburqun nə dəxli var ki, – Vera qaşqabağını salladı və gözlərini yumdu. – Mənə də heç nə olmayıb. Yaxşısı budur, yatmağa gedin, artıq gecdi.

– Veroçka! – ana zarıdı. – Qızım, heç olmasa ürəyini mənə aç!

– Eh, ana! – hövsələsini basmayan Vera qadının sözüün kəsdi.

İqnati ata stula çöküb gülməyə başladı.

– Deməli, heç nə olmayıb? – istehzayla soruşdu.

– Ata, – yatağında dikələn Vera kobud səslə dedi, – səni və ananı sevdiyimi bilirən. Amma... Sadəcə bir az darıxıram. Narahat olmayın, keçib gedəcək. Doğru sözümdü, yatmağa gedin, qoyun mən də yatım. Sabahda-birigündə danışarıq.

Hirsiyə ayağa qalxan İqnati atanın altındakı stul divara çırpıldı, keşiş arvadının əlindən tutub dartdı.

– Gedək!

– Veroçka...

– Dedim sənə, gedək! – İqnati ata bağırdı. – Əgər o, Allahu yaddan çıxarıbsa, biz nəkarəyikki!.. Nəkarəyiki!

O, Olqa Stepanovnanı otaqdan az qala zorla çıxardı, ərinin ardından pilləkənləri enən qadın addımlarını yavaşladi, ürəyindəkiləri pıçıldadı:

– U-u! Keşiş, onu sən bu cür böyütdün. Xasiyyətdə sənə çəkdi. Cavabını da sən verəcəksən. Başıma haranın daşını töküm...

İqnati ata həmin gündən qızını danışdırmadı, amma Vera sanki heç bunun fərqinə varmadı. Əvvəlki tək ya otağında uzandı, ya da elə evdə gəzişərək, tez-tez ovcuyla sanki toz düşmüş gözlərini sildi.

Təbiətə zarafatlı olan keşiş arvadı indi səssizliyə gömülmüş bu iki adamın arasında sıxılıb qalmış, özünü tamam itirmişdi, nə deyəcəyini, nə edəcəyini bilmirdi.

Vera bəzən gəzməyə gedirdi. Valideynləriylə söhbətindən sonra adəti üzrə axşam yenə bayıra çıxdı və qayıtmadı. Özünü qatarın altına atdı və qatar bədənini yarı böldü.

İqnati ata özü onu basdırdı. Arvadı kilsəyə gəlməmişdi, əslində necə gələ bilərdi ki... Qızının ölüm xəbərini eşidən qadın iflic olmuşdu. Əli, ayağı, dili, hər yeri qurumuşdu,

eləcə alaqaranlıq otaqda uzanıb qalmışdı, bircə gücü lap yaxınlıqdakı kilsə zəngini eşitməyə çatmışdı. Qadın hamının kilsədən çıxdığını, evlərinin qənşərində kilsə dualarının oxunduğunu eşidir və xaç çevirmək üçün əlini qaldırmaq istəyirdi, amma əzası sözünə qulaq asırmırdı; demək istəyirdi: "Vera, əlvida!" – amma dili ağzına heç cür sığışmırdı. Özü də elə uzanmışdı ki, kənardan baxan deyərdi yəqin bu adam ya yatır, ya da dincəlir. Bircə gözləri açıq idi.

Dəfn mərasimində İqnati atanı tanımayan- tanımayan əməlli adam vardı. Hər kəs bu cür dəhşətli ölümə tuş gələn Veranı acıyır, keşişin hərəkətlərində və səsində ağır müsibət əlamətlərini tapmağa çalışırdılar. Camaat İqnati atanı rəftarındakı sərtliyinə və qüruruna, günahkarlara nifrət etdiyinə və bağışlamadığına, əvəzində özü paxıl və acgöz olduğuna, hər fürsətdə kilsəyə gələndən artıq nəşə qoparmağa çalışdığına görə sevmirdilər. Hər kəs onun iztirab çəkdiyini, belinin qırıldığını və qızının ölümündə ikiqat günahını, – həm qəddar ata, həm də öz qızını günahdan qoruya bilməyən sarsaq kilsə xidmətçisi olduğunu, – dərk etdiyini görmək istəyirdi. Hamı maraqlı baxışlarını ona dikmişdi, arxasındakı nəzərləri hiss edən keşişə enli və möhkəm kürəyini düz tutmağa çalışır, ölmüş qızını deyil, itirə biləcəyi nüfuzunu düşünürdü.

– Bu arsızın qəddini heç nə əyməz! – çərçivəyə görə beş manatını ala bilməyən, keşişdən yanıqlı qalan xarrat Karzyonov mızıldandı.

Beləcə, İqnati ata nə qəbiristanlığa gedəndə, nə də qayıdanda qəddini əymədi. Bircə arvadının yatdığı otağın kandarında beli azacıq büküldü; amma bəlkə də bunu məcburiyyətdən elədi, axı qapıların çoxu boyuna nisbətdə alçağıydı. İşıqdan alaqaranlığa düşən keşiş arvadının üzünü çətinliklə seçdi, nəhayət, gözü otağa öyrəşəndə qadının sakitcə uzandığına, gözlərinin yaşarmadığına təəccübləndi. Yaş bir tərəfə, bu gözlərdə nə qəzəb, nə də müsibət vardı – onlar elə döşəyə basılmış ağır, taqətsiz bədən kimi inadkarcasına susurdu.

– Hə, özünü necə hiss edirsən? – İqnati ata soruşdu.

Qadının kilidlənmiş ağzından səssizlik yağdı, gözlərindən həmçinin. İqnati ata əlini arvadının alınına qoydu: o, soyuq və nəmli idi, Olqa Stepanovna heç bir əzasıyla toxunuşu hiss etdiyini bürüzə vermədi. İqnati ata əlini geri çəkəndə, ona bərəlməmiş bəbəkləri hesabına az qala qara görünən bir cüt dərin boz göz baxdı, bu baxışda nə qüسسə, nə də qəzəb vardı.

– Yaxşı, mən öz otağıma gedim, – arvadının baxışlarından dəhşətə gələn, alınını soyuq tər bürüyən İqnati ata dilləndi.

O, qonaq otağına getdi, burda hər şey həmişəki kimi təmiziydi, ağ örtük çəkilmiş hündür kreslolar savannadakı ölümləri xatırladırdı. Pəncərələrin birindən məftilli qəfəs asılmışdı, amma boşuydu, qapısı da açıq.

– Nastasya! – İqnati ata çığırdı və səsinin kobud çıxmasına pərt oldu, qızını basdırıb gəlmiş ataya bu səssiz otaqlarda bağırmaq yaraşmazdı. – Nastasya! – bu dəfə sakit hayladı, – sarıbülbul hardadı?

Ağlamaqdan burnu çuğundur tək qızarmış aşpaz qadın qaba cavab verdi:

– Yeri bir Allaha bəllidi. Uçdu.

– Niyə buraxdın? – İqnati ata zəhmlə qaşlarını çatdı.

Nastasya hönkürdü və çit yaylığının ucuyla gözünün yaşını silə-silə dedi:

– O, xanımın canı idi... Məgər bundan belə onu saxlaya bilərdim?

Və İqnati ataya elə gəldi ki, həmişə başını əyib cəh-cəh vuran sarıbülbul, həqiqətən də, Veranın canıydı, əgər indi o uçub getməsəydi, qızının öldüyünü söyləmək olmazdı. Bu fikir keşişi daha da qəzəbləndirdi və o bağırıldı:

– Rədd ol! – karıxmış Nastasya qapıya çatmağa macal tapmamış ardından əlavə elədi:
– Sarsaq qadın!

II

Dəfn günündən bəri balaca ev sükuta qərq oldu. Bu, sakitlik deyildi, çünki sakitlik sadəcə səsin yoxluğu, bu, məhz sükut idi, yəni susan adamlar sanki danışa bilərlər, amma istəməzlər. İqnati ata hər dəfə arvadının otağına daxil olub, qadının inadkar baxışlarıyla rastlaşanda düşünürdü; bu baxışlar ağır qurğuşun tək başını və kürəyini əzirdi. O, səhifələrində səsinə axtardığı qızının not dəftərini vərəqləyəndə, kitablarına və portretinə baxanda da eyni düşüncələrə dalırdı. Vera yağlı boyayla çəkilmiş bu iri portreti özüylə Peterburqdan gətirmişdi. İqnati ata şəkli həmişə eyni cür nəzərdən keçirirdi: əvvəlcə mütləq qızının yanağına zillənir və təsəvvüründə ölü Veranın yanağındakı sıyrıntını canlandırır. Bu sıyrıntının səbəbini heç cür anlamırdı və hər dəfə üzərində baş sındırırdı: əgər yanağa qatar dəymişdisə, başı bütünlüklə parça-tikə etməliydi, ölü Veranın başına tamamilə salamat idi.

Bəlkə meyiti götürəndə kiminsə ayağı, ya dırnağı toxunub?

Lakin Veranın ölümünün təfərrüatına uzun müddət varmaq dəhşətliydi, beləcə İqnati ata portretin gözlərinə keçirdi. Onlar əsmər olduğu qədər gözəliydə, uzun kipriklərin saldıdığı sıx kölgə gözlərinin ağını xüsusilə parıltılı göstərirdi, baxışlarısa tərs kimi qara matəm çərçivəsinə yönəlmişdi. Naməlum, lakin istedadlı rəssam onlara qərribə bir ifadə vermişdi: sanki bu bir cüt gözlə tuşlandığı obyekt arasında incə və şəffaf pərdə dayanırdı. Bir az da üzərinə xəfif toz qonmuş, – beləcə, cilalanmış ağacın parıltısını azaltmış, – royalın qara qapağını xatırladırdı. O, portreti necə qoyursa-qoysun, gözlər israrla onu izləyirdi, yalnız danışmır, susurdu; və bu sükut o qədər aydınydı ki, sanki onu eşitmək olardı.

İqnati ata düşünməyə başladı: o, sükutu eşidir...

Keşis hər sübh ibadətindən sonra qonaq otağına gəlir, boş qəfəsə və bütünlükdə ətrafa ötəri nəzər salır, kresloya oturur və evdəki sükutu dinləyirdi. Qəfəs sakitcə və nəvazişlə susurdu, bu sükutda həm kədər, həm göz yaşları, həm də yoxluğa gömülmüş gülüş sezilirdi. Arvadının divarların az-maz yumşaltdığı sükutu inadkar, qurğuşun tək ağır və müdhışıydı, o qədər müdhış ki, günəşin qızmar çağında belə İqnati atanın canına vicvicə salırdı. Ən dəhşətli, heç bitməyəni, qəbir tək soyuğu və ölüm tək sirlisi qızının sükutu idi. Damarlardakı qanı donduran bu sükut sanki öz-özündən əziyyət çəkir, sözə çevrilib bayıra püskürmək istəyirdi, lakin nəşə güclü və küt bir şey onu qumıldanmağa qoymur, sanki məftil kimi dartıb uzadırdı. Özü də bu məftil lap uzaq küncdə titrəməyə və sakit-sakit, ürkək-ürkək, yanıqlı-yanıqlı cingildəməyə başlayırdı. İqnati ata qorxu qarışıq sevinclə bu səsi tutmağa çalışır, əlləriylə kreslonun qoltuqlarına dayaqlanaraq başını irəli uzadır, onun yaxınlaşmasını gözləyirdi. Lakin səs kəsilir və sükuta qovuşurdu.

– Axmaqlıqdı! – İqnati ata acıqla dillənir və kreslodan qalxaraq, hələ də şux qalan qamətini dikəldirdi.

Pəncərədən günəşin parlaq şəfəqlərinə boyanmış, dairəvi, hamar daşlarla döşənmiş meydana və qənşərindəki uzun, pəncərəsiz anbarın divarına tamaşa edirdi. Döngədə daş heykəli xatırladan bir arabaçı dayanmışdı, ordan saatlarla heç kəs keçmədiyi halda bu zavallının az qala qumıldanmamasının səbəbini heç cür anlamırdı.

III

İqnati ata evdən kənarında əməllicə danışmalı olurdu: kilsəyə gələnlərə Allah sözünü çatdıranda, dua oxuyanda, bəzənsə tanışlarından kiminləsə kart oynayanda; amma hər dəfəsində evə qayıdanda gün ərzində susduğunu düşünürdü. Səbəb sadəydi: axı İqnati ata hər gecə yuxusunu arşə çəkən, içini yeyən əsas sualı heç kəslə paylaşmırdı: Vera nədən öldü?

İqnati ata bundan belə sualına cavab tapa bilməyəcəyi fikriylə heç cür barışmırdı və əksinə, nə vaxtisa tapacağına ümid edirdi. Yuxusuz keçirdiyi hər gecə təsəvvüründə arvadıyla birgə Veranın çarpayısının başında durduğu həmin axşamı canlandırır, ondan "Söylə!" – deyə xahiş etməsini xatırlayırdı, amma xatirələrində sonra baş verənlər gerçəkdən tamamilə uzaq idi. O axşamın canlı, tutqunlaşmayan mənzərəsini zülmət qaranlığında qoruyub-saxlayan bağlı gözləri Veranın yatağından qalxdığını, gülümsədiyini və danışdığını görürdü... Amma nə deyirdi? Veranın söyləmədiyi bu söz elə yaxındaydı ki, sanki qulaqlarını şəkələ və ürəyinin döyüntüsünə ara verə bilsə, elə indicə onu eşidəcəkdi, amma bu səs ümitsizcəsinə uzaqdaydı. Onda İqnati ata yatağından qalxır, irəli uzatdığı əllərini əsdirə-əsdirə yalvarırdı:

– Vera!..

Cavabsa sükut idi.

Bir axşam İqnati ata artıq bir həftədi ki baş çəkmədiyi Olqa Stepanovnanın otağına gəldi, çarpayının baş tərəfində oturub üzünü inadlı, qurğuşun tək ağır baxışlardan çevirib söylədi:

– Arvad! Səninlə Vera haqqında danışmaq istəyirəm. Eşidirsən?

Gözlər susurdu, səsini ucaldan İqnati ata sanki qarşısında tövbəyə gələn durubmuş kimi zabitəli və hökmlü səsle danışmağa başladı.

– Bilirəm, Veranın ölümündə məni günahkar sayırsan. Amma bir düşün, məgər onu səndən az sevirdim? Nahaq qınayırsan... Bəli, mən tələbkar idim, amma məgər bu ona istədiyini etməyə mane olurdu? Lənətimdən qorxmayıb... ora gedəndə atalıq ləyaqətimdən keçdim, taleyimə boyun əydim. Məgər sən ona qalmasını yalvarmamışdın, səsini kəsməyi əmr edənəcən gözünün yaşını sel kimi axıtmamışdın? Məgər onu mən belə daşürəkli doğdum? Məgər gecə-gündüz ona Allahdan, itaətdən, sevgidən danışmadım?

İqnati ata cəld arvadının gözlərinə baxıb, üzünü anıdaca çevirdi.

– Əgər o, müsibətini bizimlə bölüşmək istəmirdisə, mənim əlimdən nə gəlirdi ki? Əmr etmək – əmr etdim; xahiş etmək – xahiş etdim. Nədir, bəlkə qızının qarşısında diz çöküb, arvad kimi ağlamalıydım? Başında... nə biləydim başında nə var! Zalım, insafsız qız!

İqnati ata yumruğunu dizinə vurdu.

– Sevə bilmirdi – vəssalam! O ki qaldı mənə, özüm də bilirəm... zalımam... Bəs sən, heç olmasa səni sevirdi? Səni... qarşısında ikidə bir ağlayan... mənliyini alçaldan anasını?

İqnati ata səssiz güldü.

– Dəli kimi sevirdi! Ona görə də sənə təsəlli olsun deyə bu cür ölüm seçdi. Amansız, rüsvayçı ölüm. Çirkabda öldü... it kimi gəbərdi, bircə yoldan keçənlərin üzünü ayaqlaması qalmışdı.

İqnati atanın səsi xırıldadı.

– Utanıb yerə girirəm! Küçəyə çıxmağa utanıram! Mehrabdan çıxmağa utanıram! Allahın qarşısında xəcalət çəkirəm! Qəddar, şərəfsiz qız! Qəbrindəcə lənətə gələsən...

İqnati ata növbəti dəfə arvadına nəzər salanda, qadın huşunu itirmişdi, bir də bir neçə saatdan sonra özüne gəldi. Huşu yerinə gəlsə də, gözləri susurdu və onun İqnati atanın

dediklərini xatırlayıb-xatırlamadığını anlamaq olmurdu.

Elə həmin gecə – bu, ilıq, sakit və səssiz aylı iyul gecəsi idi, – arvadının və baxıcısının eşidəcəyindən ehtiyatlanan İqnati ata pilləkənləri asta-asta qalxıb Veranın otağına daxil oldu. Mezoninin pəncərələri Veranın öldüyü gündən bəri açılmadığından içəri boğanaq idi, bir az da gün ərzində bərk qızan dəmir damın yüngül yanıq qoxusu gəlirdi. Günəşini yığışdırılsa belə, sanki boş və baxımsız qaldığını hayqıran otaq bura insan ayağının dəymədiyindən şikayətlənirdi, elə bil yararsız olduqlarını hiss edən taxta divarlar, mebel və yerdə qalan əşyalarsa xəfif çürüntü qoxuyurdular. Pəncərədən düşən parlaq ay işığı səliqəylə yuyulmuş döşəmənin ağ lövhələrində əks olunur, üzərinə böyük və balaca yastıq qoyulmuş tərtemiz çarpayı bu alatoranda xəyali və yaygın görünürdü. İqnati ata pəncərəni açdı, toz, yaxınlıqdakı çay və çiçəklənən cökə qoxuyan təmiz hava içəri sığıdı, bir də uzaqdan-uzağa xor nəğməsi eşidildi: yəqin qayıqda üzən cavanlar şənlenirdilər. Yalnız ayaqlarıyla səssiz-səmirsiz addım atan, bu cür yerləşmələ və əynindəki uzun ağ köynəyiylə kabusu xatırladan İqnati ata boş çarpayıya yaxınlaşıb dizlərini qatladı və üzünü yastığın içində gizlətdi. Bununla da kifayətlənməyib, əslində Veranın baş qoyduğu yastığı qucaqladı. Beləcə, uzun müddət yıxılıb qaldı; bir ara nəğmə səsi gücləndi, sonra susdu, o isə heç qımıldanmadı, uzun qara saçları çiyinlərinə, yatağa dağıldı.

İqnati ata başını qaldırıb pıçıldayanda ay artıq yerini dəyişmiş və otaq qaranlığa boyanmışdı. Keşişin pıçılısında illərdi qəlbinin dərinliyində kilidlədiyi, bayıra çıxarmağa qoymadığı, dərk etməkdən çəkiniyi sevgi duyuldu və öz dediklərinə elə diqqət kəsildi ki, sanki o deyil, qızı qulaq asırdı.

– Qızım, Vera! Qızım, nə çəkdiyimi anlayırsan? Qızım! Ürəyimin içi, canımın bir parçası, qanım. Qoca atan... atan lap qocalıb... əldən düşüb...

İqnati atanın çiyinləri əsdi və yoğun gərdəni yırğalandı. Əsməcəsinə güc gəlməyə çalışan İqnati ata körpə oxşayırmış kimi lap nəvazişlə pıçıldadı:

– Bax bu qoca atan... səndən xahiş edir. Yox, Veroçka, yalvarır. Ağlayır. Axı sən onun göz yaşlarını heç vaxt görməmişən. Mənim balam, sənin iztirabın mənim iztirabımdı. İkiqat iztirabımdı!

İqnati ata bu dəfə başını yırğaladı.

– İkiqat iztirabımdı, Veroçka. Axı mən qocanın ölümü nədi ki? Amma sən... Axı sən necə zərif, kövrək və ürəkək olduğunun fərqi deydin! Yadındadı, bir dəfə barmağına nəsə batmışdı, qanadığını görəndə kimi ağladın? Balam mənim! Axı sən də məni sevirsen, bilirəm, bütün qəlbinlə sevirsen. Hər səhər əlimi öpürsən. Bircə bu qoca atanla içini dağıdan o müsibəti paylaş, bax bu əllərimlə onun axırına çıxım. Vera, bu əllər hələ çox güclüdü.

İqnati atanın saçları silkindi.

– Söylə!

İqnati ata gözlərini divara zillədi və əllərini irəli uzatdı.

– Söylə!

Otaqda ölü sükut hökm sürürdü, uzaqdan sürəkli parovoz fiti eşidildi.

Sanki qarşısında eybəcər hala salınmış meyitin qorxulu kabusunu götürmüş kimi, bərəlməmiş gözlərini otaq boyu gəzdirən İqnati ata ağır-ağır ayağa qalxdı və gərilməmiş barmaqlarını əsdirə-əsdire başına yaxınlaşdırdı. Qapıya tərəf daldalı addımlayaraq qırıq-qırıq pıçıldadı:

– Söylə!

Ona sükut cavab verdi.

IV

İqnati ata səhəri gün erkən və tənha günorta yeməyindən sonra qəbiristanlığa yollandı – qızının ölümündən sonra ilk dəfə. Bürkü idi, ətrafda ins-cins gözə dəymirdi, sakitlikdi, sanki bu isti yay günortası yerini səhv salmış gecə idi. İqnati ata vərdişinə xilaf çıxmayıb, qamətini şux tutdu, ciddi görkəmlə ətrafına boylanıb özünə heç nəyin dəyişmədiyini təlqin elədi; sanki ayaqlarındakı köhnə və yeni ağrıları, uzun saqqalının insafsız şaxtaya tuş gəlibmiş kimi, indi tamam ağardığını qulaqardına vurdu. Qəbiristanlığa gedən yol yüngülcə yuxarı meyllənən uzun düz küçədən keçirdi və onun sonunda qəbiristanlığın parlaq dişlərini ağardan, ayrıq qalmış ağzı xatırladan bəyaz alaqaşını görünürdü.

Veranın qəbri qəbiristanlığın lap dərinliyində idi, bura çatacaqda qum tökülmüş yollar da qurtardığından İqnati ata uzun müddət dar cığırlarda, çoxdan unudulmuş və tərk edilmiş yaşıl təpəciklərin arasında dolaşmalı oldu. Arada qarşısına əyilmiş, mamur basmış abidələr, sırıq-salxaq məhəccərlər və əcaib hirsə torpağı basan ağır daşlar çıxırdı. Veranın qəbri belə daşlardan birinə qısılmışdı. Üzərinə sarı qum tökülmüşdü, ətrafısa yaşıllıq içindəydi. Üvəz ağacı ağcaqayınla qucaqlaşmışdı, əl-ayağını rahat-rahat ətrafa uzatmış fındıq ağacına enli və yumşaq yarpaqlı budaqlarını qəbrin üstünə sallamışdı. Qonşu qəbrin ucunda oturub nəfəsini dərən İqnati ata ətrafa göz gəzdirdi, elə bil yerini heç dəyişməyəcək qızmar günəşi qoynuna alan aydın səmaya ötəri nəzər saldı, – və yalnız bu zaman küləyi harasa uzaqlara qovmuş qəbiristanlıqda hökm sürən, heç nəylə müqayisə olunmayan o dərin səssizliyi duydu. İqnati ata yenidən bunun səssizlik deyil, sükut olduğunu düşündü. Bu sükut düz qəbiristanlığın kərpic divarlarınadək gedib çatır, ağır-ağır onu aşır və səhəri basırdı. Sonusa bax ordadı – inadla susan bir cüt boz gözde.

İqnati ata çiyinlərini büküb baxışlarını aşağı, Veranın qəbrinə dikdi. O, hardasa küləyin sovurduğu tarladan torpaqla bir yerdə çıxardığı, özgə yerə alışmağa imkan tapmamış, sanki dərddən saralmış ota uzun müddət baxdı və bu otun altında, ondan iki arşın aralıda Verasının yatdığıni heç cür ağına sığışdırı bilmədi. Bu yaxınlıq ataya gerçəyi qəbullanmağa bir az da mane olur, içini əcaib təlaşlandırır. Əbədiyyətə qovuşduğunu, sonsuzluğun qaranlıq ənginliklərində yoxa çıxdığını düşündüyü balası indi burda, lap yaxındadı... onun artıq olmadığını və bir də heç vaxt olmayacağını dərk etmək çətin idi. İqnati ataya elə gəlirdi ki, düz dodaqlarınadək gətirdiyi kəlməni ağzından çıxarsa, ya da hər hansı bir hərəkət etsə, Verası qəbirdən çıxacaq və atasından fərqlənməyən şux qamətini dikəldəcək. Ayağa qalxan təkə qızı olmayacaq, ölümlərin hamısı duracaq və ölü sükuta son verəcək.

İqnati ata enliyəyə qara şlyapasını başından çıxardı, barmaqlarıyla saçlarını darayıb pıçıldadı:

– Vera!

Birdən kiminsə onu eşidəcəyindən hürküüb ayağa qalxdı, xaçların üstündən ətrafa boyladı. İns-cins yox idi və o bu dəfə hündürdən təkrarladı:

– Vera!

Hündürdən və ısrarla hayladı, arada bir susanda bir anlıq aşağıdan anlaşılmaz səs eşitdiyini xəyal elədi. İqnati ata bir daha ətrafa göz gəzdirib, saçlarını qulağının dalına yığıb qəbrin üstünə əyildi.

– Vera, söylə!

İqnati ata qorxu qarışıq dəhşətlə qəbirdən qulağına axan və beynini soyudan səs eşitdi,

danışan Verasının sükutu idi. Və bu sükut get-gedə daha da qorxulu və təlaşlı görkəm alırdı. İqnati ata bütün gücünü toplayıb meyitdən fərqlənməyən başını torpaqdan ayıranda, ona elə gəldi ki, havanın özü bu dərin sükutun qarşısında əsməcə keçirir, sanki bu dəhşətli dənizi vəhşi tufan başına alıb. Sükut caynaqlarını boğazına dolayib onu boğurdu; zərbələrinə davam gətirməyən köksünə hər dəfə daha bərk sancılırdı. Təpədən dırmağadək əsməcə içində olan, hələ də arada bir kənara qəfil baxışlar atan İqnati ata əzablarına güc gəlib qamətini dikəltməyə, artıq heç nəyə yaramayan vüqarlı görkəmini qaytarmağa çalışdı. Və nail oldu. Dizlərini qəsdən yavaş-yavaş cırpışdırdı, şlyapasını başına taxdı, üç dəfə xaç çevirdi və dimdik addımladı, amma ovcunun içi kimi tanıdığı qəbiristanlıqda yolunu azdı.

– Azdım! – İqnati ata rişxəndlə gülümsündü və yolayrıcında ayaq saxladı.

Lakin bu, bircə saniyə çəkdi, o, düşünmədən sola çevrildi, çünki gözləmək və dayanmaq olmaz. Sükut qovur. O, yaşıl qəbirlərdən boylanır; boz, qaşqabaqlı xaclar onunla nəfəs alır; o, meyitlərdən qidalanaraq torpağın bütün məsələlərindən fişqırır çıxır. İqnati ata addımlarını getdikcə daha da yeyinlətdi. Sükutdan qulağı batan keşiş eyni cığırarda dövrə vurur, qəbirlərin üstündən hoppanır, məhəccərlərə ilişir, tikanlı tənəkə əklillərdən yapışırdı. Beynində yalnız tezliklə burdan qurtulmaq fikri dolaşırdı. Elə hey ora-bura vurnuxur və sonunda, nəhayət, ayaqlarına güc verir, dəli kimi qaçır. Təsadüfən qarşısına çıxan birisi hoppana-hoppana, əl-qol ata-ata qaçan bu insanı, onun divanələri xatırladan əyilmiş sifətini görsəydi, ayrılmaq istəyən ağzından çıxan o xırıltılı səsi eşitsəydi, yaqın ki ölünün xortladığını zənn edərdi, ürəyi anıdaca partlayardı.

İqnati ata özünü qurtaracağında o qədər də hüdürlü olmayan qəbiristanlıq kilsəsinin ağardığı meydana atdı. Qapının ağzındaki balaca skamyada görkəmindən uzaqlardan gələn ziyarətçiyə bənzəyən qoca mürgüləyirdi. Yanında əl-qol ata-ata bir-birinə dişinin dibindən çıxarı söyləyən iki dilənçi qarı dayanmışdı.

İqnati ata evinə yaxınlaşanda, artıq qaranlıq düşmüşdü və Olqa Stepanovnanın otağında şam yanırdı. Təpədən dırnağa toz içində olan İqnati ata üst-başını soyunmadan birbaşa arvadının yanına yollandı və ayağını kandan basmaqla diz üstə çökməyi bir oldu.

– Arvad... Olya... Mənə yazığın gəlsin! – hönküdü. – Dəli oluram.

Beləcə, başını masanın küncünə döyə-döyə illər boyu zəifliyini yeddi qapı arxasında kilidləmiş birisi tək hönkür-hönkür ağladı. Başını qaldıranda möcüzənin baş verəcəyinə, arvadının rəhmə gəlib danışacağına ümid elədi.

– Əzizim!

Cüssəli bədəniylə arvadına tərəf dizin-dizin süründü və bir cüt boz gözlə qarşılaşdı. Bu gözlərdə nə mərhəmət, nə də qəzəb vardı. Bəlkə də arvadı bağışlayır və ona acıyırdı, amma baxışlarında nə rəhm, nə də əfv vardı. Bu baxışlar lal-dinməzdi, onlar susurdu.

Qaranlığa qərq olmuş, tənhalığa məhkum edilmiş ev kimi.

1-5 may, 1900-cü il

*Ruscadan çevirdi:
Kifayət Haqverdiyeva*

BELARUS MİLLİ KİTABXANASI

1992-ci ildə əsası qoyulmuş kitabxananın yeni 23 mərtəbəli binasının rəsmi açılışı 2006-cı il iyunun 16-da olmuşdur. Bina üçün keçirilmiş müsabiqədə memarlar Viktor Kramarenko və Mixail Vinqradovun "Belarus almazı" modeli birinci yeri tutmuşdur.

2018-ci ilin fevral ayı üçün verilmiş məlumata görə, kitabxananın fondu 9 milyon 800 min vahiddən ibarətdir.

Kitabxana 2013-cü ildə Flavorwire adlı Amerika nəşrinin əfsanəvi memarlıq işləri siyahısında 11-ci yerə layiq görülmüşdür. Belarusun paytaxtı Minsk şəhərinin simvollarından biri sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Xəzər Universitetinin kollektivi Fizika və elektronika departamentinin müdiri
Fəridə Tatardara atası

Nasir Tatardarın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
Allah rəhmət eləsin!

QƏBUL QAYDALARI

DÜNYA MƏKTƏBİ

Məktəbə qəbul müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir. Müsabiqədə iştirak etmək üçün məktəbə gəlməklə, bizə zəng etməklə və ya online qeydiyyatdan keçə bilərsiniz. <http://e.dunyaschool.az/sagirdqebulu>

Müsabiqədə şagirdlərin təhsil aldıkları sinfə uyğun bilik səviyyəsi, sağlamlığı, maraq dairəsi əsas götürülür. Hər bir şagirdin fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün valideynlərlə söhbətlər aparılır.

Qəbul imtahanında ən yüksək nəticə göstərən VIII-XI sinif şagirdləri təqaüd imkanı qazanırlar.

İngilis bölməsində tədris Beynəlxalq Bakalavr Təşkilatının (IB) ibtidai (PYP), orta məktəb (MYP) və Diplom proqramları (DP) əsasında qurulur.

Diplom proqramında təhsil müddəti iki ildir (X, XI siniflər).

Azərbaycan və rus bölmələrinə ingilis dili ikinci dil kimi beynəlxalq standartlara uyğun tədris olunur. Şagirdlərin seçimi ilə fransız, alman və ya çin dili də öyrədilir.

Dünya məktəbində fikirləşməyi öyrətmək prinsipi əsas götürülür və tədris prosesinin təşkili bu yönümdə qurulur. Siniflərdə şagird sayının az olması hər bir şagirdə fərdi yanaşmağa imkan yaradır.

Sağlam əsaslar üzərində qurulmuş ciddi nizam-intizam təlim-tərbiyə prosesinin yüksək səviyyədə təşkilinə kömək edir.

DÜNYA ANA MƏKTƏBİ

Ana məktəbinə qəbul zamanı hər bir uşağın fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün məktəbin psixoloqu valideynlərlə fərdi söhbətlər aparır. Uşaqlar psixoloji müayinədən və həkim müayinəsindən keçirilir.

Uşaqların sağlamlığı, normal qavrama qabiliyyəti, səliss nitqi və maraq dairəsi əsas götürülür.

Məktəbə qəbul ediləcək şagirdlər "Şagird qəbulu üzrə məktəbdaxili komissiya"nın rəyi əsasında müəyyən edilir və məktəb rəhbərinin əmri ilə rəsmiləşdirilir.

QƏBUL ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏR:

- Ərizə
- 4 ədəd fotosəkil (3x4, rəngli)
- Doğum haqqında şəhadətnamənin surəti
- Şəxsiyyət vəsiqəsi
- Tibbi arayış
- Yaşayış yeri haqqında arayış
- Valideynin iş yeri haqqında arayış

Ünvan: Binəqədi rayonu,
Əcəmi Naxçıvani 9
Tel: +994 12 563 59 40/47/48

XƏZƏR UNIVERSİTETİ

HƏR GÜN, HƏR SAAT MÜKƏMMƏLLİYƏ DOĞRU!

NIYƏ XƏZƏR UNIVERSİTETİ?

- Diplomların bütün xarici ölkələrdə tanınması
- Dövlət sifarişi əsasında təhsil almaq imkanı
- Eyni vaxtda 2 ixtisas üzrə təhsil almaq imkanı
- Təhsil haqqının Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzinin (keçmiş TQDK) imtahanlarında yığılan ballara uyğun olaraq ödənilməsi
- Təhsil haqqının hissə-hissə ödənilməsi
- Zəngin kitabxana, innovativ laboratoriyalar, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları infrastrukturunun varlığı
- Dövlət sifarişi və ya ödənişli təhsil almalarından asılı olmayaraq, təhsildə göstərdikləri nailiyyətlərə görə təqaüd almaq imkanı
- Əlavə ödəniş etmədən təhsilinin bir hissəsini Amerika, Avropa və Asiyanın tanınmış ali məktəblərində davam etdirmə imkanı
- Keyfiyyətli və əhatəli tələbə xidmət sistemi (həkim, psixoloji mərkəz, karyera-işə düzəlmə mərkəzi və s.)
- Yüksək standartlara cavab verən müasir yataqxana

TƏHSİL HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİNDƏ GÜZƏŞTLƏR

- 650-700 bal - təhsil haqqından tam azad edilir
- 600-649 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 50% güzəşt edilir
- 550-599 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 40% güzəşt edilir
- 500-549 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 25% güzəşt edilir
- 450-499 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 20% güzəşt edilir
- 400-449 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 15% güzəşt edilir
- 350-399 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 10% güzəşt edilir

Uğurlu karyera qurmaq,
təhsildən zövq almaq və
yadda qalan tələbə
həyatı yaşamaq istəyirsən?

**Xəzər Universitetini
seç!**

BAKALAVR SƏVİYYƏSİNDƏ İXTİSASLARIMIZ

- * Kompüter elmləri
- * Kompüter mühəndisliyi
- * Neft-qaz mühəndisliyi
- * İnşaat mühəndisliyi
- * Radiotexnika və telekommunikasiya mühəndisliyi
- * Elektrik və elektronika mühəndisliyi
- * Kimya mühəndisliyi
- * Mexanika mühəndisliyi
- * Riyaziyyat və informasiya müəllimliyi
- * Fizika müəllimliyi

**1
QRUP**

**2
QRUP**

- * Mühasibat
- * Maliyyə
- * İqtisadiyyat
- * Menecment
- * Marketing
- * Biznesin idarə edilməsi
- * Turizm işinin təşkili
- * Regionşünaslıq (Avropa)
- * Beynəlxalq münasibətlər
- * Coğrafiya müəllimliyi

- * İngilis dili və ədəbiyyatı
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
- * Tərcümə (ingilis dili)
- * Politologiya
- * İngilis dili müəllimliyi
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
- * İbtidai sinif müəllimliyi
- * Tarix müəllimliyi
- * Tarix və coğrafiya müəllimliyi

**3
QRUP**

**4
QRUP**

- * Kimya müəllimliyi
- * Biologiya müəllimliyi
- * Kimya və biologiya müəllimliyi
- * Psixologiya
- * Baytarlıq təbabəti

**5
QRUP**

- * Dizayn
- * Təsviri incəsənət müəllimliyi